TOPRAK İşveren

Türkiye Toprak, Seramik, Çimento ve Cam Sanayii İşverenleri Sendikası Yayın Organı

Eylül 2026 Sayı 149

COP31 TÜRKİYE ANTALYA

Türkiye'nin İklim Hedefler

Başyazı

Kasım ayında Antalya'da düzenlenecek Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı COP31, küresel iklim hedeflerinin somut adımlara dönüştürülmesine önemli bir zemin oluşturacak. Küresel iklim politikasında teoriden sahaya geçişi öne çıkararak eylem ve uygulama odaklı olması hedeflenen konferansın; taahhütlerin hayata geçirilmesi, finansman ve teknoloji olanaklarının geliştirilmesi ve ülkeler arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi açısından önemli bir rol üstlenmesi bekleniyor. Paris İklim Anlaşması'nı 10 yıl önce onaylayan Türkiye, 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda çalışmalarını sürdürürken; bu önemli organizasyona ev sahipliği yaparak iklim diplomasisindeki rolünü ve birikimini uluslararası kamuoyuyla paylaşma fırsatı bulacak.

COP31'in başarısının, iklim hedeflerine ulaşmayı mümkün kılacak koşulların oluşturulmasıyla yakından ilişkili olacağına inanıyorum. Gelişmekte olan ekonomilerin finansmana erişimi, temiz teknolojilerin yaygınlaşması ve ülkelerin farklı gelişmişlik düzeylerinin gözetilmesi, küresel iklim mücadelesinin sonuç vermesi açısından önem taşıyor. Türkiye'nin COP31 ev sahipliği, iklim politikalarının çevresel hedeflerle ekonomik ve sosyal gerçekleri birlikte gözeten bir anlayışla ele alınmasına katkıda bulunmak için de değerli bir ortam sunuyor.

İklim politikalarının uluslararası ticaret kurallarını giderek daha fazla etkilemesi, bu süreci iş dünyası açısından stratejik bir konu hâline getiriyor. Avrupa Birliği'nin Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması başta olmak üzere, emisyon odaklı düzenlemeleri, ihracat pazarlarına erişim koşullarını ve rekabet dinamiklerini yeniden şekillendiriyor. Özellikle enerji yoğun sektörlerimiz açısından emisyonların azaltılması, enerji verimliliğinin artırılması ve kaynakların etkin kullanımı hem çevresel hedeflere ulaşmak hem de uluslararası pazarlardaki konumu korumak bakımından önem taşıyor.

Sektörümüz; enerji verimliliği, alternatif yakıtlar, geri ve ileri dönüşüm ile yenilikçi teknolojiler alanındaki çalışmalarıyla düşük karbonlu üretime geçişi destekliyor. Bununla birlikte, dönüşümün sürdürülebilir biçimde ilerleyebilmesi için öngörülebilir mevzuata, gerçekçi geçiş sürelerine, erişilebilir finansman olanaklarına ve sektörlerin önceliklerini gözeten

politikalara ihtiyaç duyuluyor. Biz de üyelerimizle birlikte bu alandaki uyum çalışmalarımızı sürdürüyor ve COP31'in uygulamaya odaklanan gündeminin, sektörel ihtiyaçların uluslararası platformlarda daha güçlü biçimde ele alınmasına katkıda bulunmasını önemsiyoruz.

Düşük karbonlu üretimi, yalnızca çevresel bir sorumluluk olarak görmemeli. Uluslararası değer zincirlerindeki konumu korumanın ve rekabet gücünü geliştirmenin önemli bir unsuru olduğunu unutmamalıyız. COP31'in, iklim hedefleriyle ekonomik gelişme arasında denge kuran, iş dünyasının dönüşüm kapasitesini destekleyen ve taahhütleri somut sonuçlarla buluşturan bir sürecin önünü açmasını diliyoruz.

Hasan PEHLİVAN
Yönetim Kurulu Başkanı

TÜRKİYE
TOPRAK,SERAMİK,ÇİMENTO VE
CAM SANAYİİ İŞVERENLERİ SENDİKASI

Türkiye
Toprak, Seramik, Çimento
ve Cam Sanayii İşverenleri
Sendikası Adına Sahibi
Yönetim Kurulu Başkanı
Hasan PEHLİVAN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Püren KUNT TULPAR

Basın Müşaviri
Hülya ÇALOĞLU

İdare Yeri:
İçerenköy Mahallesi, Erkut Sokak,
Üner Plaza No:4/1 A Blok Kat: 2
34752 Ataşehir-İstanbul
Tel: 0 (216) 422 09 39 pbx
Faks: 0 (216) 422 09 49

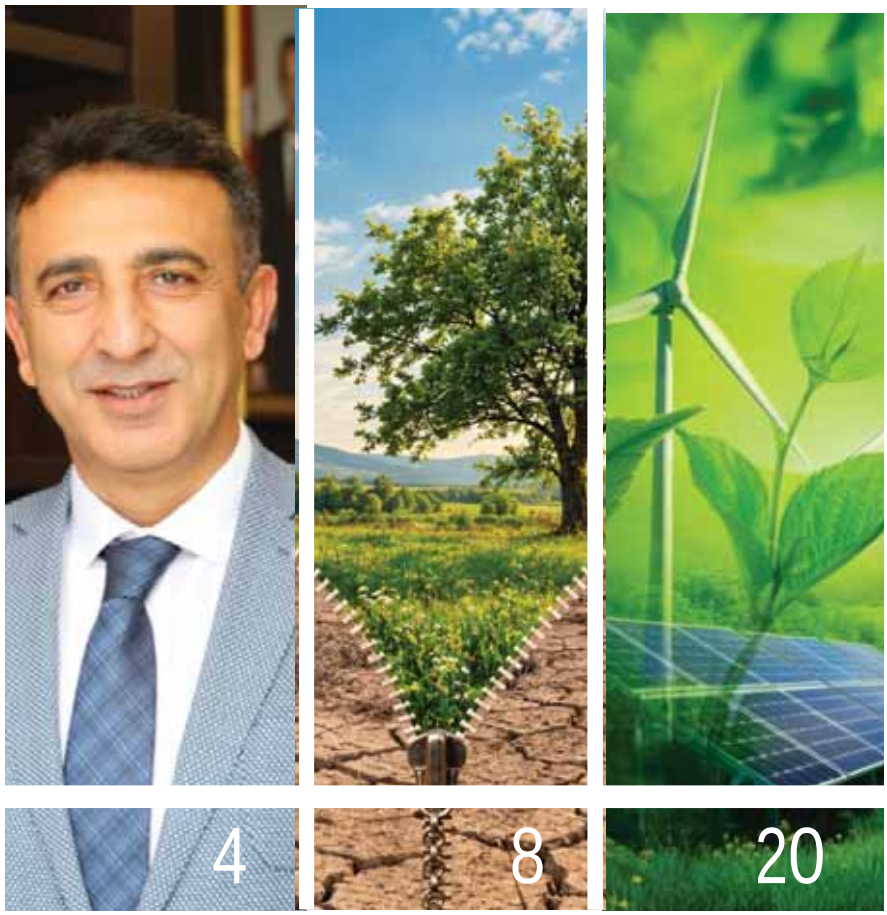
Dergimiz Basın Ahlak
Yasasına Uyar.

Baskı - Yapım
Kadıköy Basım
Reklamcılık San.Tic.Ltd.Şti.
Şerifali Mah. Turgut Özal Bulvarı
No:207/A
Ümraniye - İstanbul
Tel: 0 (216) 415 83 83
Faks: 0 (216) 466 13 08

Yayın Türü
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2687-2986

Dergimiz 3 Ayda Bir Yayınlanır.

www.toprakisveren.org.tr
E-posta: toprak@toprakisveren.org.tr

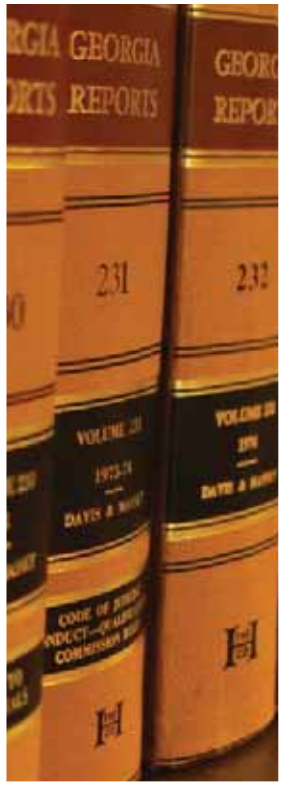

4 Başkanlık Vizyonumuz Nettir: COP31 Bir “Uygulama COP’u” Olacaktır
Prof.Dr. Halil HASAR
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
İklim Değişikliği Başkanı

8 COP 31 Süreci ve Türkiye’nin İklim Hedefleri
Prof.Dr. Müslüme NARİN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
Arş.Gör. Nazile TAŞKIN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü

20 COP 31 Elektrifikasyon Hedefinin Avrupa Birliği ve Türkiye’de Yeşil Dönüşüme Olan Etkisinin Sanayi Açısından Değerlendirilmesi
Doç.Dr. Işıl Şirin SELÇUK - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi
Dr. Feza Sencer ÇÖRTOĞLU - Ankara Üniversitesi
Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Öğretim Görevlisi

26 COP31'de Sıfır Atık Vizyonuyla Küresel Dönüşüme
Samed AĞIRBAŞ
Sıfır Atık Vakfı Başkanı

30 COP31 Türkiye İş Dünyasının İyi Uygulamalarını, Teknoloji ve İş Modellerini Uluslararası Paydaşlarıyla Buluşturabileceği Bir Vitrin Olacak
Konca ÇALKIVİK
SKD Türkiye Genel Sekreteri

34 COP31 Yolunda Türkiye: İklim Eyleminden Döngüsel Ekonomiye, Taahhütten Uygulamaya
Mete İMER
ÇEVKO Vakfı Genel Sekreteri

Rekabet Hukuku Perspektifinden Sektörel Birlikler ve İşveren Sendikaları 40
Av. A. Buğra AYDIN, Av. Furkan YALÇIN
Stj. Av. Derya DOĞAN
Öncel, Aydın & Uygun Avukatlık Ortaklığı

Yargıtay Kararları 44

Üyelerimizden Haberler 48

Başkanlık Vizyonumuz Nettir: COP31 Bir "Uygulama COP'u" Olacaktır

Prof.Dr. Halil HASAR
Çevre, Şehircilik ve
İklim Değişikliği Bakanlığı
İklim Değişikliği Başkanı

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı (COP31), 9-20 Kasım 2026 tarihlerinde Antalya'da düzenlenecektir. Ülkemiz, 2004 yılında taraf olduğu Çerçeve Sözleşme'nin en üst düzey karar alma organına ilk kez ev sahipliği yapmakta ve aynı zamanda dönem başkanlığını üstlenmektedir. Söz konusu olan, yalnızca uluslararası bir organizasyonun Türkiye'de gerçekleştirilmesi değil; küresel iklim gündeminin bir yıl boyunca ülkemizin yönlendirmesiyle şekillenmesidir.

Taraflar Konferansı, sıklıkla sanıldığının aksine bir tanıtım platformu değil, bir karar merciidir. Zirve süresince yalnızca Çerçeve Sözleşme'nin değil, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması'nın kararları da kendi oturumlarında alınmakta; teknik hazırlığı yürüten yardımcı organlar ise yıl boyunca çalışmaktadır. Kararların etki alanı çevre başlığıyla sınırlı kalmamakta; enerji, sanayi, ulaştırma, tarım ve finans başta olmak üzere ekonominin temel sektörlerinin orta ve uzun vadeli çerçevesi bu masada belirlenmektedir. Bir COP kararı, ülkelerin mevzuatına, bütçesine ve yatırım stratejisine doğrudan yansımaktadır. Nitekim bugün küresel iklim rejiminin omurgasını oluşturan Paris Anlaşması da, kendisinden önceki Kyoto Protokolü de birer Taraflar Konferansı çıktısıdır. Kararların oylamayla değil oybirliğiyle alınması ise uzlaşı üretme kabiliyetini dönem başkanlığının en kritik sorumluluğu hâline getirmektedir.

Bir Ev Sahipliğinin Kurumsal Zemini

Konferansın hangi ülkede toplanacağı tesadüfe bırakılmamış, Birleşmiş Millet-

ler'in beş bölgesel grubu arasında dönüşümlü bir sıraya bağlanmıştır. 2026 sırası, ülkemizin de içinde yer aldığı Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu'na gelmiştir. Ancak sıranın gruba gelmesi, ev sahipliğinin kendiliğinden verilmesi anlamına gelmemektedir. Adaylığımız 2022 yılında Şarm El-Şeyh'te düzenlenen COP27 sırasında açıklanmış, aynı dönemde Avustralya da aday olmuştur. Üç yıla yayılan ve COP30'un son günlerine kadar süren görüşmeler Kasım 2025'te varılan mutabakatla sonuçlanmış; ev sahipliği ve dönem başkanlığı Türkiye'ye, müzakere başkanlığı Avustralya'ya verilmiştir. Bir Taraflar Konferansı'nın iki ülkenin ortak sorumluluğunda yürütülmesi, otuz yıllık iklim rejimi tarihinde ilk kez uygulanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat Kurum, Türkiye'nin COP31 Başkanı olarak görevlendirilmiştir. Konferansın hazırlık, organizasyon ve yürütme süreçleri Bakanlığımızın koordinasyonunda ilerlemekte; Başkanlığımız bu koordinasyonun diplomasi ve müzakere ayağını yürütmektedir.

"Uygulama COP'u":
Taahhütten Sahaya

Antalya'ya ilişkin başkanlık vizyonumuz nettir: COP31 bir "Uygulama COP'u" olacaktır. Bugün küresel iklim gündeminin temel sorunu hedef eksikliği değildir. Sunulan Ulusal Katkı Beyanlarının büyük çoğunluğu ekonomi geneline yayılan azaltım hedefleri, önemli bir bölümü ise uyum bileşeni içermektedir. Hedef tarafı büyük ölçüde dolmuş, sorun uygulamaya kaymıştır. Antalya'nın sınavı da budur: taahhütlerin tekrarlandığı değil, sahaya indiği bir konferans.

Bu anlayış, on öncelikli tema üzerine kurulan Eylem Gündemi ile somutlaştırılmıştır. Temiz enerji dönüşümü ve elektrifikasyon, sıfır atık ve döngüsel ekonomi, yeşil sanayileşme, iklime dirençli şehirler, gıda güvenliği, okyanuslar ve denizler ile gençlik ve eğitim bu temalar arasındadır. Söz konusu olan bir başlık listesi değildir; her temanın altında 2035 ufkuna bağlanmış ölçülebilir hedefler yer almaktadır. Nihai enerji tüketiminde elektriğin payının yüzde 35'e çıkarılması, üretim ve imalatta döngüsel malzeme kullanımının en az yüzde 15'e yükseltilmesi ve kentsel katı atıkta öngörülen artışın en az yarı yarıya azaltılması bunlardan yalnızca birkaçıdır.

Toprak, seramik, çimento ve cam sanayiinin bu tabloda özel bir yeri bulunmaktadır. Yeşil sanayileşme ile döngüsel ekonomi temaları, doğrudan bu sektörlerin üretim süreçlerine, ham-

madde tercihlerine ve enerji yoğunluğuna dokunmaktadır. Antalya'da konuşulacak olan, bu sanayilerin önümüzdeki on yıldaki çalışma çerçevesidir.

İklim Kanunu'ndan Emisyon Ticaret Sistemi'ne

Ülkemiz, COP31 sürecine hazırlıksız girmemiştir. 9 Temmuz 2025 tarihinde yürürlüğe giren 7552 sayılı İklim Kanunu ile emisyon azaltımı ve uyum faaliyetlerinin planlama ve uygulama araçları, gelirleri, izin ve denetim rejimi ilk kez bütüncül bir yasal çerçeveye kavuşmuştur. Kanun, Emisyon Ticaret Sistemi'ni azaltım araçlarından biri olarak hükme bağlamıştır.

Bu çerçevenin uygulama ayağı, Başkanlığımızca hazırlanan ve 27 Ağustos 2026 tarihli ve 33353 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi Yönetmeliği ile tamamlanmıştır. Kırk iki madde, altı geçici madde ve yedi ekten oluşan düzenleme, ülkemizde on yıldır yürütülen sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması süreci ile karbon fiyatlandırmasını tek çatı altında toplamakta; 2014 tarihli Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmaktadır.

Yönetmeliğin sanayicimizi doğrudan ilgilendiren hükümleri şu şekilde özetlenebilir. Sistemin üst sınırı, mutlak emisyon miktarı yerine emisyon yoğunluğu temelli bir yaklaşımla belirlenecek; Ulusal Tahsisat Planı, doğrulanmış emisyon raporlarının son teslim tarihinden itibaren altmış gün içinde Resmî Gazete'de yayımlanacaktır. Ücretsiz tahsisat dağıtımında alt tesislere göre kıyas yöntemi esas alınacaktır. İşletmeler her yıl 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yıla ait emisyonlarını ve faaliyet seviyelerini Başkanlığımıza raporlayacak, doğrulanmış emisyon raporundaki miktara denk gelen tahsisatı ise yükümlülük yılının Kasım ayı son iş gününe kadar teslim edecektir. Kapsamdaki işletmelerin, İklim Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde sera gazı emisyon izni alması gerekmektedir. Sistem bir pilot uygulama dönemiyle başlayacak; pilot dönemin kapsamı, süresi ve uygulama esasları ilgili kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının görüşü alınarak Karbon Piyasası Kurulunca belirlenecektir.

Emisyon yoğunluğu temelli üst sınır tercihi bilinçlidir: amaç üretimi kısmak değil, üretim artarken ürün başına düşen emisyonu azaltmaktır. Bu yaklaşım, büyüme ile azaltımı karşı karşıya getirmeyen ve yeşil dönüşüme yatırım yapan işletmeyi ödüllendiren bir mimari kurmaktadır.

Karbonun Bir Maliyet Kalemine Dönüşmesi

Yeni dönemin işletmeler açısından anlamı açıktır: karbon, artık yalnızca bir çevre göstergesi değil, üretim maliyetini ve pazara erişimi belirleyen bir ekonomik değişkendir. Enerjiden demir-çeliğe, alüminyumdan çimentoya, cam ve seramikten kimyaya uzanan geniş bir sanayi yelpazesi bu dönüşümün doğrudan muhatabıdır. Ulusal bir karbon fiyatlandırma mekanizmasının kurulmuş olması, ihracatçımızın uluslararası ticarette karşılaştığı sınırda karbon düzenlemeleri karşısında konumunu güçlendirmekte; karbon maliyetinin yurt dışında değil, ülkemizde kalmasını ve yeşil yatırımlara dönüşmesini mümkün kılmaktadır.

Veri altyapısını erken kuran, emisyon yoğunluğunu ölçen ve iyileştirme yol haritasını bugünden hazırlayan işletmeler pilot dönemin sonunda belirgin bir rekabet avantajıyla çıkacaktır; bu hazırlık, bir uyum yükümlülüğü olmanın ötesinde verimlilik ve maliyet yönetimi meselesidir.

Antalya'dan Sonrası

Ülkemiz, 24 Eylül 2025'te açıkladığı İkinci Ulusal Katkı Beyanı ile 2035 yılı itibarıyla sera gazı emisyonlarını referans senaryoya kıyasla 466 milyon ton karbondioksit eşdeğeri azaltmayı ve toplam emisyonlarını 643 milyon ton karbondioksit eşdeğeri seviyesinde sınırlandırmayı taahhüt etmiştir. Hedef, ülkemize özgü sera gazı modelleme çerçevesi ve güçlendirilmiş envanter sistemi üzerine kurulmuş olup 2053 net sıfır emisyon hedefimizle uyumlu bir bütün oluşturmaktadır.

COP31 ev sahipliği bu hedeflerin hayata geçirilmesinde bir hızlandırıcı işlevi görmektedir. Uluslararası fon yöneticileri, yatırımcılar ve çok taraflı kalkınma bankalarıyla kurulacak doğrudan temasların iklim finansmanına erişimi kolaylaştırması; yenilenebilir enerji, yeşil hidrojen ve döngüsel ekonomi alanlarındaki yatırım akışını hızlandırması beklenmektedir.

En kalıcı kazanım ise kurumsal mirastır. Kamu kurumlarımızda, üniversitelerimizde ve özel sektörümüzde biriken iklim uzmanlığı zirveden sonra da ülkemizde kalacak; bu birikimin sanayi ile buluşması, yeşil dönüşümü dışarıdan gelen bir yükümlülük olmaktan çıkaracaktır. Türkiye Antalya'da yalnızca küresel iklim diplomasisine ev sahipliği yapmayacak; taahhütlerin somut yatırımlara dönüştüğü yeni bir dönemin kapısını aralayacaktır. Bu dönemin başarısı, masadaki müzakerecilerin olduğu kadar sahadaki üreticinin de eseri olacaktır.

COP 31 Süreci ve Türkiye'nin İklim Hedefleri

Prof.Dr. Müslüme NARİN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İktisat Bölümü

Arş.Gör. Nazile TAŞKIN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İktisat Bölümü

Özet

Türkiye'nin 2053 Net Sıfır Emisyon vizyonu, 2021 yılında Paris Anlaşması'nın onaylanması ve 9 Temmuz 2025'te yürürlüğe giren "7552 sayılı İklim Kanunu" ile yasal bir zemine oturtulmuştur. İnşa edilen bu yasal altyapı, %41 emisyon azaltım hedefi sunan güncellenmiş Ulusal Katkı Beyanı (NDC) ve 7 ana sektörü kapsayan İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (İDASEP) ile desteklenmekte, aynı zamanda ulusal bir Emisyon Ticaret Sistemi'nin (ETS) kurulmasını da öngörmektedir. Uluslararası arenada ise Türkiye, "Diyalog, Uzlaşı ve Aksiyon" ilkelerini merkeze alarak Kasım 2026'da Antalya'da gerçekleştirilecek COP31'e ev sahipliği yapmaya hazırlanmakta ve "Geleceğin COP'u-Uygulama COP'u" vizyonuyla yeşil sanayileşme, temiz enerji dönüşümü, iklim dirençli şehirler, sıfır atık ve finansmana erişimi kolaylaştıran İklim Uygulama Köprüsü (CIB) gibi 10 öncelikli alanda küresel iklim diplomasisine yön vermeyi hedeflemektedir.

Makroekonomik düzeyde sanayinin yeşil dönüşümü, Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği, işletmelere zorunluluk getiren Sanayide Yeşil Dönüşüm (SYD) belgesi ve döngüsel ekonomiyi güçlendiren Türkiye Materials Marketplace (TMM) ile Depozitosu Olan Ambalajlar (DOA) gibi entegre sistemlerle hızlandırılmaktadır. Bununla birlikte çalışma, Türkiye'nin iklim politikalarındaki temel yapısal çelişkilere de dikkat çekmektedir. 2023 yılı itibarıyla elektrik üretiminde yenilenebilir enerji payı %42'ye ulaşmış olsa da 12. Kalkınma Planı'nda fosil yakıtlardan (kömür ve petrol) çıkışa dair somut bir hedefin bulunmaması, enerji ithalatının %80'inin fosil kaynaklara dayanmaya devam edeceğinin belirtilmesi ve 2030 yılına kadar yeni kömür santrallerinin plan-

lanması, makro düzeydeki iklim taahhütleri ile arz güvenliği odaklı mevcut enerji politikaları arasındaki zorlu sınamalar olarak vurgulanmaktadır.

1. Giriş

İklim değişikliğiyle mücadele, günümüzde salt çevresel bir sorunu çözme çabası olmanın çok ötesine geçmiştir. Bu süreç, düşük karbonlu yeni bir ekonomik düzene geçilmesini, sanayi ve üretim modellerinin yapısal olarak dönüşmesini ve bireysel yaşam alışkanlıklarının bütünüyle değişmesini gerektiren çok boyutlu bir reformu zorunlu kılmaktadır. Bu küresel tehdide karşı uluslararası işbirliğinin ilk temelleri "Birinci Dünya İklim Konferansı'nda" atılmıştır. Zamanla bu ortak çaba genişlemiş; Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS), bu sözleşme kapsamında üye ülkeleri her yıl bir araya getiren Taraflar Konferansı (Conference of the Parties-COP) zirveleri, Kyoto Protokolü ve son olarak Paris İklim Anlaşması gibi kritik adımlarla küresel iklim politikaları giderek ivme kazanmıştır.

COP zirveleri, Kyoto Protokolü ve Paris İklim Anlaşması'nın en temel ortak noktası, sera gazı emisyonlarını sınırlayarak küresel ısınmayı durdurmak amacıyla BMİDÇS çatısı altında oluşturulmuş, uluslararası işbirliğini yasal bir zemine oturtan mekanizmalardır. COP zirveleri ülkelerin verdikleri taahhütlerin havada kalmaması için karbon salınımlarını şeffaf bir şekilde ölçmelerini, düzenli olarak raporlamalarını ve belirli periyotlarla bu hedefleri güncellemelerini sağlayan bir denetim çerçevesi sunarlar.

Türkiye, kalkınma hedefleri ile iklim krizi arasında ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları dengeleyen sürdürülebilir bir büyüme stratejisi izlemektedir. Kendine özgü koşulları ve mevcut kapasitesi doğrultusunda küresel iklim mücadelesine destek veren Türkiye, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) raporlarına göre iklim krizine karşı en savunmasız alanlardan biri olan Akdeniz Havzası'nda yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye iklim değişikliği ile etkin biçimde mücadele etmelidir.

Uluslararası yükümlülükler bağlamında Türkiye, 2004 yılında BMİDÇS'ye, 2009 yılında ise Kyoto Protokolü'ne dahil olmuştur (Narin, 2013). Kyoto'nun ardından yeni bir dönemi başlatan ve 2015'te kabul edilip 2016'da yürürlüğe giren Paris İklim Anlaşması, bu sürecin en kritik aşamasını oluşturmaktadır. Anlaşmanın resmi iç hukuka yansıması ise 7 Ekim 2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan onay kanunuyla gerçekleşmiştir. İlgili kanunda, anlaşma hükümlerinin Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınma hakkına zarar vermemesi şartıyla, gelişmekte olan ülke konumunda ve ulusal katkı beyan-

ları çerçevesinde tatbik edileceği açıkça güvence altına alınmıştır. 27 Eylül 2021 tarihinde 2053 net sıfır emisyon hedefi açıklanmış ve böylece Türkiye'nin yeşil kalkınma hamlesi başlatılmıştır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı [ÇŞİDB], 2024: 23). Düşük karbonlu bir ekonomik modele geçiş sürecinin en somut yasal çıktısı olan "7552 sayılı İklim Kanunu" 9 Temmuz 2025'te 32951 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, Türkiye'nin yeşil büyüme vizyonu doğrultusunda emisyon azaltımı, uyum faaliyetleri ve iklim finansmanını düzenleyen temel mevzuattır. Atılan bu güçlü adımlar ile birlikte Türkiye'nin 31. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'na (COP31) ev sahipliği yapacak olması, Türkiye'nin küresel iklim krizine karşı yürütülen uluslararası mücadeleye aktif, yön verici ve kararlı bir şekilde ortak olduğunun en somut göstergesidir.

2. COP31'e Uzanan Süreç

Türkiye'nin küresel iklim rejimi içerisindeki seyri, pasif bir takipçilikten uluslararası müzakerelere yön veren lider bir aktörlüğe uzanan kurumsal ve stratejik bir dönüşümü yansıtmaktadır. 2004 yılında Buenos Aires'te gerçekleştirilen COP10 ile BMİDÇS sürecine resmen dahil olan Türkiye, sürdürülebilir kalkınma ilkelerini ulusal planlarına ve kamu politikalarına entegre ederek yeşil dönüşümü bir devlet politikası haline getirmiştir. 2015 yılındaki COP21 Paris Zirvesi ise Türkiye'nin enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, su kaynaklarının muhafazası ve düşük karbonlu ulaşım hedeflerini içeren ilk Ulusal Katkı Beyanı (Nationally Determined Contribution-NDC) ile somut bir yol haritası belirlediği kritik bir eşik olmuştur. Bu ivme, 2018 COP24 Katowice sürecinde döngüsel ekonomi, kaynak verimliliği ve atığın kaynağında azaltılmasını odağa alan "Yeşil Kalkınma Devrimi" vizyonuyla derinleştirilmiş; ulusal düzeyde başlatılan ve Birleşmiş Milletler nezdinde küresel bir modele dönüşen "Sıfır Atık Hareketi" ile uluslararası bir meşruiyet ve görünürlük kazanmıştır. 2021 Glasgow COP26 Zirvesi'ne gelindiğinde Türkiye; kentsel dönüşüm, iklim finansmanı ve uyum projeleri aracılığıyla gelişmiş ile gelişmekte olan ülkeler arasında köprü vazifesi gören, uzlaşma odaklı bir diplomasi dili benimsemiştir. Çok paydaşlı bir yaklaşımla yerel yönetimler, akademi, sivil toplum ve özel sektörün sürece dahil edilmesiyle pekişen bu dinamik süreç, ülkenin 2026 yılında üstlenmeyi planladığı COP31 Dönem Başkanlığı vizyonunun zeminini teşkil etmiştir. COP31 ev sahipliği süreci; döngüsel ekonomi, iklim finansmanına erişim, tarım-su-gıda güvenliği ile adil dönüşüm ve gençlik katılımı ana temaları ekseninde Türkiye'nin bölgesel liderliğini küresel boyuta taşıyan ve çok taraflı iklim diplomasisindeki kurumsal kararlılığını mühürleyen stratejik bir zirve noktasını temsil etmektedir (Sıfır Atık Vakfı, 2026).

9-20 Kasım 2026 tarihlerinde Antalya'da düzenlenecek olan COP31 İklim Zirvesi öncesinde, "söylemden eyleme geçiş" hedefini merkeze alan "Geleceğin COP'u-Uygulama COP'u" vizyonu doğrultusunda ulusal ve uluslararası düzeyde çok katmanlı bir diplomatik, kurumsal ve sektörel hazırlık süreci yürütülmüştür. Bu kapsamda gerçekleştirilen diplomatik temasların başında, Şubat 2026'da İstanbul'da düzenlenen ve Türkiye'nin "arabulucu ve uzlaştırıcı" rolünün sınırlarının çizildiği Uluslararası Diplomatik Basın Buluşması ile küresel iklim eylem planının yol haritasının belirlendiği İstanbul Diplomatik Ortak Toplantısı gelmektedir. Diplomatik altyapı, COP30 ve COP31 başkanlıklarının yıl boyunca yürüttüğü uluslararası istişare görüşmeleriyle desteklenmiştir. Sürecin tematik ve sektörel ayaklarında ise Ağustos 2026'da İLBANK ve Asya Kalkınma Bankası işbirliğiyle kentsel dönüşümde kaynak verimliliğinin tartışıldığı COP31 Yolunda İklim Dirençli Şehirler Zirvesi, sanayinin yeşil dönüşüm finansmanının ele alındığı İstanbul Sanayi Odası (İSO) Sürdürülebilirlik Platformu ile Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin (TİM) Uyum ve Dönüşüm Programı öne çıkmıştır. Ekolojik öncelikler bağlamında, kuraklık ve su yönetimi gibi kırılganlıklar Temmuz 2026 ayındaki Antalya Akdeniz İklim Diyaloğu Toplantısı'nda, deniz ekosistemlerinin korunması ise Eylül 2026 ayında Trabzon'da düzenlenen Okyanuslar ve Denizler Zirvesi'nde masaya yatırılmıştır. Sivil toplum ve gençlik katılımını güvence altına almak maksadıyla düzenlenen NEXTGEN-COP30.5 İklim Zirvesi'nde fosil yakıtlardan çıkış senaryoları değerlendirilirken, Ankara'daki İklim Elçileri Çalıştayı'nda Antalya'da sunulacak gençlik deklarasyonunun temelleri atılmıştır. Kurumsal hazırlıklar çerçevesinde gerçekleştirilen Antalya EXPO Koordinasyon Toplantıları ile akademisyenlerin katılımıyla Ulusal Uyum Stratejisi'nin güncellendiği İklim Direnci için Uyum Stratejisi Toplantıları; nihai olarak Antalya'daki büyük zirvede 190'dan fazla ülkenin müzakere masasına oturacağı ana gündem maddelerinin ve taslak metinlerin olgunlaşmasını sağlamıştır (ÇŞİDB, 2026).

11 Şubat'ta İstanbul'da düzenlenen COP31 başlangıç toplantısında, sürecin, söylemlerin ötesine geçerek somut sonuçlar üretmesini sağlayacak olan zirvenin temel üç ilkesi açıklanmıştır: Diyalog, Uzlaşı ve Aksiyon. İlk aşama olan diyalog, hükümetlerden sivil topluma, gençlerden özel sektör ve yerel yönetimlere kadar tüm aktörlerin farklı sorumluluklarının gözetilerek dinlendiği kapsayıcı bir istişare ortamı sunacaktır. Bu iletişim zemini üzerinde inşa edilecek uzlaşı ilkesi, ülkelerin kalkınma önceliklerini yok saymadan, iddialı hedefler ile sahadaki gerçeklik, adalet ile sorumluluk arasında rasyonel bir denge kurmayı amaçlamaktadır. Sürecin nihai varış noktası olan aksiyon ise verilen taahhütlerin kâğıt üzerinde kalmasını engelleyerek yatırımlar, politika uyumu ve kamu-özel sektör ortaklıklarıyla desteklenen somut

icraatlara dönüşmesini sağlayacaktır. Bu üçlü vizyonla hareket eden COP31 dönem başkanlığı; zirveyi salt bir müzakere platformu olmaktan çıkararak, karşılıklı güvene dayalı, eylem ve sonuç odaklı yeni bir iklim diplomasisi dönemi inşa etmeyi amaçlamaktadır (ÇŞİDB, 2026).

3. COP31 Aksiyon Ajandası

COP31'de taahhütlerin sahada somut, ölçülebilir ve hızlı uygulamalara dönüştürülmesini hedefleyen 10 öncelikli alan ve hedefler bütününü oluşturan COP31 Aksiyon Ajandası oluşturulmuştur. Bu kapsamda öne çıkan bazı temel şunlardır (COP31 Türkiye, 2026; İklim Salatası, 2026; Sürdürülebilirlik Ajandası, 2026; Kastamonu Teknokent, 2026; Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2026):

Sıfır Atık: Metan gazı emisyonlarının üçüncü büyük kaynağı konumunda olan ve Sanayi Devrimi'nden günümüze küresel ısınmanın %30'undan sorumlu tutulan atık yönetimi sektörü, küresel atık üretiminin 2050 yılına kadar %50 oranında artacağı öngörüsüyle birlikte iklim krizine müdahalede kritik bir alan haline gelmiştir. Bu bağlamda COP31 süreci, atık kaynaklı emisyonları doğrudan kaynağında bertaraf etmeyi hedefleyen ölçeklenebilir döngüsel ekonomi modellerini, mevcut iklim sorununu rasyonel bir uygulama fırsatına dönüştürecek stratejik bir aksiyon aracı olarak konumlandırmaktadır. Bu dönüşüm vizyonu doğrultusunda zirvenin temel çerçevesi üç ana eksende şekillenmektedir: İlk olarak, üretimden tüketime uzanan değer zinciri bütününde gıda kayıp ve israfının önlenmesi amacıyla kamu ve özel sektör paydaşlarının ölçülebilir taahhütler etrafında birleştirilmesi hedeflenmektedir. İkinci olarak, atığı yeniden ham maddeye dönüştüren; geri dönüşüm, yeniden kullanım ve ekolojik tasarım ilkelerini merkeze alan normatif ve finansal mekanizmaların makro ölçekte yaygınlaştırılması desteklenmektedir. Son olarak ise atık kaynaklı metan emisyonu azaltım fırsatlarının, somut uygulama yol haritaları ve ölçülebilir hedefler eşliğinde ülkelerin güncel NDC'ye doğrudan entegre edilmesi teşvik edilerek küresel iklim politikalarında yapısal bir derinleşme amaçlanmaktadır.

Okyanuslar ve Denizler: İnsan kaynaklı karbondioksit emisyonlarının yaklaşık %25'ini emerek küresel iklim sistemlerinin regülasyonunda kritik bir rol üstlenen okyanuslar, artan karbon yükü nedeniyle günümüzde asitlenme, denizsel sıcak hava dalgaları ve kıyı ekosistemlerinin yapısal bozulumu gibi tehditlerle karşı karşıyadır. Bu bağlamda, deniz ekosistemlerinin muhafazası ve iklim direncinin inşası için mavi karbon potansiyelinin açığa çıkarılmasını önemseyen COP31 süreci; gelişmiş izleme teknolojileri, veri paylaşımı ve bölgesel işbirlikleri vasıtasıyla okyanus-iklim eylemlerini birleştirmeyi hedeflemektedir. Zirvenin stratejik odak alanları incelendiğinde ilk olarak, deniz çayırları, tuzlu bataklıklar ve mangrov ormanları gibi ekosistemlerin ulusal iklim stratejilerine ve NDC'ye dâhil edilmesi teşvik edilerek, kıyıların karbon yutak kapasitelerine resmi iklim hedefleri statüsü kazandırılması amaçlanmaktadır. İkinci olarak, okyanus asitlenmesi ile denizsel ısı artışlarının yıkıcı ekolojik etkilerini ortadan kaldırmak üzere kıyı ve deniz alanlarının korunması ile onarımını sağlayacak ortak dayanıklılık çerçevelerinin oluşturulması desteklenmektedir. Üçüncü bir boyut olarak, kanıta dayalı okyanus-iklim politikalarının ve etkin erken uyarı sistemlerinin altyapısını teşkil edecek olan tutarlı ve erişilebilir okyanus bilimi ile ilgili verilerin sağlanması adına, güçlendirilmiş okyanus gözlem ağları ile açık veri paylaşım ortaklıklarının kurulması öngörülmektedir. Son olarak ise küresel iklim değişikliğinin doğrudan bir sonucu olan deniz seviyesi yükselmesi ve kıyı erozyonu gibi risklere maruz kalan sahil topluluklarının iklim direncinin artırılması merkeze alınmakta, bu kırılgan grupların hem uyum kapasitelerinin geliştirilmesi hem de geçim kaynaklarının muhafaza edilmesi temel bir vizyon olarak benimsenmektedir.

Gıda Güvenliği: İklim krizinin tetiklediği şoklar neticesinde dünya genelinde yaklaşık 318 milyon insanın akut gıda güvensizliği sorunuyla yüzleşmesi, sürdürülebilir ve dirençli gıda sistemlerine yönelik küresel yapısal dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Gıda sistemlerinin küresel sera gazı emisyonlarının üçte birini üretmesine karşın mevcut iklim finansmanından yalnızca %4 oranında pay alması, bu alandaki finansal ve yapısal asimetriyi açıkça ortaya koymaktadır. Bu derin boşluğu kapatmayı hedefleyen COP31 süreci; gıda, su ve iklim politikalarını yalıtılmış alanlar olarak değil, kaynak verimliliğini ve sektörler arası iklim direncini maksimize eden bütüncül bir ekosistem olarak ele almaktadır. Söz konusu entegre yaklaşım doğrultusunda, tarımsal üreticileri sel ve kuraklık gibi aşırı hava olaylarına karşı korumayı amaçlayan uyum odaklı pratiklerin ve dayanıklı teknolojilerin yaygınlaştırılması öncelikli bir eylem alanı olarak belirlenmiştir. Ek olarak, küresel gıda tedarik zincirinin temel taşını oluşturan ancak iklim finansmanına erişimde yapısal engellerle karşılaşan kadın çiftçilerin desteklenmesi adına, özgül ve hedefli finansal enstrümanların geliştirilmesi öngörülmektedir. Son olarak, kalıcı bir dönüşümün teminatı olarak hayata geçirilen "Gıda ve İklim Aksiyonu için Gençlik" girişimi aracılığıyla; tarım sektöründe yeşil istihdamın artırılması, yeni nesillerin kapasite inşası ve genç liderliğinin teşvik edilmesi, oluşturulacak sürdürülebilir gıda mimarisinin merkezine yerleştirilmektedir.

İklim Dirençli Şehirler: Küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık %70'inden sorumlu olan kentsel alanlar, iklim krizinin en ağır sonuçlarına doğrudan maruz kalmakta olup, büyük şehirlerin yaklaşık %15'i eşzamanlı olarak hem aşırı sel hem de kuraklık riskiyle yüzleşmektedir.

Bu kırılganlığa stratejik bir yanıt olarak kurgulanan İklim Dirençli Şehirler Aksiyon Gündemi; düşük karbonlu çözümlerin ölçeklendirilmesi, yapısal enerji performansının artırılması ve geleceğe hazır, dayanıklı kentsel sistemleri destekleyecek yatırımların mobilize edilmesi yoluyla sistemik bir dönüşümü hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda COP31 süreci, yaşanabilir ve dirençli şehirlerin inşasını dört temel odak alanında yapılandırmaktadır. İlk eksende, yapı sektörünün dönüşümü hedeflenerek; binaların tasarımdan inşasına, kullanım safhasından yıkımına dek uzanan tüm yaşam döngüsü boyunca ortaya çıkan sera gazı emisyonlarının düşük karbonlu malzemeler ve enerji verimli tasarımlar aracılığıyla minimize edilmesi önceliklendirilmektedir. İkinci olarak, sürdürülebilir yerleşim modellerinin yaygınlaşması maksadıyla yeşil bina sertifikasyon sistemleri teşvik edilmekte ve şeffaf standartlar vasıtasıyla yüksek performanslı yapıların piyasa dinamiklerinde öne çıkarılması amaçlanmaktadır. Üçüncü boyutta, kentsel sistemleri aşırı hava olayları ve uzun erimli iklim risklerine karşı güvence altına alacak dirençli altyapı normlarının ve bina standartlarının küresel ölçekte benimsenmesi desteklenmektedir. Son olarak, bu kapsamlı kentsel dönüşümün somutlaşabilmesi adına elzem olan sürdürülebilir finansman mekanizmaları merkeze alınarak; kamu ve özel sektör sermayesinin yerel yönetimlerin düşük karbonlu altyapı projelerine erişimini kolaylaştıracak şekilde harekete geçirilmesi hedeflenmektedir.

İklim Uygulama Köprüsü (Climate Implementation Bride-CIB): İklim değişikliğiyle mücadelede ülkelerin NDC, Ulusal Uyum Planları (National Adaptation Plans-NAP) ve uzun vadeli stratejiler aracılığıyla belirledikleri iddialı hedeflerin somut eylemlere dönüşmesi; sınırlı kurumsal kapasite, parçalanmış yatırım fırsatları ve politika öncelikleri ile finansman çözümleri arasındaki uyumsuzluklar nedeniyle sıklıkla sekteye uğramaktadır. Bu yapısal kısıtlılıkları aşmak ve taahhütler ile icraat arasında köprü kurmak amacıyla COP31 Başkanlığı bünyesinde "İklim Uygulama Köprüsü (CIB)" adlı ülke odaklı bir girişim hayata geçirilmiştir. CIB, iklim ekosistemine yeni bir finansman mekanizması, uygulayıcı kurum veya ilave bir koordinasyon platformu eklemek yerine, ulusal iklim öncelikleri, yatırım olanakları ve finansal ortaklar arasındaki sinerjiyi güçlendiren pratik bir kolaylaştırıcı araç olarak konumlanmaktadır. Hükümetler, çok taraflı kalkınma bankaları, uluslararası kuruluşlar, iklim fonları ve özel sektörle entegre biçimde çalışan bu yapı; NDC Ortaklığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi mevcut girişimlerin yetki alanlarını tekrar etmeden, onların çabalarını tamamlayarak ülkelerin planlama aşamasından uygulama safhasına geçişine rehberlik etmektedir.

Girişimin stratejik çerçevesini oluşturan temel odak alanları incelendiğinde; destek mekanizmalarının ülkelerin özgül koşullarına, kapasitelerine ve kalkınma hedeflerine göre şekillendirildiği "ülke odaklı ve talebe dayalı" bir sahiplenme anlayışının merkeze alındığı görülmektedir. Bununla birlikte, kanıta dayalı karar alma süreçlerini destekleyen veri, modelleme ve kurumlar arası işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesiyle ülkelerin ulusal uygulama mimarisi kurumsal düzeyde sağlamlaştırılmaktadır. CIB'nin en kritik işlevlerinden biri de soyut NDC ve NAP taahhütlerini kamu ve özel sektör yatırımcılarının beklentilerini karşılayan, yatırıma hazır ve ölçeklenebilir yapılandırılmış proje portföylerine dönüştürmesidir. Bu amaca matuf olarak, standartlaştırılmış ve tekrarlanabilir finanse edilebilir proje hatları oluşturulup ortak değerlendirme ölçütleri sayesinde finansmana erişim hızlandırılarak yatırım riskleri minimize edilmekte; nihayetinde kamu kaynaklarının özel sermayeyi mobilize edecek şekilde (karma finansman dâhil) stratejik olarak konumlandırılmasıyla küresel iklim yatırımlarının hacminin ölçeklendirilmesi amaçlanmaktadır.

Gençlik ve Eğitim: Dünya genelinde 10-24 yaş aralığındaki 1,8 milyar bireyden oluşan genç nüfus, iklim krizinin yıkıcı etkilerini en uzun süre deneyimleyecek jenerasyon olmasına karşın küresel karar alma mekanizmalarında halen oldukça kısıtlı bir biçimde temsil edilmektedir. Gençleri iklim risklerinin pasif mirasçıları olmaktan çıkarıp çözümlerin aktif mimarları olarak konumlandırmayı hedefleyen COP31 süreci, bu yapısal eksikliği gidermek üzere çok boyutlu bir vizyon ortaya koymaktadır. Bu dönüşümün ilk ayağını, genç delegelerin resmi iklim müzakerelerinde sembolik bir katılımdan ziyade, yapılandırılmış kanallar aracılığıyla karar alma süreçlerine doğrudan ve anlamlı bir şekilde erişiminin sağlanması oluşturmaktadır. Söz konusu politik katılım, karar vericiler ile genç liderleri ortak çözüm arayışında buluşturan ve kuşaklararası bilgi transferini sürekli kılan üst düzey gençlik diyaloğu platformlarıyla tahkim edilmektedir. Stratejinin bir diğer kritik bileşeni olan kapasite geliştirme ekseninde ise müfredatlara entegre edilebilir materyaller ve eğitmen donanımını artıran programlarla ulusal ve uluslararası boyutta iklim okuryazarlığının güçlendirilmesi amaçlanırken, eşzamanlı olarak eğitim ve mesleki gelişim süreçlerinin yeşil ekonominin ihtiyaç duyduğu yeni iş gücü profiline uygun hale getirilmesi desteklenmektedir. Tüm bu yerel ve yapısal adımların küresel bir sinerjiye dönüşebilmesi adına, kurumlar ile gençlik ağları arasındaki sınır ötesi işbirliklerinin derinleştirilerek sürdürülebilir bilgi paylaşımı ve ortak girişimlere zemin hazırlayacak kalıcı uluslararası platformların inşa edilmesi önceliklendirilmektedir.

Yeşil Sanayileşme: Küresel sera gazı emisyonlarının yaklaşık %25'inden sorumlu olan sanayi sektörü, özellikle çelik, çimento, alüminyum, kimya ve gübre gibi emisyon azaltımının zor olduğu alan-

larda son derece karmaşık karbonsuzlaşma süreçleriyle karşı karşıyadır. Bu yapısal zorluğa kalıcı bir yanıt üretmeyi amaçlayan COP31 süreci; ekonomik rekabetçiliği, inovasyonu ve adil kalkınmayı merkeze alan kapsayıcı bir "Yeşil Sanayileşme" vizyonu ortaya koymaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin yeşil sanayi altyapılarını kurmalarını da destekleyen bu vizyon, temelde beş stratejik odak alanı etrafında şekillenmektedir. İlk olarak, sanayi dönüşümünün küresel çapta eşgüdümlü ilerleyebilmesi için ülkeler, finans aktörleri ve sanayi kuruluşları arasında ortak standartlar ile teknoloji transferine dayalı uluslararası işbirliği platformlarının kurulması öngörülmektedir. İkinci olarak, bölgesel dinamikleri ve öncelikleri gözeterek özel sektör yatırımlarının önündeki bariyerleri azaltacak, ülke liderliğindeki sanayi karbonsuzlaştırma merkezlerinin inşası desteklenmektedir. Üçüncü boyutta, bu makro dönüşümün ekonomik sürdürülebilirliğini güvence altına almak maksadıyla, kamu alımları ve yeşil ürün standartları aracılığıyla düşük karbonlu sanayi ürünlerine yönelik yeni pazar alanlarının ve talep mekanizmalarının oluşturulması hedeflenmektedir. Dördüncü eksende, dönüşümü zorlu sektörlerde sıfıra yakın emisyon sağlayan temiz teknolojilerin pilot aşamalardan ticari ölçeğe taşınmasını hızlandıracak işbirliği ve finansman yaklaşımları önceliklendirilmektedir. Son olarak ise hammaddeden nihai ürüne kadar uzanan üretim süreçlerinde döngüselliği ve yenilikçiliği teşvik eden sürdürülebilir değer zincirlerinin tahkim edilmesi, küresel sanayi ekosisteminin kapsayıcılığını ve iklim direncini artıracak temel bir yapıtaşı olarak değerlendirilmektedir.

Temiz Enerji Dönüşümü: Küresel enerji geçişi, şebeke altyapısı ve depolamadan elektrifikasyon ve kritik teknolojilere erişime kadar uzanan çok boyutlu bir süreç olup, enerji güvenilirliğini sağlarken herkes için temiz, güvenli ve erişilebilir enerjiyi temin etme zorunluluğunu barındırmaktadır. Günümüzde yaklaşık 730 milyon insanın elektriğe erişimden yoksun olması ve 2 milyar insanın yılda 3,7 milyon erken ölüme yol açan kirletici pişirme yöntemlerine bağımlı kalması, bu dönüşümün insani boyuttaki aciliyetini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu derin eşitsizliklere kalıcı bir yanıt üretmeyi hedefleyen COP31 süreci, enerji mimarisindeki yapısal dönüşümü beş stratejik odak alanı üzerinden kurgulamaktadır. İlk olarak, savunmasız toplulukların temiz pişirme teknolojilerine erişimini sağlamak üzere yüksek bütünlüklü finansman modellerinin harekete geçirilmesi ve bu pratik çözümlerin küresel düzeyde ölçeklendirilmesi önceliklendirilmektedir. İkinci eksende, yenilenebilir enerjinin sisteme güvenli bir biçimde entegre edilebilmesi için temiz enerjinin ana omurgası niteliğindeki modern ve dayanıklı şebeke altyapılarına, enerji depola-

ma ve esneklik mekanizmalarına yönelik makro yatırımlar desteklenmektedir. Üçüncü olarak, iklim değişikliği ile birlikte giderek artan soğutma talebine sürdürülebilir çözümler getirilmesi amaçlanmakta; enerji verimliliğindeki kazanımların bir yandan emisyonları düşürürken diğer yandan enerji güvenliğini tahkim etmesi stratejik bir hedef olarak belirlenmektedir. Dördüncü boyutta, elektrik imkânından yoksun kitleler için hızlandırılmış ve adil elektrifikasyon yolları oluşturulurken; ulaşım, sanayi ve binalardaki elektrifikasyon süreçlerinin doğrudan temiz enerji arzıyla eşleştirilerek kalkınma ile emisyon azaltımının eşgüdümlü bir biçimde ilerletilmesi öngörülmektedir. Son olarak bu kapsamlı dönüşüm; her ülkenin kendine has gelişmişlik düzeyini, kaynak altyapısını ve sosyo-ekonomik önceliklerini saygıyla karşılayan, hiçbir toplumun geride bırakılmadığı adil ve gerçekçi geçiş patikalarını esas alan bir zeminde yürütülmektedir.

Rio Sinerjisi: Kuraklık, su kıtlığı, arazi bozulumu ve orman yangınlarının birbirini tetikleyerek çok boyutlu bir çevre krizine dönüştüğü Akdeniz, Afrika ve Pasifik gibi ön saflardaki coğrafyalar, iklim değişikliğiyle mücadelenin entegre bir zeminde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır. Bu gereklilikten hareketle COP31 süreci; iklim, biyoçeşitlilik ve çölleşme krizlerini birbirinden yalıtılmış sorunlar yerine, bütüncül yaklaşımlar gerektiren birbirine bağlı meydan okumalar olarak ele almaktadır. Söz konusu entegre vizyon beş stratejik eksen etrafında şekillenmektedir. İlk olarak, orman yangını yönetimi ile ekosistem restorasyonunu eşzamanlı yürüten saha pilotları aracılığıyla, yangına dirençli peyzajların inşası ve tahrip olmuş ekosistemlerin onarımı tek bir uygulama çatısında birleştirilmektedir. İkinci eksende, ormanlar, meralar ve sulak alanlar gibi kritik karbon yutaklarının muhafazası sürdürülebilir arazi yönetimi pratikleriyle sentezlenerek, arazi kullanımının hem toprak sağlığına hem de emisyon azaltımına eşzamanlı katkı sunması güvence altına alınmaktadır. Üçüncü boyutta, biyolojik çeşitliliğin korunması iklim adaptasyon planlarının asli ve ayrılmaz bir unsuru olarak konumlandırılmakta; doğa temelli çözümler vasıtasıyla ekosistem direnci artırılırken yerel toplulukların maruz kaldığı iklim riskleri hafifletilmektedir. Kurumsal eşgüdüm düzeyinde ise iklim, biyoçeşitlilik ve çölleşme odaklı üç ana Rio Sözleşmesi'nin hedefleri arasında ortak uygulama ve raporlama mekanizmaları kurularak, sahada birbirini güçlendiren konsolide bir eylem hattı oluşturulması hedeflenmektedir. Nihai olarak, Akdeniz Havzası'nda test edilen entegre müdahale yöntemlerinin, Afrika ve Pasifik gibi diğer hassas coğrafyalara uyarlanabilen kopyalanabilir bölgesel modellere dönüştürülmesi öngörülmekte; böylece kanıtlanmış çözümlerin makro düzeyde ölçeklendirilmesi ve sıcak bölgeler arası bilgi transferinin sürdürülebilir kılınması amaçlanmaktadır.

Dinamik ve Dayanıklı Sağlık Sistemleri: İklim krizinin tetiklediği aşırı sıcaklıklara bağlı ölümler, değişen bulaşıcı hastalık örüntüleri ve altyapı üzerindeki artan baskılar, sağlık sistemlerinin iklim şoklarını öngörebilen, uyum sağlayabilen ve hızla toparlanabilen yapısal bir dönüşümden geçmesini zorunlu kılmaktadır. "Geleceğin COP'u-Uygulama COP'u" vizyonuyla hareket eden COP31 süreci, "Dinamik ve Dayanıklı Sağlık Sistemleri" teması altında salt iklime dirençli değil, aynı zamanda düşük karbonlu, sürdürülebilir ve hakkaniyet odaklı bir sağlık mimarisinin inşasını hedeflemektedir. Bu makro dönüşüm yedi stratejik odak alanı üzerinden kurgulanmaktadır. Operasyonel sürekliliğin güvence altına alınması adına, afetlere karşı işlevini yitirmeyen, enerji verimli ve düşük karbonlu sağlık altyapılarının tesisi ilk temel adımdır. Tehditlerin proaktif yönetimi için iklim risk değerlendirmelerinin ulusal sağlık planlamasına entegre edildiği gelişmiş izleme sistemleri ve çoklu tehlike temelli erken uyarı sistemleri kurularak salgınlara ve aşırı hava olaylarına karşı koordineli yanıt kapasitesi artırılmaktadır. Bu süreçler, tahminleme ve kanıta dayalı karar alma gücünü maksimize eden, kaynakların rasyonel yönetimine imkân tanıyan yapay zekâ ve dijital sağlık teknolojileriyle desteklenmektedir. Dönüşümün insan kaynağı boyutunda, yeşil istihdamla uyumlu eğitimler vasıtasıyla iklim riskleriyle baş etme donanımına sahip yetkin bir sağlık iş gücünün yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Çözümün kavramsal çerçevesini ise insan, hayvan ve çevre sağlığını birbirinden ayrılmaz bir ekosistem olarak ele alan "Tek Sağlık" yaklaşımı ve güçlü sektörler arası koordinasyon oluşturmaktadır. Nihai olarak, artan belirsizlikler karşısında bilhassa kırılgan demografik grupların korunması adına uluslararası işbirliği, deneyim aktarımı ve sürdürülebilir finansman modelleri harekete geçirilerek, küresel sağlık sistemlerinin uyum yeteneği yapısal bir güvenceye kavuşturulmaktadır.

4. Türkiye'nin İklim Krizi İle Mücadele Uygulamaları

Türkiye, iklim kriziyle mücadelede hem küresel ortaklıklara dahil olmakta hem de çok yönlü yerel stratejiler geliştirmektedir. Bu bölümde, ülkenin benimsediği başlıca iklim politikaları ve bunların fiili uygulanma düzeyleri ele alınmaktadır.

Türkiye'nin iklim krizine karşı geliştirdiği ilk resmi çerçeve, 2010 yılında hazırlanan "İklim Değişikliği Stratejisi ve Eylem Planı"dır. 2011 ve 2023 yıllarında güncellenen bu planda, enerjiden tarıma birçok temel sektör için emisyon azaltımı ve uyum hedefleri belirlenmiştir. Ancak bu öncü belge, net bir takvimlendirmenin yapılmaması, somut izleme-değerlendirme mekanizmalarının eksikliği, kurumlar arası koordinasyon zayıflığı ve yerel yönetimlerin sürece dahil edilememesi gibi yapısal sorunlar nedeniyle hedeflenen etkinliğe tam olarak ulaşamamıştır. Yine

de alandaki ilk resmi adım olması bakımından tarihi bir değer taşıyan bu planın ardından, hazırlık sürecindeki yeni İklim Kanunu'nun ve Yeşil Mutabakat uyumlu adımların, geçmişteki bu zaafları giderek çok daha şeffaf, ölçülebilir ve somut bir yapı sunması beklenmektedir (Demir, 2025: 55; Taşkın, 2026: 261).

2015''e Paris Anlaşması'nı kabul eden ve 22 Nisan 2016'da "gelişmekte olan ülke" şerhiyle imzalayan Türkiye, söz konusu anlaşmaya dair onay kanununu 7 Ekim 2021 tarihli (Sayı: 31621) Resmî Gazete'de yayımlayarak yasal süreci tamamlamıştır. Paris Anlaşması'nın temelini oluşturan Ulusal Katkı Beyanları (NDC), "ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar" ilkesi çerçevesinde, taraf ülkelerin iklim eylemlerini her beş yılda bir daha iddialı hedeflerle güncellemesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye, Eylül 2015'te sunduğu Niyet Edilmiş Ulusal Katkı Beyanı (INDC) ile 2030 yılı için referans senaryoya kıyasla %21'lik bir sera gazı azaltım hedefi belirlemiştir. Sürecin artan ivme gerekliliği doğrultusunda, 13 Nisan 2023'te sunulan Güncellenmiş Birinci NDC ile bu hedef %41 seviyesine (695 Mt CO2 eşdeğeri) yükseltilmiştir. Tüm ekonomik sektörleri kapsayan ve uyum stratejilerini de barındıran bu güncel taahhüt, Türkiye'nin 2053 net sıfır vizyonuna ulaşmasındaki yapıtaşı niteliğindedir (ÇŞİDB, 2024: 15).

Türkiye'nin Paris Anlaşması'na taraf olmasıyla ivme kazanan ulusal iklim eylemleri; 2022 İklim Şurası kararları, 12. Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Program (2024-2026) gibi üst düzey vizyon belgeleriyle somutlaştırılmıştır. Bu çerçevede İklim Değişikliği Başkanlığı'nın koordinasyonunda yürütülen İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi ve Eylem Planı (İDASEP 2024-2030) hazırlıkları, NDC hedefleriyle tam bir eşgüdüm içinde sürdürülmüştür. "Enerji, Sanayi, Binalar, Ulaştırma, Atık, Tarım ve Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık (AKAKDO)" olmak üzere

yedi ana sera gazı azaltım sektörü ile "adil geçiş" ve "karbon fiyatlandırma" olmak üzere iki yatay temaya odaklanan bu plan; kamu, özel sektör ve STK'lardan 2.000'i aşkın paydaşın aktif katılımıyla, veri odaklı ve şeffaf bir ihtiyaç analizi sonucunda nihai halini alarak onay merciine sunulmuştur (ÇŞİDB, 2024: 28-29).

İDASEP, Türkiye'nin emisyon hedeflerine ulaşması için 9 ana bölümden oluşmakta olup, yedi ana sera gazı azaltım sektörünü merkeze alan toplamda 49 strateji ve 260 eylem içermektedir. Bu süreçte mevzuat, teknoloji, finansman ve toplumsal farkındalık boyutları gözetilmiş ve hedeflerin uygulanması için 47 sorumlu kurum belirlenmiştir (ÇŞİDB, 2024: 32-35).

Enerji ve Sanayi: Elektrik üretiminde karbon yoğunluğu düşürülerek düşük karbonlu alternatif teknolojiler güçlendirilecektir. İmalat sanayisinde ise döngüsel ekonomi teşvik edilecek, sürdürülebilir yatırım araçları geliştirilecek ve sera gazı yoğunluğu azaltılacaktır.

Tarım ve Atık: Tarımsal faaliyetlerde metan emisyonlarının düşürülmesi ve çiftçilerin uygun finansman olanaklarına erişimi sağlanacaktır. Atık yönetiminde ise atıkların üretimde hammadde olarak kullanılması ve geri kazanım oranlarının artırılması hedeflenmektedir.

Ulaştırma ve Binalar: Ulaştırma sektöründe demiryolu ve denizyoluna geçiş (modal kayma) sağlanarak temiz enerji kullanımı desteklenecektir. Binalarda ise mevcut ve yeni yapılarda enerji verimliliği iyileştirilecek, Ulusal Yeşil Sertifika Sistemi (YeS-TR) yaygınlaştırılacaktır.

Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık (AKAKDO): Bu sektör, kritik bir karbon yutak (carbon sink) alanı işlevi görmektedir. Çevrenin temel ekolojik işlevlerinden biri olan "atık yutağı (sink)" kapasitesi, makroekonomik sistemin sürdürülebilirliği açısından kritik bir sınır oluşturmaktadır (Narin, 2026: 19). Bu doğrultuda, ekosistemlerin sürdürülebilir yönetimi ve genişletilmesi yoluyla yıllık karbon tutma kapasitesinin artırılması ve doğa kaynaklı emisyonların asgariye indirilmesi hedeflenmektedir.

Yedi ana sektörün dışında, tüm ekonomik

dönüşümü yatay kesen “Adil Geçiş” (Soysal & Narin, 2025) (1 strateji, 7 eylem) ve “Karbon Fiyatlandırma Mekanizmaları” (4 strateji, 20 eylem) için özel politika başlıkları kurgulanmıştır.

• Türkiye’de ulusal bir Emisyon Ticaret Sistemi’nin (ETS) kurulması planlanmaktadır.

• Gönüllü karbon piyasaları oluşturulacak ve Paris Anlaşması’nın 6. maddesine katılım hususunda altyapı çalışmaları yapılacaktır.

• İstihdamın dönüşümü için “adil geçiş” kapasitesi geliştirilecek ve stratejilerin tamamında toplumsal fırsat eşitliği temel alınacaktır.

İDASEP, imalat sanayinin yeşil dönüşümünü ve sera gazı azaltım hedeflerini döngüsel ekonomi ilkeleri ekseninde yapılandırmaktadır. Bu yaklaşım, kaynak verimliliğini artırmanın ötesinde; Avrupa Birliği’nin Dijital Ürün Pasaportu ve sürdürülebilir ürün inisiyatifleri gibi yeni nesil ticaret normlarına uyum sağlamayı hedefleyen stratejik bir makroekonomik hamledir. Belge kapsamında, arıtma çamurunun alternatif hammadde veya enerjiye dönüştürülmesi, atıksu tesislerinde metan geri kazanımı ve doğada kendiliğinden çürüyebilen atıkların oluşumunun engellenmesi gibi sektörel uygulamalar planlanmaktadır. Bu kapsamlı dönüşümün sürdürülebilirliği ise yaşam döngüsü değerlendirmelerinin (LCA) yaygınlaştırılması, yeşil becerilerin işgücüne entegrasyonu ve en önemlisi döngüsel projelere yönelik avantajlı yeşil finansman/kredi mekanizmalarının tesis edilmesiyle güvence altına alınacaktır (ÇŞİDB, 2024).

Türkiye’nin makroekonomik vizyonuna yön veren 12. Kalkınma Planı (2024–2028), sürdürülebilirlik ilkeleri temelinde ekonomik, ekolojik ve sosyal yapıları kapsayan topyekûn bir yapısal dönüşüm öngörmektedir. 2053 net sıfır emisyon vizyonuna uyumlu olacak şekilde hazırlanan bu politika belgesi; “ikiz dönüşüm” (yeşil ve dijital dönüşüm) aracılığıyla ülkenin uluslararası rekabetçiliğini güçlendirmeyi merkeze almaktadır. Bu stratejik dönüşümün temel yapıtaşı olan döngüsel ekonomi modeli ise sanayi, ulaştırma ve atık yönetimi gibi kilit sektörlerde kaynak verimliliğini maksimize edecek politika setleriyle temellendirilmiştir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı [SBB], 2023).

Türkiye’de döngüsel ekonomi uygulamaları; kamu, özel sektör ve sivil toplum inisiyatiflerinin katılımıyla geniş bir sektörel çeşitlilik göstermektedir. Endüstriyel sürdürülebilirlik ve kaynak verimliliği bağlamında, Döngüsel Ekonomi Platformu tarafından yürütülen “Türkiye Materials Marketplace (TMM)” projesi endüstriyel atıkların farklı sektörlerde hammadde olarak kullanılmasını sağlayarak sektörel işbirliklerini güçlendirmektedir. Benzer şekilde imalat sanayisinde Bilecik Demir Çelik’in “The Circular Vouchers” projesi çelik atıklarının yeniden kullanımına odaklanırken, Ergin Makine “Greenweight” projesiyle geri dönüşümlü denge ağırlığı üreterek enerji ve kaynak tasarrufu sağlamaktadır. Gıda ve tekstil gibi çevresel ayak izi yüksek sektörlerde ise PepsiCo’nun “Naturalis Projesi” organik atıkları enerji ve gübreye dönüştürerek kimyasal gübre kullanımını azaltmakta, ROTEKS ise “Sürdürülebilir Pamuk” girişimiyle geri dönüştürülmüş hammadde ve su geri kazanımını üretim sürecine entegre etmektedir. Makro ölçekli atık ve enerji yönetimi politikaları incelendiğinde, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın (ÇŞİDB) yürüttüğü “Sıfır Atık Projesi” atıkların kaynağında ayrıştırılarak önlenmesini hedeflerken, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi kurduğu biyolojik ayrıştırma tesisi ile doğada kendiliğinden çürüyebilen atıklardan temiz enerji üretmektedir. Ayrıca, tüketim alışkanlıklarının dönüşümünde GoPlus’ın “Elektronik Ürün Yenileme” modeli kaynak israfını engellemekte; Ege Orman Vakfı’nın “Atıktan Ormanlar Projesi” ise elektronik atıklardan elde edilen geliri ağaçlandırma çalışmalarına aktararak hem çevresel farkındalık yaratmakta hem de yeni orman alanları oluşturmaktadır (Ayturan vd., 2025: 21-22; Bölük, 2026: 193: Narin, 2020; Narin & Şahin, 2025).

Türkiye’nin 12. Kalkınma Planı (2024-2028), Ulusal Enerji Planı ve İklim Değişikliği Azaltım Stratejisi gibi güncel politika belgeleri incelendiğinde, fosil

yakıtlardan çıkışa dair somut bir eylem planının bulunmadığı görülmektedir. Yenilenebilir enerji yatırımları teşvik edilse de 2030 yılına kadar yeni kömür ve doğal gaz santrallerinin sisteme entegre edilmesi planlanmakta; enerji ithalatının büyük bir kısmının fosil kaynaklara dayanmaya devam edeceği öngörülmektedir 12. Kalkınma Planı'nda yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaşacağı belirtilmiş ancak petrol bağımlılığının gelecek süreçte sona ermeyeceği vurgulanarak Plan dönemi boyunca enerji sektöründeki toplam ithalatın %80'den fazlasının fosil yakıtlardan oluşacağı ifade edilmiştir (SBB, 2023: 38-44). Bu durum, Türkiye'nin enerji stratejisinde temel hedefin emisyon azaltımından ziyade, yerli fosil kaynak üretimini artırarak arz güvenliğini sağlamak olduğunu ortaya koymaktadır. Emisyonların 2038'de tepe noktasına (peak) ulaşacağının öngörülmektedir (ÇŞİDB, 2024: 11).

Türkiye'nin enerji dönüşüm stratejileri doğrultusunda, 12. Kalkınma Planı yenilenebilir enerji kurulu gücünde spesifik hedefler belirleyerek rüzgâr enerjisi kapasitesini 18 bin MW, güneş enerjisini ise 30 bin MW seviyesine ulaştırmayı öngörmektedir (SBB, 2023: 108). Makro düzeydeki bu hedefler, Türkiye Ulusal Enerji Planı ile daha da ileriye taşınmış; birincil enerji tüketimindeki yenilenebilir enerji payının 2035 yılına kadar %16'dan %24'e, elektrik kurulu gücündeki payının ise %65 bandına yükseltilmesi planlanmıştır. Bu kapasite artışını uygulamaya koyabilmek amacıyla yenilenebilir enerji tahsis ihaleleri aktif olarak sürdürülmektedir (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı [ETKB], 2022: 22-38). Türkiye'nin bu alandaki politika etkinliği, 2023 yılı elektrik üretiminde hedeflenen %30'luk yenilenebilir enerji payının oldukça üzerine çıkılarak %42 oranında gerçekleşmesiyle de somut bir biçimde kanıtlanmıştır.

Yenilenebilir enerji yatırımlarını ivmelendirmek amacıyla devlet arazilerinin uygun koşullarda tahsis edilmesi ile güneş ve rüzgâr enerjisi santrallerine yönelik vergi muafiyeti ve indirimleri gibi teşvik mekanizmaları aktif olarak kullanılmaktadır (Kıyak & Kaleli, 2024: 36-37). Bu teşviklerin en somut yansıması olarak, Yenilenebilir Enerjiyi Destekleme Mekanizması kapsamında 2011-2023 yılları arasında sektöre yaklaşık 507 milyar TL'lik bir finansal destek aktarılmış ve sera gazı emisyonlarındaki artış eğilimi önemli ölçüde frenlenmiştir. Makro ölçekte hayata geçirilen hukuki, idari ve mali boyuttaki bu bütüncül politikaların, yakın gelecekte Türkiye'nin elektrik üretim kompozisyonunda yerli ve temiz enerji kaynaklarını baskın konuma taşıması öngörülmektedir (Duran, 2025: 157).

Türkiye'nin 2021 yılında Paris Anlaşması'nı onaylayarak 2053 net sıfır emisyon hedefini deklare etmesi, ulusal sanayi politikalarında köklü bir kurumsal dönüşümü tetiklemiştir. 14 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe giren (RG: 32782) "Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği" ile sanayide temiz üretim ve yeşil dönüşüm yasal bir zorunluluk zeminine taşınmıştır. Politika yapıcılar tarafından bir "Çevre Yarışı" olarak nitelendirilen bu yeni sistemde tesisler, Mevcut En İyi Tekniklere (MET) uyum seviyelerine göre denetlenecek ve performanslarına karşılık gelen (A-F skalasında) Sanayide Yeşil Dönüşüm (SYD) belgesi ile sertifikalandırılacaktır. Sanayi sektöründe başlatılan bu yapısal dönüşüm, işletmeleri üretim teknolojilerini modernize etmeye mecbur bırakırken; aynı zamanda ekolojik normlara uyum sağlayan firmaların uluslararası pazarlardaki rekabet avantajını önemli ölçüde güçlendirecektir. Tesislerin çevresel performanslarının SYD belgesi aracılığıyla şeffaf ve ölçülebilir bir zeminde izlenmesi, politika yapıcılara güçlü bir denetim aracı sunmaktadır. Uzun vadeli perspektifte bu regülatif yaklaşımın, Türkiye'nin 2053 net sıfır emisyon vizyonuna ulaşmasında temel sürükleyici dinamiklerden biri olması beklenmektedir (Turan, 2025: 34).

Türkiye'de döngüsel ekonomi politikaları, salt imalat sanayisiyle sınırlı kalmayıp endüstriler arası entegrasyonu ve toplumsal katılımı merkeze alan geniş bir çerçevede uygulanmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye Materials Marketplace (TMM) gibi platformlar, bir sektörün atığını diğerinin hammaddesi haline getirerek endüstriyel simbiyozu ve sektörel işbirliklerini yapısal olarak güçlendirmektedir. Makro düzeyde atık yönetiminin lokomotifi olan ve 2017'de başlatılan Sıfır Atık Projesi ise çevresel faydaların yanı sıra ciddi bir ekonomik katma değer yaratmıştır. Nitekim 2024 yılı itibarıyla 74,5 milyon ton geri kazanılabilir atık sisteme entegre edilmiş ve genel geri kazanım oranı %36,08 seviyesine ulaşmıştır. Türkiye'nin 2053 net sıfır emisyon stratejisiyle tam uyumlu biçimde ilerleyen bu süreçte, geri kazanım oranının 2035'te %60'a, 2053 yılında ise %70'e çıkarılması hedeflenmektedir (Ayturan vd., 2025: 23-24).

Sıfır Atık vizyonu kapsamında Türkiye Çevre Ajansı (TÜÇA) koordinasyonunda hayata geçirilen Depozitosu Olan Ambalajlar (DOA) Sistemi, Türkiye'nin döngüsel ekonomiye geçişinde kritik bir politika aracı olarak 81 ilde devreye alınmıştır. Tüketici davranışlarını yönlendirmek amacıyla tasarlanan bu mekanizmada, iade edilen her plastik, cam ve alüminyum ambalaj için cep telefonu entegreli dijital cüzdanlara 1 TL teşvik bedeli aktarılmaktadır. Yılda yaklaşık 25 milyar ambalajın geri dönüşüme kazandırılması hedeflenen bu sistemin; hammadde ithalatını ikame ederek ülke ekonomisine yıllık 30 milyar TL katma değer sağlaması, yerel yönetimlerin atık bertaraf maliyetlerini düşürmesi ve düzenli depolama sahalarındaki arazi baskısını hafifletmesi öngörülmektedir. Makroekonomik faydalarının yanı sıra, hammadde yerine ikincil (geri dönüştürülmüş) malzeme kullanımının enerji tüketimini ve sera gazı emisyonlarını düşürerek Türkiye'nin iklim

değişikliği hedeflerine doğrudan katkı sunması beklenmektedir (ÇŞİDB, 2026).

Türkiye'nin sahip olduğu zengin yenilenebilir enerji potansiyeli (güneş, rüzgâr, jeotermal ve hidroelektrik), ülkenin iklim politikalarındaki en güçlü stratejik dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Nitekim 2023 yılı verilerine göre yenilenebilir kaynakların elektrik üretimindeki payının %42 seviyesine ulaşması (IEA, 2022); makro ölçekte hem enerji arz güvenliğini pekiştirmekte hem de fosil yakıtlara olan yapısal bağımlılığı kırma kapasitesini somutlaştırmaktadır. Bu çevresel ve ekonomik avantajların yanı sıra, Türkiye'nin genç ve dinamik demografik yapısı; yeşil girişimcilik, inovasyon ve iklim farkındalığı bağlamında kritik bir fırsat penceresi sunmaktadır. Genç nüfusun sürdürülebilirlik odaklı eğitim programlarına entegre edilmesi ve iklim dostu tüketim alışkanlıklarının tabana yayılması, kalıcı bir toplumsal ekolojik dönüşüm için elverişli bir zemin inşa etmektedir (OECD, 2023).

5. Sonuç

İklim değişikliğiyle mücadele, salt çevresel bir reaksiyon olmaktan çıkarak, sanayi ve üretim modellerinin yeniden kurgulandığı, düşük karbonlu yeni bir ekonomik düzenin inşa edildiği yapısal bir makroekonomik dönüşüm sürecine evrilmiştir. Türkiye, 2026 yılı Kasım ayında ev sahipliği yapacağı COP31 zirvesiyle birlikte küresel iklim diplomasisinde pasif bir izleyici konumundan, uluslararası müzakerelere yön veren lider bir aktör rolüne geçiş yapmaktadır. "Diyalog, Uzlaşı ve Aksiyon" ilkeleri etrafında şekillenen COP31 vizyonu, iklim taahhütlerinin kâğıt üzerinde kalmasını engelleyerek, CIB gibi mekanizmalar aracılığıyla sahada finanse edilebilir ve ölçülebilir yatırımlara dönüşmesi açısından kritik bir stratejik zemin sunmaktadır. Ulusal bağlamda Türkiye; 2053 net sıfır vizyonu, %41 emisyon azaltım taahhüdü içeren güncel NDC ve yürürlüğe giren 7552 sayılı İklim Kanunu ile yeşil kalkınma hamlesinin yasal ve kurumsal altyapısını tesis etmiştir. Özellikle Endüstriyel Emisyonların Yönetimi Yönetmeliği ile başlatılan SYD belgelendirmesi, imalat sanayisini temiz üretime zorlayarak firmaların küresel pazarlardaki rekabet avantajını koruma amacını taşımaktadır. Eş zamanlı olarak, Sıfır Atık vizyonu ve DOA sistemi gibi döngüsel ekonomi adımları, hammadde ithalatını ikame ederek ülke ekonomisine katma değer sağlamakta ve yeşil dönüşümün makroekonomik rasyonalitesini güçlendirmektedir. Buna karşın, Türkiye'nin ulusal iklim hedefleri ile makro-enerji politikaları arasında yapısal çelişkiler mevcudiyetini korumaktadır. Bir yanda 2023 itibarıyla elektrik üretiminde %42 paya ulaşan yenilenebilir enerji kapasitesi ve bu alana aktarılan devasa teşvikler bulunurken; diğer yanda 12. Kalkınma Planı'nda fosil yakıtlardan çıkışa dair somut bir vizyonun yer almaması ve enerji ithalatının %80'den fazlasının fosil kaynaklara dayanmaya devam edeceği öngörüsü dikkat çekmektedir. Emisyonların ancak 2038 yılında tepe noktasına ulaşacağının tahmin edilmesi, küresel iklim taahhütleri ile yerli fosil kaynaklara dayalı arz güvenliği stratejisinin politika düzleminde birbiriyle rekabet ettiğini göstermektedir. Nihayetinde Türkiye'nin iklim kriziyle mücadelesi; zengin yenilenebilir enerji potansiyeli, genç demografik yapısı ve COP31 çerçevesinde belirlediği aksiyon ajandası sayesinde entegre bir kalkınma modeli için güçlü bir potansiyel barındırmaktadır. Ancak uzun vadeli 2053 net sıfır hedefine ulaşılabilmesi için, enerji tedarikindeki fosil yakıt bağımlılığının kademeli olarak sonlandırılması, uluslararası iklim finansmanı mekanizmalarının etkin kullanılarak projelerin yatırıma dönüştürülmesi ve sanayiden tarıma tüm sektörleri kapsayan döngüsel ikiz dönüşüm politikalarının eksizsiz uygulanması büyük önem arz etmektedir.

Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapma potansiyeli, iklim diplomasisinde küresel bir aktör konumu elde edilmesi ve yeşil ekonomiye geçiş için elzem olan uluslararası finansman ile teknoloji transferi kanallarının genişletilmesi adına stratejik bir ivme yaratabilir. Ancak bu fırsat penceresi, ülkenin mevcut enerji politikalarındaki yapısal çelişkilerle sınanmaktadır. Türkiye'nin 2035 hedeflerinin mutlak bir emisyon azaltımından ziyade emisyon artışı öngörmesi ve fosil yakıtlardan çıkış stratejisinin eksikliği, ulusal 2053 Net Sıfır Emisyon vizyonuyla tezat oluşturmaktadır. Özellikle eski ve yeni kömür santrallerine yönelik sürdürülen alım garantileri ve teşvikler bu uyumsuzluğu derinleştirmektedir. Öte yandan, COP zirvelerinin ayrılmaz bir parçası olan sivil toplum katılımı boyutu düşünüldüğünde; daralan sivil alanın hak savunucuları ve STK'lar için ne ölçüde şeffaf, katılımcı ve güvenli bir müzakere ekosistemi sunacağı, zirvenin uluslararası meşruiyeti açısından yanıtlanması gereken temel bir sorundur (Greenpeace Türkiye, 2025).

Kasım 2026'da Liderler Zirvesi İstanbul'da, ana toplantıları ise Antalya'da gerçekleştirilecek olan COP31, Türkiye'nin çevre ekonomisi ve iklim politikaları açısından stratejik bir dönüm noktasıdır. BMİDÇS'nin en üst düzey karar organı olan bu zirve, sera gazı azaltım hedeflerinin, karbon piyasası regülasyonlarının ve küresel iklim finansmanı mekanizmalarının şekillendiği temel platformdur. Türkiye'nin bu organizasyona ev sahipliği yapması, kısa vadede hizmet ve turizm sektörlerinde on binlerce delegenin katılımıyla ciddi bir ekonomik hareketlilik yaratacaktır. Uzun vadeli makroekonomik boyutta ise uluslararası iklim fonlarının ve yeşil yatırımcıların ilgisini ülkeye çekerek temiz enerji, sürdürülebilir şehircilik ve yeşil teknoloji alanlarındaki yatırımlara güçlü bir ivme kazandıracaktır. Ancak bu diplomatik ve ekonomik fırsatlar; 100 bini aşkın katılımcının ağırlanacağı devasa altyapının "sıfır atık" ve "karbon nötr" ilkeleriyle yönetilmesi, BM standartlarında üst düzey güvenlik protokollerinin sağ-

lanması ve karmaşık diplomatik müzakerelerin kusursuz bir koordinasyonla yürütülmesi gibi ağır kurumsal sorumlulukları da beraberinde getirmektedir (Samsun Halk Gazetesi, 2025).

Organizasyon, Türkiye'ye yalnızca turizm ve hizmet sektörlerinde anlık bir ekonomik hareketlilik sağlamakla kalmayıp, uluslararası iklim fonlarını ve temiz enerji yatırımlarını ülkeye çekecek stratejik bir makroekonomik kaldıraç işlevi görecektir. Yaklaşık 100 bin delegenin beklendiği bu zirve, ev sahibi ülkeye "sıfır atık" ve "karbon nötr" standartlarında devasa bir lojistik, güvenlik ve altyapı mekanizması kurma yükümlülüğü getirmektedir. Bu süreç, ulusal yeşil dönüşüm hedeflerinin küresel ölçekte ön plana çıkmasını sağlarken, diplomatik müzakerelerin şeffaf ve sağlıklı yürütülmesi adına Türkiye'ye uluslararası iklim rejiminde kritik bir kolaylaştırıcı rol yüklemektedir (Dünya, 2025).

Kaynak

• Ayturan, Z. C., Dinçbaş, T., & Hasar, H. (2025). Türkiye'nin iklim politikaları ve döngüsel ekonomi. Çevre Şehir ve İklim Dergisi, (7), 12-28.

• Bölük, G. (2026). Sürdürülebilir Kalkınmaya Yeni Bir Yaklaşım: Döngüsel Ekonomi. Ekonomide Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik, Enerji, Doğal Kaynaklar ve Çevre Ekonomisi içinde (Ed. Müslüme Narin), Gazi Kitabevi, 193-202.

• COP31 Türkiye. (2026). COP31 aksiyon ajandası. https://cop31.tr/tr/cop31-aksiyon-ajandasi. (Erişim Tarihi: 07.09.2026).

• Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi. (2026). COP. Manisa Celal Bayar Üniversitesi. https://cevresorunlari.mcbu.edu.tr/Sayfa/cop. (Erişim Tarihi: 07.09.2026).

• Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2024). İklim değişikliği azaltım stratejisi ve eylem planı (2024-2030). https://iklim.gov.tr/db/turkce/icerikler/files/%C4%B0klim%20De%C4%9Fi%C5%9Fikli%C4%9Fi%20Azalt%C4%B1m%20Stratejisi%20ve%20Eylem%20Plan%C4%B1%20(2024-2030).pdf. (Erişim Tarihi: 05.09.2026).

• Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2026). COP31 başlangıç toplantısı İstanbul'da sona erdi. https://iklim.gov.tr/cop31-baslangic-toplantisi-istanbul-da-sona-erdi-haber-4817. (Erişim Tarihi: 05.09.2026).

• Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2026). Haberler. https://csb.gov.tr/haberler. (Erişim Tarihi: 07.09.2026).

• Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2026). Sıfır atık'ta "DOA" dönemi başladı. https://csb.gov.tr/haberler/sifir-atik-ta-doa-donemi-basladi-305948. (Erişim Tarihi: 12.09.2026).

• Demir, M. (2025). Türkiye'nin iklim değişikliği politikaları ve 2053 net sıfır emisyon hedefi: Taahhütler, uygulamalar ve karşılaşılan güçlükler. Çevre, İklim ve Sürdürülebilirlik, 26(2), 53-66.

• Duran, A. (2025). İklim değişikliğiyle mücadelede Türkiye'nin enerji politikalarındaki dönüşümün ve yenilenebilir enerji stratejilerinin analizi. Akademik İzdüşüm Dergisi, 10(1), 132-167.

• Dünya. (2025). Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapması ne avantaj sağlayacak? https://www.dunya.com/ekonomi/turkiyenin-cop31e-ev-sahipligi-yapmasi-ne-avantaj-saglayacak-haberi-804250. (Erişim Tarihi: 15.09.2026).

• ETKB. (2022). Türkiye ulusal enerji planı. Ankara: ETKB Yayınları

• Greenpeace Türkiye. (2025). İklim zirvesi COP31 Türkiye'de: Fırsatlar, sorumluluklar ve beklentiler. https://www.greenpeace.org/turkey/blog/iklim-zirvesi-cop31-turkiyede-251120/. (Erişim Tarihi: 15.09.2026).

• IEA. (2022). Tracking SDG7: The energy progress report, 2022. https://www.iea.org/reports/tracking-sdg7-the-energy-progress-report-2022. (Erişim Tarihi: 15.09.2026).

• İklim Salatası. (2026). COP31 nedir? Türkiye'nin ev sahipliğindeki iklim zirvesi ve kayıt süreci. https://iklimsalatasi.org/cop31-nedir-turkiyenin-ev-sahipligindeki-iklim-zirvesi-ve-kayit-sureci/. (Erişim Tarihi: 07.09.2026).

• Kastamonu Teknokent. (2026). To the future – COP31. https://kastamonuteknokent.com.tr/to-the-future-cop31/. (Erişim Tarihi: 07.09.2026).

• Kıyak, İ., & Kaleli, H. (2024). Türkiye'de Yenilenebilir Enerji Sektörüne Yönelik Teşvikler. Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi, 6(14), 29-40.

• Narin, M. (2013). Kyoto Protokolü Esneklik Mekanizması: Emisyon Ticareti. Uluslararası Avrasya Ekonomileri Konferansı, St. Petersburg, Rusya, 17-18 Eylül 2013. https://congress.avekon.org/papers/770.pdf (Erişim Tarihi: 14.09.2026).

• Narin, M. (2020). Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Doğrusal Ekonomiden Döngüsel Ekonomiye Geçiş. Toprak İşveren E-Dergisi, 128, 4-15.

• Narin, M. (2026). Doğal Kaynaklar, Çevre ve İktisat: Temel Kavramlar ve Tarihsel Gelişim. Ekonomide Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik, Enerji, Doğal Kaynaklar ve Çevre Ekonomisi içinde (Ed. Müslüme Narin), Gazi Kitabevi, 3-18.

• Narin, M., & Şahin, G. (2025). Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Döngüsel Ekonomi Uygulamaları. VII International Scientific Conference of Economics and Management Researchers (ISCEMR-2025) "Circular Economy and Sustainable Ecosystem", Baku, Azerbaycan, 12-14 Haziran 2025, 698-706.

• OECD. (2023). Taking stock of education reforms for access and quality in Türkiye (OECD Education Policy Perspectives No. 68). https://www.oecd.org/en/publications/taking-stock-of-education-reforms-for-access-and-quality-in-turkiye_5ea7657e-en.html. (Erişim Tarihi: 15.09.2026).

• Samsun Halk Gazetesi. (2025). COP31 Türkiye'de: Ev sahipliği ne sağlayacak, avantajlar neler? https://www.hedefhalk.com/turkiye-cop31-ev-sahipligi-avantajlar-sorumluluklar/1803133. (Erişim Tarihi: 15.09.2026).

• Sıfır Atık Vakfı. (2026). Yolculuğumuz. https://cop.sifiratikvakfi.org/yolculugumuz/. (Erişim Tarihi: 05.09.2026).

• Soysal, A., & Narin, M. (2025). İklim Adaleti için Adil Geçiş: Politikadan Pratiğe. 15th International "Başkent" Congress on Social, Humanities, Administrative, and Educational Sciences Proceedings Book, Volume-1, Ankara, Türkiye, 15-17 Mayıs 2025, 870-888.

• Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). On ikinci kalkınma planı (2024-2028). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024-2028_11122023.pdf. (Erişim Tarihi: 12.09.2026).

• Sürdürülebilirlik Akademisi. (2026). COP31 Türkiye. https://www.surdurulebilirlik.com.tr/cop31. (Erişim Tarihi: 07.09.2026).

• Taşkın, N. (2026). Türkiye'de Çevre Sorunlarının Çözümüne Yönelik Düzenlemeler: 7552 Sayılı İklim Kanunu. Ekonomide Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik, Enerji, Doğal Kaynaklar ve Çevre Ekonomisi içinde (Ed. Müslüme Narin), Gazi Kitabevi, 255-268.

• Turan, F. (2025). Sanayide yeşil dönüşüm. Çevre Şehir ve İklim Dergisi, (7), 30-46.

COP 31 Elektrifikasyon Hedefinin Avrupa Birliği ve Türkiye'de Yeşil Dönüşüme Olan Etkisinin Sanayi Açısından Değerlendirilmesi

Doç.Dr. Işıl Şirin SELÇUK
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Dr. Feza Sencer ÇÖRTOĞLU
Ankara Üniversitesi
Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama
Merkezi Öğretim Görevlisi

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı'nda (COP 31) görüşülmek üzere küresel elektrifikasyon oranının 2035 yılına kadar yüzde 35'e çıkarılması hedefi kabul edilerek, belirlenen bu hedef COP 31 Gündeminde yerini aldı. Bu konuyla ilgili olarak COP 31 Türkiye Dönem Başkanlığı tarafından 9 Haziran 2026 tarihinde Almanya'da düzenlenen 'Bonn İklim Değişikliği Konferansı'nda açıklama yapıldı. Buna göre nihai enerji talebinin elektrikle karşılanan günümüzdeki %20'nin biraz üzerinde olan payını 2035 yılına kadar %35 oranına çıkarma yönünde küresel bir hedef önerilerek, aynı zamanda binalar, ulaşım ve sanayi açısından doğrudan fosil yakıt kullanımından temiz elektriğe geçişte ivme sağlanması çağrısında bulunuldu (United Nations, 2026). Bunun hemen ardından 23 Haziran tarihinde 'Londra İklim Eylem Haftası'nda COP 31 Türkiye Başkanlığı, Avrupa Komisyonu, Uluslararası Enerji Ajansı ve Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı vb. tarafından ortak bir açıklama yapılarak 'Şimdi Elektriklenin' (Electrify Now) girişimi başlatıldı.

Bu girişim bağlamında 'Şimdi Elektriklenin' isimli küresel bir platform kurularak, temiz elektrifikasyonun bir taraftan küresel iklim politikalarının başarısı açısından diğer taraftan da enerji güvenliği, rekabetçilik ve ekonomik fırsatlar yaratması açısından gündemde üst sıralarda yer alması amaçlanmaktadır.

Kurulan bu platformla temiz enerji üretiminin ve tedarik zincirlerinin ölçeğinin büyütülmesi, dağıtım şebekelerinin modernize edilmesi ve depolama kapasitesinin artırılması, sanayi, binalar ve ulaşım sektörlerinin elektrifikasyonunun hızlandırılması konularında yatırımların harekete geçirilmesine yardımcı olmak ve gerekli olan bilgi alışverişinin sağlanması arzu edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2026).

AB'de Temiz Sanayi Mutabakatı'yla Başlayan Elektrifikasyon Süreci

Temiz Sanayi Mutabakatı'nda (Clean Industrial Deal, 26.02.2025), AB'nin hem iklim değişikliği politikası, hem de rekabetçilik politikası hedeflerini bir araya getirerek, kapsayıcı bir büyüme stratejisi ortaya koyduğu görülmektedir. Mutabakatla, bir taraftan iklim değişikliği politikası kapsamında Avrupa ekonomisinin karbondan arındırılması sağlanmaya çalışılırken, diğer taraftan rekabet gücünün elde edilebilmesi için endüstrisinin inovasyon yoluyla yeniden yapılandırılmasına gayret edilmektedir. AB'nin Mutabakatla ortaya koyulan amaçlara ulaşılabilmesi için Avrupa sanayisinde özellikle enerji yoğun endüstrilerin önemine dikkat çekilmekte ve Avrupa'da temiz teknolojilerin geliştirilebilmesi bakımından, iklim dostu yatırımların yapılabilmesi için güçlü bir çalışma planının gerekliliği vurgulanmaktadır. Temiz Sanayi Mutabakatı'nda ortaya konulan yaklaşımda, enerji yoğun endüstriler ve temiz teknoloji alanına odaklanılmaktadır. Buna göre AB'de enerji yoğun endüstrilerin, küresel rekabette yaşadığı zorluklar ve karşı karşıya bulunduğu yüksek enerji maliyetleri nedeniyle, üretim sürecinin karbonsuz hale getirilmesi ve elektrifikasyonunun zorunluluğu dile getirilmekte ve temiz teknoloji sektörünün de AB'nin sanayisinin rekabetçiliğinin sağlanması ve karbondan arındırılması açısından gerekliliği dile getirilmektedir. AB, Mutabakatla birlikte elektrifikasyonun sanayisi açısından önemini ve güçlü bir elektrifikasyonun hedef olarak koyulduğunu resmi olarak açıklamıştır (Temiz Sanayi Mutabakatı, 2025).

Küresel ortamda AB'nin diğer rekabet içinde bulunan ülkelere nazaran daha yüksek enerji fiyatlarına sahip bulunması, başta enerji yoğun endüstrileri yönünden sanayisinin rekabetinin sağlanması açısında uygun fiyatlı enerji tedarikini zorunlu kılmaktadır. AB'nin ithal edilmekte olan fosil yakıtlara olan bağımlılığı, sanayisinin yüksek ve değişken enerji fiyatlarıyla mücadele etmesi sonucunu doğurmaktadır. Aynı zamanda AB'nin elektrik şebekesinde yaşanan şebeke altyapısının yetersizliği gibi yapısal sorunlar, enerji maliyetlerinin yükselmesine ve Avrupa sanayisinin enerji açısından daha yüksek faturalar ödemesine neden olmaktadır. AB tarafından sanayisinin hem iklim değişikliği hedeflerinin hem de rekabetinin korunması açısından enerji maliyetlerinin düşürülmesi için elektrifikasyon yönünde büyük bir atılım sağlaması yönünde bir vizyon ortaya koyulmaktadır. Mutabakat ile AB'deki enerji maliyetlerini düşürmek için elektrifikasyon sürecini hızlandırmak ve karbon emisyonuna yol açmayan temiz enerji teknolojilerinin geliştirilmesi ana hedef olarak belirlenmiştir. Bu ana hedefi gerçekleştirebilmek için Temiz Sanayi Mütabakatı ile birlikte yayınlanan 'Uygun Fiyatlı Enerji Eylem Planı' başlıca olarak

Avrupa sanayisinin ödemekte olduğu yüksek enerji maliyetlerine yönelik önlemleri içermektedir. Eylem Planının temel amaçlarından birisi temiz enerji ve elektrifikasyonun yaygınlaştırılmasını hızlandırmaktır (Temiz Sanayi Mutabakatı, 2025).

Uygun Fiyatlı Enerji Eylem Planı (Action Plan for Affordable Energy, 26.02.2025) AB'nin birbirine bağlı iyi bir enerji pazarı oluşturmasına rağmen, halen 'Gerçek Enerji Birliği'ni (Unique Energy Union) oluşturamadığı görüşünü paylaşmaktadır. Enerji Birliği, AB açısından yüksek enerji maliyetlerine karşı bir yapısal önlem olarak görülmektedir. Bu nedenle Enerji Birliği'nin daha da geliştirilebilmesi amacıyla enerji altyapısının güçlendirilmesi ve AB enerji pazarının daha da bütünleştirilmesinin gerektiği belirtilmektedir. Gerçek Enerji Birliği'nin gerçekleşebilmesi için birinci olarak dijitalleştirilmiş bir ağla desteklenen tam olarak bütünleştirilmiş enerji pazarının oluşturulmasının gerektiği söylenmektedir. İkinci olarak ise karbondan arındırılmış bir enerji sisteminin kurulmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu kurulan sistemle temiz enerji ve elektrifikasyonun önemli ölçüde yaygınlaştırılmasıyla, enerji verimliliğinin desteklenmesi öngörülmektedir. Üçüncü olarak ise doğal gazın halen Avrupa'nın enerji tüketiminin önemli bir parçasını oluşturması nedeniyle şeffaf ve rekabetçi iyi işleyen bir gaz pazarına ihtiyaç bulunduğu açıklanmaktadır (Uygun Fiyatlı Enerji Eylem Planı, 2025).

Uygun Fiyatlı Enerji Eylem Planı'nın içinde yer alan beş numaralı eylem başlığı olan 'Enerji Birliği'nin Tamamlanması' (Completing the Energy Union) bölümünde, Elektrifikasyon Eylem Planı'nın 2026 yılında yayınlanacağı duyurulmuştur. Büyük ölçüde enerji sistemlerinin elektrifikasyonunun gerçekleştirilmesi ve temiz enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması durumunda bir taraftan tüm enerji sektörünün enerji verimliliğinin arttırılacağı, diğer taraftan ise endüstri, taşımacılık, ısıtma ve soğutma sektörlerinin karbonsuzlaştırılacağı öngörülmektedir. Bunun yanında elektrifikasyon sayesinde temiz enerji üretiminin benimsenmesi hedeflenmektedir. Endüstriyel elektrifikasyon için AB endüstrisine sağlanacak olan vergi avantajları neticesinde ilgili teknik teçhizatın temini, satışların artışı ve tüketicinin uyumunun desteklenmesiyle, AB endüstrisinin daha rekabetçi olması amaçlanmaktadır (Uygun Fiyatlı Enerji Eylem Planı, 2025).

Yine Temiz Sanayi Mutabakatı çerçevesinde yayınlanan Elektrifikasyon Eylem Planı'nda (Electrification Action Plan, 17.07.2026), elektrifikasyonun AB ekonomisi açısından büyük faydalar getireceği öngörülmektedir. Elektrifikasyon ile birlikte ivmelenen enerji geçişinin AB'nin 2040 yılına kadar doğal gaz ithalatını % 70'den fazla ve ham petrol ithalatını ise % 40' dan fazla azaltabileceği tahmin edilmektedir. Bu sayede AB'nin fosil yakıt ithalatına ödemekte olduğu enerji faturasının 2040 yılında yılda 260 milyar Avro azalabileceği düşünülmektedir. Enerji faturasının azalmasının yanında, sağlanan bu tasarruf sayesinde, AB sanayisi ve hanehalklarını da yükselen enerji fiyatlarının zararlı etkisinden korumak mümkün olabilecektir. Elektrifikasyonun bir taraftan da AB'nin iklim politikalarına hizmet ederek karbon emisyonlarını 2040 yılında günümüze oranla 2.000 Mt CO_2'den fazla azaltarak AB'nin iklim hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracağı belirtilmektedir. AB temiz teknolojilerin üretiminde kendisini küresel ölçekte bir aktör olarak nitelendirerek, elektrifikasyonun temiz teknolojiler için sağlayacağı potansiyel faydalardan yararlanmak istemektedir. Buna göre temiz teknoloji ürünleri arasında yer alan rüzgâr türbinleri, elektrikli araçlar, ısı pompaları gibi konularda AB'nin sanayisinin elektrifikasyondan fayda sağlayacağı, bu alanlarda nitelikli iş kollarının önemli ölçüde artacağı ve AB'nin dışarıya olan stratejik bağımlılığını azaltacağı hesaplanmaktadır. AB'nin hidroelektrik, ısı pompaları, batarya, termal enerji depolama, güneş enerjisi gibi alanları içeren yenilenebilir enerji endüstrisinin hâlihazırda dört milyondan fazla kişiye istihdam sağlamakta olduğu ve 2023 yılında AB GSYİH büyümesinin % 30 'unu oluşturduğu ortaya konulmaktadır. AB'nin gündeminde olan elektrifikasyon sürecinin AB üreticileri açısından bu tür temiz teknolojiler için küresel olarak rekabet etmek için olanak sağlayacağına değinilmektedir (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026).

Elektrifikasyon sürecinin AB açısından sağlayacağı büyük avantajlara karşın, bu sürecin AB'de başarıyla yürütülebilmesi için hâlihazırda yaşanan bazı sorunların üstesinden gelebilmek için çeşitli önlemlerin alınmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Birinci olarak, elektrik kullanımının doğal gaz kullanımına göre maliyetinin AB şirketleri açısından neredeyse üç kat ve AB hanehalkları açısından ise iki buçuk kat daha pahalı olduğu belirtilmektedir. İkinci olarak fosil yakıtlardan elektriğe geçişin ilk yatırım maliyetinin hala çok yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Üçüncü olarak elektrik şebekesi kapasitesinin verimli düzeyde kullanılamamasının, hem tüketiciler arasında elektriğe geçişi hem de yeni elektrik üretim kapasitesinin artışını kısıtladığı açıklanmaktadır. Dördüncü olarak ise yeni elektrifikasyon çözümlerinin ticari olarak uygulanabilir hale gelebilmesi için gereken yeniliklerin tüketiciler tarafından yavaş benimsenmesi önlem gerektirmektedir. Son olarak ise elektrifikasyon için Avrupa tedarik zincirlerini güçlendirmek ve gerekli mesleki beceri eksikliklerini gidermek önlem geliştirilmesi açısından sıralanmaktadır (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026).

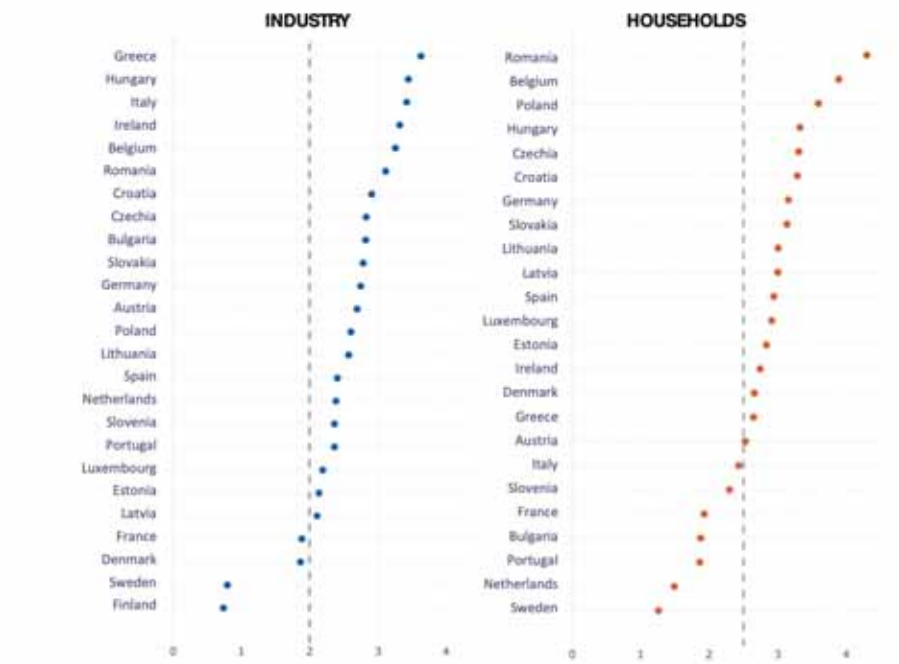
Elektrifikasyon Eylem Planı'nda öne çıkan konulardan birisini elektrik ve fosil enerji maliyetleri arasındaki farkı düşürmek gelmektedir. Bunun temel nedeni AB genelinde (sadece iki üye devlet dışında) sanayi ve hanehalkı açısından elektrik fiyatlarının, fosil yakıtlara göre daha yüksek olmasıdır. AB açısından elektrifikas-

yon sürecinin hız kazanması için elektrik ve fosil yakıtlar arasındaki fiyat farkının hem sanayi hem de hanehalkı açısından çözülmesi gereken yapısal bir sorunu oluşturmaktadır. AB, elektrik ve fosil enerji maliyetleri arasındaki farkı elektrik-doğalgaz fiyat oranlarıyla ölçümlemektedir. Buna göre yapılan oranlamada, oranın iki olması, aynı miktarda enerji için elektrik fiyatlarının doğal gaz fiyatlarının iki katı olduğu anlamına gelmektedir. Yüksek gerçekleşen bir oran elektrik alternatifine olan talebi engellemektedir. Elektrik maliyetleri doğalgazdan 2/2,5 kat daha fazla olduğunda, ısı pompalarına vb. elektriğe geçmenin ekonomik gerekçesini önemli ölçüde azaltmaktadır (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026).

Türkiye'de Sanayide Elektrifikasyonun İktisadi Boyutu

Türkiye için sanayide elektrifikasyon doğrultusunda iki soru ön plana çıkartılabilir. Birincisi hangi sanayi sektörleri doğal gazı daha yüksek miktarda veya daha yüksek payla kullanmakta olduğu sorusudur. Bu soru sektörlerin enerji tüketim yapısıyla ilgili olmaktadır. İkinci soru ise mevcut fiyatlar firmaların elektriğe geçmesi için yeterli midir sorusudur ki bu soru ise firma düzeyindeki yatırım kararıyla ilgili bulunmaktadır.

AB değerlendirmesinde kullanılan elektrik-doğal gaz fiyat oranı, iki enerji kaynağının birim fiyatlarını karşılaştıran basit bir göstergedir (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026). Bununla birlikte yatırım kararı yalnızca cari fiyatlara dayanmamaktadır. İlk yatırım ve tesise uyarlama maliyeti, yıllık kullanım süresi, finansman maliyeti, üretimin durmasıyla oluşabilecek kayıp ve gelecekteki fiyatlara ilişkin beklentiler de kararın parçasıdır. Firma teorisine göre, üretim miktarı ve çıktı fiyatı veri iken, kar maksimizasyonu maliyet minimizasyonunu gerektirmektedir. Firma, elektrifikasyon sonrasında enerji giderleri ile yatırım maliyetinin toplamı mevcut teknolojinin toplam maliyetinden düşükse elektrifikasyonu tercih etmektedir.

AB üye devletlerinde sanayi ve hanehalkları için 2025 yılı elektrik/doğal gaz fiyat oranları (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026)

TÜİK verilerine göre 2024'te sanayinin nihai enerji tüketiminde elektriğin payı yüzde 28,3, doğal gazın payı yüzde 23,6'dır. Gıda, tekstil, kâğıt ve kimya sektörleri birlikte sanayi enerji tüketiminin yüzde 27,6'sını ve sanayide kullanılan doğal gazın yüzde 36,4'ünü oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2025). Bu yoğunlaşma, göreli fiyatlardaki değişmenin maliyet etkisinin seçili sektörlerde yakından izlenmesini gerekli kılmaktadır.

Bu kısımda yapılan tüketim karşılaştırması TÜİK'in 2023 ve 2024 sektör tablolarına dayanmaktadır. Doğal gaz fiyatı için Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketinin (BOTAŞ) 4 Nisan 2026 tarifesi, elektrik için aynı tarihte yürürlüğe giren Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun (EPDK) sanayi tarifesi esas alınmıştır. Enerji Piyasaları İşletme A.Ş. (EPİAŞ) tarafından yayımlanan piyasa takas fiyatı, elektrik fiyatının piyasa bileşenini göstermek amacıyla ikincil bir karşılaştırma olarak kullanılmıştır (BOTAŞ, 2026; EPDK, 2026; EPİAŞ, 2026).

Tablo 1, seçili sektörleri tüketim ölçeği ile elektrik ve doğal gazın enerji bileşimindeki payları bakımından karşılaştırmaktadır. Sektörler arasındaki farklar, elektrifikasyon tartışmasının tek bir göstergeye indirgenemeyeceğini ortaya koymaktadır (TÜİK, 2025). Tablodaki toplam nihai enerji, elektrik ve doğal gaz miktarları TJ cinsindedir. Bir sektörün sanayi içindeki payı, sektörün toplam enerji tüketiminin sanayi toplamına; sektör içi elektrik ve doğal gaz payları ise ilgili kaynağın sektörün toplam enerji tüketimine bölünmesiyle hesaplanmıştır. Doğal gazdaki 2023-2024 değişimi, 2024 değerinin 2023 değerine oranından bir çıkarılıp sonucun 100 ile çarpılmasıyla bulunmuştur. Tablo 1'deki miktarlar okunabilirlik için 1.000'e bölünerek bin TJ cinsinden sunulmuştur.

Tablo 1'e göre gıda sektörü 187,9 bin TJ toplam enerji tüketimi ve 51,3 bin TJ

Tablo 1: Seçili sektörlerde enerji tüketimi, 2024

Sektör	Toplam enerji tüketimi (bin TJ)	Sanayinin enerji tüketimindeki payı (%)	Elektriğin sektör içi payı (%)	Doğal gaz tüketimi (bin TJ)	Doğal gazın sektör içi payı (%)	Doğal gaz tüketimindeki değişim, 2023-2024 (%)
Gıda	187,9	10,9	24,3	51,3	27,3	+8,2
Tekstil	126,6	7,4	42,5	44,6	35,2	−1,7
Kağıt	53,2	3,1	33,4	11,9	22,4	+3,7
Kimya	107,1	6,2	27,0	40,0	37,4	+12,9

Not: Gıda NACE 10'u (içecekler hariç), tekstil NACE 13'ü, kâğıt NACE 17'yi ve kimya NACE 20'yi göstermektedir. Kaynak: TÜİK (2025); yazarın hesaplamaları. Paylar fiziksel enerji paylarıdır; katma değer veya enerji harcaması payı değildir.

doğal gaz tüketimiyle incelenen sektörler arasında ilk sıradadır. Buna karşılık doğal gazın sektör içindeki payı kimyada yüzde 37,4 ile en yüksek düzeydedir.

Şekil 1, Tablo 1'deki 2024 doğal gaz tüketimi sütununu görsel olarak sıralamaktadır. Doğal gaz tüketimi gıdada 51,3 bin TJ, tekstilde 44,6 bin TJ, kimyada 40,0 bin TJ ve kâğıtta 11,9 bin TJ'dir. Buna göre doğal gaz kullanımının incelenen sektörler içinde özellikle gıda, tekstil ve kimyada yoğunlaştığı görülmektedir.

Sektörlerin sıralaması, kullanılan ölçüte göre değişmektedir. Gıda mutlak tüketim hacmi, kimya sektör içi doğal gaz payı, tekstil ise elektrik payı bakımından öne çıkmaktadır. Bu göstergeler elektrifikasyon açısından öncelikle incelenebilecek sektörleri belirlemekle birlikte, yatırımın karlılığı ile ilgili tek başına bir gösterge olarak okunmamaktadır.

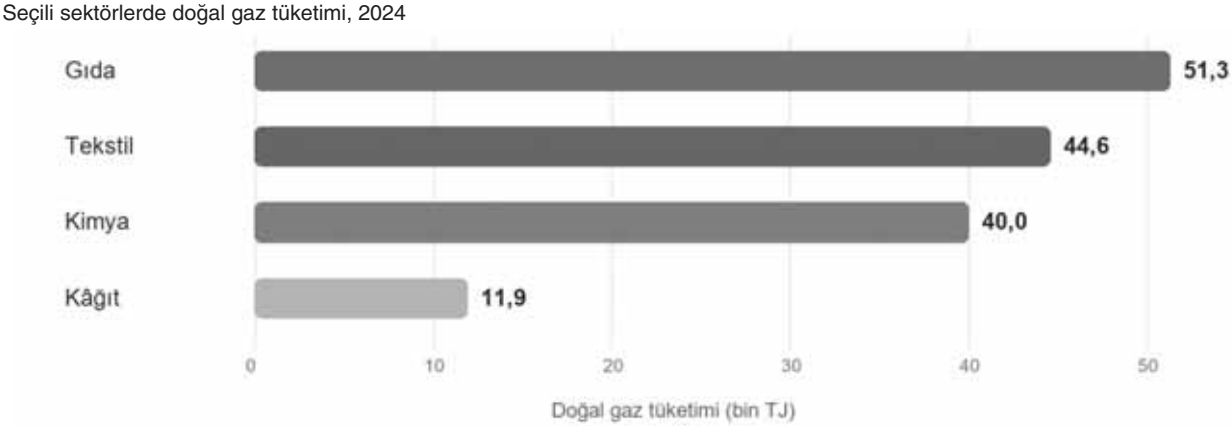
Göreli enerji fiyatları ise, alternatif arasında değişken maliyetleri karşılaştırmak için bir başlangıç noktası olarak görülebilir. Tablo 2'de BOTAŞ doğal gaz tarifesi ile EPDK'nın orta gerilim, tek terimli ve tek zamanlı sanayi tarifesi birlikte gösterilmektedir. EPDK tarifesinde aktif enerji ve dağıtım bedelinin toplamı 4,09 TL/kWh'tir. BOTAŞ'ın organize sanayi bölgeleri ile elektrik üretimi dışındaki amaçlarla doğal gaz kullanan serbest tüketiciler için ilan ettiği toptan satış fiyatı ise 1,69 TL/kWh'tir (BOTAŞ, 2026; EPDK, 2026). Buna göre elektrik-doğal gaz fiyat oranı yaklaşık 2,42'dir. Fiyatlar karşılaştırılabilmeleri için TL/kWh cinsinden ifade edilmiştir.

Bu fiyat ilişkisi, diğer koşullar sabitken elektrifikasyonun işletme maliyeti açısından dezavantajlı olabileceğini göstermektedir. Ancak buradan elektrifikasyonun karlı olmadığı sonucu çıkarılamaz. Zira, firma açısından önemli olan yalnızca enerjinin satın alma fiyatı değil, aynı üretim düzeyine ulaşmak için ne kadar enerji gerektiğidir. Bu durumda, teknoloji ve diğer firma koşulları sabitken, elektrik fiyatının doğal gaz fiyatına göre artması elektrifikasyonun işletme maliyeti avantajını azaltabilmekte; doğal gaz fiyatındaki göreli artış ise ters yönde etki yapabilmektedir.

Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Karşılaştırılması ve Politika Önerileri

Avrupa Komisyonu (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026, ss. 3–4), AB'de elektriğin nihai enerji tüketimindeki payının yaklaşık on yıldır yüzde 23 düzeyinde kaldığını ve şirketlerin ödediği elektrik fiyatının ortalama olarak doğal gaz fiyatının yaklaşık üç katına ulaştığını belirtmektedir. Komisyon, göreli fiyat farkını elektrifikasyonun yavaş ilerlemesini açıklayan etkenlerden biri olarak görmekte; yüksek başlangıç maliyeti,

Şekil 1: Seçili sektörlerde doğal gaz tüketimi, 2024

Not: Değerler Tablo 1'deki 2024 doğal gaz tüketimleridir ve büyükten küçüğe sıralanmıştır. Kaynak: TÜİK (2025)

Tablo 2: Doğal gaz ve elektrik fiyatı referansları, 2026

Sektör	Toplam enerji tüketimi (bin TJ)	Sanayinin enerji tüketimindeki payı (%)	Elektriğin sektör içi payı (%)	Doğal gaz tüketimi (bin TJ)	Doğal gazın sektör içi payı (%)	Doğal gaz tüketimindeki değişim, 2023-2024 (%)
Gıda	187,9	10,9	24,3	51,3	27,3	+8,2
Tekstil	126,6	7,4	42,5	44,6	35,2	−1,7
Kağıt	53,2	3,1	33,4	11,9	22,4	+3,7
Kimya	107,1	6,2	27,0	40,0	37,4	+12,9

Not: BOTAŞ bedeli kaynakta doğrudan TL/kWh olarak verilmiştir; elektrik üretimi dışındaki kullanım için OSB'lere ve serbest tüketicilere uygulanan toptan satış fiyatıdır ve doğal gaz dağıtım bedeli ile vergileri içermez. EPDK değeri, 4 Nisan 2026'dan itibaren geçerli orta gerilim, tek terimli ve tek zamanlı sanayi ulusal tarifesinde aktif enerji ile dağıtım bedelinin toplamıdır; vergileri içermez. EPİAŞ değeri Temmuz 2026 aritmetik ortalama PTF'sidir.. Tabloda birimleri ortaklaştırılmıştır. Kaynaklar: BOTAŞ (2026), EPDK (2026) ve EPİAŞ (2026).

şebekeye erişim ve yatırım belirsizliğini ise ayrı sorunlar olarak ele almaktadır.

Bu çerçevede Komisyon, üye devletleri sanayide elektrik-doğal gaz fiyat oranını 2030'a kadar en fazla 2 düzeyine indirmeye yönelik önlemler almaya teşvik etmektedir (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026, s. 5). Türkiye için hesaplanan 2,42 değeri bu politika göstergesinin üzerindedir. Bununla birlikte, bu çalışmada yapılan Türkiye hesabında elektrik fiyatı dağıtım bedelini içerirken BOTAŞ doğal gaz fiyatı dağıtım bedelini içermemektedir. Büyük tüketicilerin ikili elektrik anlaşmaları ve doğal gaz tedarik koşulları da yayımlanan tarifelerden farklılaşabilmektedir. Bu nedenle 2,42 bütün sanayi firmalarının fiilen ödediği ortak bir oran değil, kamuya açık verilerle kurulmuş bir referans olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla bu egzersizin verdiği sonuç göreli fiyat farkını azaltmaya yönelik bir politika önerisidir. AB yaklaşımının Türkiye açısından asıl önemi, elektrifikasyonu yalnızca ekipman desteği üzerinden ele almamasıdır. Şebeke bedelleri, elektrik ve doğal gaz üzerindeki vergi yükleri, fosil yakıt destekleri ve fiyat oynaklığı firmaların karşılaştığı maliyetleri farklı kanallardan etkilemektedir (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026, ss. 5–9).

Tablo 1'deki dört sektör, sanayi toplam enerji tüketiminin yüzde 27,6'sını oluştururken sanayideki doğal gaz tüketiminin yüzde 36,4'ünü gerçekleştirmektedir. Bu fark, göreli elektrik ve doğal gaz fiyatlarının bu sektörlerde özellikle önemli olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, elektrik ile doğal gaz arasındaki fark temel olarak vergi, tarife ve destek yapısından kaynaklanıyorsa, yalnızca elektrikli ekipmanın satın alınmasını desteklemek yeterli olamamaktadır. Ekipman kurulsa bile elektrik kullanmak pahalı kaldığında, firma doğal gazlı sistemi çalıştırmaya devam edebilmektedir. AB'nin elektrik ve doğal gaz üzerindeki yükleri birlikte incelemesi bu nedenle anlamlı bulunmaktadır (Elektrifikasyon Eylem Planı, 2026, ss. 5–9). Türkiye'de benzer bir değerlendirme yapılabilmesi için önce sanayi faturalarındaki enerji, dağıtım, vergi ve diğer bedeller karşılaştırılabilir biçimde ayrıştırılmalıdır. Yine destek alan firmaların benzer destek almayan firmalarla karşılaştırılması, gözlenen değişimin programdan mı yoksa enerji fiyatları ve üretim koşullarındaki genel değişimden mi kaynaklandığını değerlendirmeyi kolaylaştırabilmektedir. Ayrıca, karbon emisyonu gibi dışsallıklar veya enerji ithalatına bağlı riskler fiyatlara tam yansımıyorsa, elektrifikasyonun toplumsal getirisi firmanın özel getirisinden farklı olabileceği de politika yapıcılar tarafından göz önüne alınmalıdır.

Kaynak

• BOTAŞ (2026) 4 Nisan 2026 tarihinden itibaren geçerli BOTAŞ doğal gaz toptan satış fiyat tarifesi. https://www.botas.gov.tr/Sayfa/4-nisan-2026-tarihinden-itibaren-gecerli-botas-dogal-gaz-toptan-satis-fiyat-tarifesi/812

• EPDK (2026) 4 Nisan 2026 tarihinden itibaren geçerli vergiler hariç elektrik tarifeleri. https://www.epdk.gov.tr/Detay/DownloadDocument?id=pI%2BXZjfJIU0%3D

• EPİAŞ (2026) Elektrik piyasaları aylık raporu: Temmuz 2026. https://www.epias.com.tr/wp-content/uploads/2026/08/Temmuz-2026-Elektrik-Piyasalari-Raporu.pdf

• European Commission (2025) Clean Industrial Deal (COM(2025) 85 final). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0085

• European Commission (2025) Action Plan for Affordable Energy (COM(2025) 79 final).

• https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0079

European Commission. (2026) Electrification Action Plan (COM(2026) 595 final). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52026DC0595

• European Commission. (2026, 24 Haziran) EU at the London Climate Action Week: Joining forces to expand electrification and reduce methane emissions.

• https://energy.ec.europa.eu/news/eu-london-climate-action-week-joining-forces-expand-electrification-and-reduce-methane-emissions-2026-06-24_en

• Türkiye İstatistik Kurumu (2025, 30 Ekim). Sanayi sektörü nihai enerji tüketim istatistikleri, 2024 (Sayı 54137). https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/54137/metadata

• United Nations (2026, 9 Haziran) COP31 Presidency announces new targets on global electrification, cutting waste, resilient cities; press conference transcript

• https://unfccc.int/news/cop31-presidency-announces-new-targets-on-global-electrification-cutting-waste-resilient-cities

COP31'de Sıfır Atık Vizyonuyla Küresel Dönüşüme

Samed AĞIRBAŞ
Sıfır Atık Vakfı Başkanı

Türkiye'nin kasım ayında Antalya'da ev sahipliği yapacağı COP31'i, sıfır atık, döngüsel ekonomi ve kaynak verimliliği alanındaki birikimimizi dünyayla buluşturmak ve sıfır atığın küresel iklim gündemindeki yerini güçlendirmek için önemli bir fırsat olarak görüyoruz.

Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin 2017 yılında başlattığı Sıfır Atık Hareketi, kaynakların korunmasını ve israfın önlenmesini merkeze alan bir sorumluluk anlayışını ortaya koydu. Bugün bu anlayışı, iklim değişikliğiyle mücadeleden üretim ve tüketim alışkanlıklarının dönüşümüne, kaynak verimliliğinden küresel adalete uzanan bir bütünlük içinde ele alıyoruz.

İklim krizini konuşurken israfı, aşırı tüketimi ve giderek büyüyen atık sorununu gündemin dışında bırakamayız. İklim eylemini yalnızca emisyon azaltımı üzerinden değerlendirmek, üretim ve tüketim süreçlerinin bütünüyle ele alınmasını güçleştirir. Bir ürünün ham maddesinden üretimine, taşınmasından kullanımına ve kullanım sonrasında nasıl yönetildiğine kadar bütün hayat döngüsü çevresel etkiyi belirliyor. Bu nedenle sıfır atık ve döngüsel ekonomi, iklim politikalarının ayrılmaz parçaları olmalıdır. COP31'de güçlendirmek istediğimiz yaklaşım, kaynakların korunmasıyla iklim mücadelesini aynı sorumluluk çerçevesinde buluşturmaktır.

Türkiye'deki İlerleme ve Yeni Hedefler

Türkiye'de oluşan farkındalık ve geri kazanım alanında kaydedilen ilerleme, bu

dönüşüm için önemli bir temel oluşturuyor. Sıfır Atık Hareketi'nin başladığı 2017 yılında yüzde 10'lar düzeyinde olan geri kazanım oranının yüzde 38'lerin üzerine çıkması, alınan mesafeyi gösteriyor.

Ancak geri kazanımdaki artış, atığın kaynağında azaltılması ve yeniden kullanım alanlarında dönüşümün tamamlandığı anlamına gelmiyor. Önümüzdeki dönemde israfı azaltan alışkanlıkları güçlendirmeli, atığı kaynağında ayrıştırmayı sağlayan modelleri ülke genelinde daha hızlı yaygınlaştırmalıyız.

Plastik kirliliği, bu çabanın öncelikli alanlarından biridir. Bu kapsamda Adana, Mersin, Muğla ve Antalya'da koordinasyon toplantıları yapıldı ve değerlendirmeler, 31 Ağustos – 1 Eylül tarihlerinde İstanbul'da gerçekleşen Plastik Atık Çalıştayında ele alındı. Çalıştayda kurulan 15 tematik masada uygulanabilir ve kalıcı çözümler gündeme getirildi. Plastik kullanımının azaltılması, atıkların doğaya bırakılmasının önlenmesi ve çevreyi bilinçli biçimde kirleten uygulamalarla mücadele edilmesi gerekiyor.

Bu mücadeleyi eğitimden ve toplumsal katılımdan ayrı düşünemeyiz. Anaokulundan üniversiteye uzanan sıfır atık eğitimini, günlük hayatın içinde karşılık bulan uygulamalarla desteklemek önem taşıyor. Farkındalığın kalıcı bir davranış değişikliğine dönüşmesi, toplumsal çalışmalarımızın temel hedefidir.

Bu dönüşümün yereldeki ihtiyaçları gözetmesi de aynı ölçüde önemlidir. Sıfır Atık Vakfı olarak 81 ilde düzenlenen Türkiye Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Çalıştayları aracılığıyla yerel ihtiyaçların ve olası çözümlerin belirlenmesine, yerel deneyimlerin COP31 sürecine dahil edilmesine yönelik çalışmalar yürütüyoruz.

Ege ve Akdeniz bölgelerindeki plastik kirliliği çalışmalarımız da devam ediyor. Yerelde karşılaşılan sorunların ve geliştirilen çözüm önerilerinin küresel tartışmalarda karşılık bulmasını, COP31'e sunacağımız katkının önemli bir parçası olarak görüyoruz.

Uluslararası alanda oluşturduğumuz iş birliği zemini, bu katkıyı güçlendiriyor. Haziran ayında Onursal Başkanımız Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde İstanbul'da gerçekleştirdiğimiz Sıfır Atık Forumu, 500'den fazla küresel paydaşın iş birliğiyle 183 ülkeden 5 bini aşkın katılımcıyı buluşturdu.

Forumda plastiklerin azaltılması, açlıkla mücadele, elektrikleşmenin artırılması ve eşitsizlikler konusunda olu-

şan gündemi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı ve COP31 Başkanı Sayın Murat Kurum'un öncülüğünde yürütülen COP31 sürecine taşımayı hedefliyoruz. Amacımız, sivil toplumun ortaya koyduğu birikimin ülkeler düzeyinde tartışılması ve somut kararlara dönüşmesine katkıda bulunmaktır.

İklim Adaleti ve Ortak Sorumluluk

Çünkü iklim mücadelesi, aynı zamanda adalet ve ortak sorumluluk meselesidir. Bir yanda kaynaklar israf edilirken diğer yanda açlık ve susuzlukla mücadele eden insanların bulunduğu bir dünyada, çevre politikalarını insanlığın temel ihtiyaçlarından bağımsız değerlendiremeyiz. COP31'in dünyanın gerçek sorunlarının konuşulduğu bir buluşma olmasını istiyoruz.

İklim adaletinin, eşitsizliklerin ve dezavantajlı grupların daha güçlü temsilinin bu sürecin merkezinde yer almasını önemsiyoruz. Türkiye'nin sıfır atık deneyiminin, bu insani boyutuyla da küresel gündeme katkı sunabileceğine inanıyoruz.

Bu sorumluluğun ekonomik dönüşümde de karşılık bulması gerekiyor. Döngüsel ekonomiye geçişi, Türkiye'nin üretim kapasitesini kaynakların korunması hedefiyle birlikte geliştirebileceği bir fırsat olarak değerlendiriyoruz. Türkiye'nin biyobozunur ve geri dönüştürülebilir ürünlerin üretildiği bir üs haline gelmesini istiyoruz. Özellikle bu ürünlerin geliştirilmesi ve üretimi ile sıfır atık odaklı teknoloji çalışmalarını yeni yatırımlar bakımından önemsiyoruz.
Bu alanlardaki gelişimi, nitelikli insan kaynağımızı artırma ve yeni çalışma alanlarını destekleme hedefimizle birlikte ele alıyoruz.

Sanayimizin ve iş dünyamızın bu dönüşümde aktif sorumluluk üstlenmesi büyük önem taşıyor. Ürünlerin bütün hayat döngüsünü dikkate alan, israfı azaltmayı ve kaynak verimliliğini üretimin parçası haline getirmeyi amaçlayan bir yaklaşımı güçlendirmeliyiz.

COP31'i, kurumlarımızın yeşil dönüşümünü hızlandırabilecek, uluslararası deneyim paylaşımını geliştirebilecek ve yeni iş birliklerine imkân sağlayabilecek bir buluşma olarak görüyoruz. Sanayimizin sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda ilerlemesini ve rekabet gücünü geliştirmesini, bu imkânların kalıcı çalışmalara dönüşmesiyle birlikte değerlendirmeliyiz.

Finansman, İş Birliği ve İstanbul'un Küresel Merkez Vizyonu

Sıfır Atık Vakfı olarak bakanlıklar ve bankalarla oluşturduğumuz çalışma grubu, dönüşümün kamu politikaları ve finansman boyutlarını buluşturma çabamızın bir parçasıdır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yeşil dönüşüm teşvikleri ile bankaların sıfır atık ve yeşil dönüşüm alanındaki finansman yaklaşımı, üretim hedeflerimiz açısından önem taşıyor.

Vakıf olarak kamu, finans kuruluşları ve üretim dünyası arasındaki iş birliğini güçlendirmeyi önemsiyoruz. Uluslararası buluşmaları da yalnızca görüş alışverişi yapılan ortamlar değil, yeni bağlantıların kurulduğu ve ülkemizin yetişmiş insan kaynağının deneyim kazandığı imkânlar olarak

değerlendiriyoruz.

Bu yaklaşımın uzun vadeli hedeflerinden biri, İstanbul'u sıfır atığın küresel merkezlerinden biri haline getirmektir. Uluslararası kuruluşların sıfır atık çalışmalarını İstanbul'dan yürütebilecekleri ofislerin yaygınlaşmasını, sıfır atık temalı teknoparkların ve bilişim vadilerinin gelişmesini hedefliyoruz. Dünyadaki sıfır atık çalışmalarının kalbinin İstanbul'da atmasını istememizin temelinde, uluslararası iş birliğini üretim, teknoloji ve insan kaynağıyla buluşturma irademiz bulunuyor. Böylece hem küresel sıfır atık politikalarına hem de Türkiye ekonomisine katkı sunacak çalışmaların çoğalmasını amaçlıyoruz.

Bir "Uygulama COP'u" Olarak COP31 ve Gelecek Sorumluluğumuz

Türkiye olarak COP31'i uygulama COP'u olarak görüyoruz. COP31 sonrasına ilişkin beklentimiz, bu iradenin zirveyle sınırlı kalmamasıdır. Antalya'da kurulacak bağlantıların devam eden iş birliklerine, tartışmaların uygulanabilir kararlara ve yerel deneyimlerin daha geniş ölçekte yararlanılan çözümlere dönüşmesini istiyoruz. Türkiye'de kaynağında ayrıştırmanın yaygınlaşması, plastik kirliliğiyle mücadelenin güçlenmesi ve sanayide yeşil dönüşümün ilerlemesi; uluslararası alanda ise sıfır atığın iklim adaleti ve kaynak verimliliğiyle birlikte daha güçlü biçimde ele alınması, bu sürecin kalıcı kazanımları arasında olmalıdır.

Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğünde başlayan Sıfır Atık Hareketi'nin ortaya koyduğu sorumluluğu geleceğe taşımak, kaynaklarımızı koruma kararlılığımızı somut adımlarla sürdürmeyi gerektiriyor. Sıfır Atık Vakfı olarak, COP31 Başkanı Sayın Murat Kurum'un liderliğinde gerçekleşecek zirveye bu anlayışla hazırlanıyoruz. Türkiye'den dünyaya vermek istediğimiz mesaj açıktır: İsrafı azaltmak, kaynakları korumak ve daha adil bir geleceği mümkün kılmak ortak sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluğu paylaşmalı, yerelde başlayan değişimi küresel ölçekte kalıcı bir dönüşüme taşımalıyız.

Konca ÇALKIVİK
SKD Türkiye Genel Sekreteri

COP31 Türkiye İş Dünyasının İyi Uygulamalarını, Teknoloji ve İş Modellerini Uluslararası Paydaşlarıyla Buluşturabileceği Bir Vitrin Olacak

Toprak İşveren: Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapması, iş dünyası açısından ne gibi fırsatlar sunuyor? Türkiye bu küresel platformu iklim diplomasisinin ötesinde, yeşil dönüşüm, rekabetçilik ve yeni yatırım alanlarının geliştirilmesi açısından nasıl değerlendirmeli?

Konca ÇALKIVİK: Türkiye'nin COP31'e ev sahipliği yapması, iş dünyasının Türkiye'deki dönüşüm kapasitesini dünyaya göstermesi ve yeni iş birlikleri kurması için önemli bir fırsat sunuyor. Türkiye iş dünyası sürdürülebilirlikte artık niyet aşamasında değil, uygulama aşamasında. Bunu, Çatı örgütümüz Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi (WBCSD)'nin her yıl yaptığı ve iş dünyasının sürdürülebilirliğe bakış açısının nabzını tutan Business Breakthrough Barometer Araştırması'nın Türkiye sonuçlarında da görüyoruz. Türkiye'deki şirketlerin yüzde 79'u sürdürülebilirlik yatırımlarını artırdığını söylüyor, küresel ortalama ise yüzde 54'te kalıyor. Yine Türkiye'deki şirketlerin tamamı sürdürülebilirliği uzun vadeli bir rekabet avantajı olarak görüyor. Yüzde 97'si de dönüşümün uluslararası iş birlikleriyle hızlanacağını belirtiyor. İşte bu şirketler, COP31 süresince uluslararası iş birliklerini güçlendirmek için pek çok fırsata sahip olacak.

COP31 Türkiye iş dünyasının iyi uygulamalarını, teknoloji ve iş modellerini uluslararası paydaşlarıyla buluşturabileceği bir vitrin olacak. Enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, sıfır atık, döngüsel ekonomi, sürdürülebilir tarım ve gıda sistemleri, su yönetimi, doğa pozitif üretim ve iklim dirençli altyapılar gibi alanlarda Türkiye'den dünyaya aktarabileceğimiz çok sayıda uygulama var. Burada önemli olan sadece iyi örneklerimizin olduğunu söylemek değil, bu örnekleri ölçülebilir, karşılaştırılabilir ve

ölçeklenebilir hale getirerek paylaşmak.

SKD Türkiye olarak biz de bunu desteklemek için COP31 Sürdürülebilir Dönüşüm Ödülleri'ni hayata geçirdik. Türkiye iş dünyasının dörtte birini temsil eden üyelerimizin ölçülebilir etkisi, ölçeklenebilirliği ve kurumsal sahiplenmesi güçlü olan projelerini değerlendirmeye aldık. Bağımsız jüri tarafından seçilen projeler, COP31 döneminde SKD Türkiye'nin COP etkinliklerinde, panellerinde yer alma fırsatı elde edecek. Ayrıca WBCSD Action Bank aracılığıyla küresel paydaşların erişimine açılarak, uluslararası iyi uygulama havuzuna dahil edilecek. COP31'de ülkemiz dönüşümün nasıl yapılabileceğini gösteren referans bir ülke olarak konumlanabilirse, hem Türkiye'nin iklim gündemine hem de şirketlerin uluslararası rekabetçiliğine katkı sağlayacak.

Toprak İşveren: İş dünyasının sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm konusundaki mevcut durumunu nasıl görüyorsunuz? (SKD Türkiye'nin COP31 kapsamında gerçekleştirdiği webinar serisinden, şirketlerin dönüşüm hazırlığına ilişkin nasıl bir tablo ortaya çıktı?)

Konca ÇALKIVİK: Türkiye iş dünyasının sürdürülebilirlik ve yeşil dönüşüm konusunda nerede durduğunu daha iyi görmek için bu yılın başında SKD Türkiye olarak üyelerimize yönelik bir anket yaptık. COP31 Öncesi Üye Anketimizin sonuçları bize, şirketlerin büyük ölçüde niyet aşamasını geçtiğini, artık hedeflerini iş süreçlerine ve yatırımlarına nasıl yansıtacaklarına odaklandığını gösterdi. Örneğin şirketlerin yüzde 69'unda sürdürülebilirlik ve iklim başlıkları Yönetim Kurulu veya Yönetim Kurulu Komitesi seviyesinde ele alınıyor. Yüzde 72'sinin net sıfır, karbon nötr ya da emisyon azaltım hedefi bulunuyor. Bu veriler bize sürdürülebilirliğin şirketlerin ana iş gündeminde daha fazla yer aldığını gösteriyor. Öte yandan hedeflerle uygulama arasında hala önemli bir mesafe olduğunu da belirtmek gerekir. Şirketlerin yüzde 72'si emisyon hedefi koymuş olsa da 2026'ya kadar sürdürülebilirlik bütçesi ayıranların oranı yüzde 33'te kalıyor. Dönüşümün önündeki en önemli bariyeri ise yüzde 47 ile finansman olduğunu görüyoruz. Dönüşümün desteklenmesi için gereken veri altyapısına ihtiyaç duyan şirketlerin oranı yüzde 40. Tedarik zincirindeki dönüşümün, özellikle Kapsam 3 emisyonlarının yönetiminin henüz erken aşamalarında olduğunu da ekleyelim.

Bence iş dünyasında dönüşüm konusunda güçlü bir irade var. Bu iradeyi daha fazla yatırımla, ölçülebilir performansla ve değer zincirine yayılan uygulamalarla desteklemek gerekiyor. Bunun için önemli uygulamaların sahada hayata geçirildiğini görüyoruz. COP31

hazırlıkları kapsamında gerçekleştirdiğimiz webinar serisinde, enerji ve sanayi dönüşümünden doğa ve biyoçeşitliliğe, adil geçişten finansmana, tarım ve gıda sistemlerinden iklim dirençli şehirlere kadar farklı başlıkları ele aldık. Farklı sektörlerden üyelerimizin somut çalışmalarını ve iyi uygulamalarını dinleme fırsatı bulduk. Şirketlerin deneyimlerini paylaşması, birbirlerinden öğrenmesi ve ortak çözümler geliştirmesi dönüşümün hızlanması açısından çok değerli. Bu paylaşım ve iş birliği kültürü güçlendikçe, Türkiye iş dünyasının dönüşümünde de ivme artacaktır.

Toprak İşveren: İklim ve doğa kaynaklı riskler artık şirketlerin operasyonlarını, tedarik zincirlerini, maliyetlerini ve iş sürekliliğini doğrudan etkiliyor. Şirketlerin bu riskleri yönetme konusunda hangi alanlara odaklanması gerekiyor?

Konca ÇALKIVİK: İlk olarak şirketlerin iklim, su ve doğa risklerini sistematik biçimde ölçmesi ve iş planlarına dahil etmesi gerekiyor. Çünkü ölçtüğümüz riski daha iyi yönetiriz. İkinci konu, dayanıklılığı operasyonların bir parçası haline getirmek. Su kaynakları, enerji arzı, hammadde fiyatları, tedarik zincirleri ve altyapı artık birbirinden bağımsız başlıklar değil. İklim kaynaklı riskler bu başlıkların tamamını aynı anda etkiliyor. Üçüncü olarak dönüşümün şirketlerin kendi operasyonlarının ötesine, değer zincirine yayılması gerekiyor. SKD Türkiye COP31 Öncesi Üye Anketi'nde şirketlerin yüzde 85'i enerji ve iklim dönüşümünü önceliklendirdiğini söylüyor. Ancak Kapsam 3 emisyonlarına yönelik iş birliklerinin henüz düşük seviyede olması, tedarik zincirlerinde dönüşümün daha erken aşamada olduğunu gösteriyor. Oysa bir şirketin kendi emisyonlarını azaltırken, tedarikçilerinin de enerji kullanımı, emisyonları ve kaynak verimliliği konusunda dönüşüm sağlaması gerekiyor. Büyük şirketlerin tedarikçilerinden karbon verisi istemeye başlaması, bu dönüşümü zincirin diğer halkalarına taşıyan önemli bir adım oldu. Su konusu da oldukça önemli. Şirketlerin operasyonları için olduğu kadar toplum ve ekosistemler için de temel bir ihtiyaç. Dolayısıyla suyun korunmasını ve sürekliliğini sağlamak şirketler açısından hem iş sürekliliği hem de ortak kaynaklara karşı sorumluluk meselesi olarak ele alınmalı. Şirketlerin yüzde 69'u suya ilişkin mutlak veya yoğunluk bazlı hedeflere ulaşmak için çalışıyor. Ancak havza bazlı su yönetimi ve çok paydaşlı iş birlikleri hala sınırlı.

Toprak İşveren: Yeşil dönüşümün hayata geçirilmesinde finansmana erişim kritik bir rol oynuyor. Sürdürülebilir yatırımların finansmanı açısından en büyük fırsatlar ve engeller nelerdir?

Konca ÇALKIVİK: Yeşil dönüşümün hayata geçmesinde en kritik konulardan biri finansmana erişim. Şirketlerin dönüşüm hedeflerini hayata geçirebilmesi için doğru finansman araçlarına, uygun teşviklere ve finanse edilebilir proje portföylerine ihtiyacı var. SKD Türkiye COP31 Öncesi Üye Anketi'mizde de finansmanın, şirketlerin önündeki en önemli bariyer olarak öne çıktığından bahsetmiştik.

Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yatırımın ölçeği de oldukça büyük. 12. Kalkınma Planı'na göre Türkiye'nin iklim hedeflerine ilerleyebilmesi için her yıl GSYH'nin en az yüzde 1,7'si kadar ek yatırıma ihtiyaç var. Bu, bugünkü ekonomik büyüklüklerle yaklaşık 22–24 milyar dolarlık bir finansman ihtiyacı anlamına geliyor. Üyelerimiz arasında olan TSKB'nin analizleri ise bunun yaklaşık 14 milyar dolarının özel sektör, 10 milyar dolarının ise kamu kaynaklarıyla karşılanacağını ortaya koyuyor. Yani özel sektör bu dönüşümde sadece bir paydaş değil, ana aktörlerden biri.

Aslında Türkiye'de bu alanda önemli bir finansman akışı da var. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2025 yılında uluslararası finansal kuruluşlarından sağlanan dış finansmanın 15 milyar doları aştığını açıkladı. Bu kaynaklarla yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, sulama modernizasyonu, iklime dayanıklı tarım, düşük karbonlu ulaşım ve şehirlerin iklim risklerine karşı dayanıklılığının artırılması gibi alanlarda projeler destekleniyor.

Bence bundan sonraki aşamada önemli olan, bu kaynaklarla buluşabilecek nitelikte daha fazla proje geliştirmek. Enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, döngüsel ekonomi, sanayide dönüşüm, su yönetimi, sürdürülebilir tedarik zincirleri ve doğa pozitif üretim bu açıdan önemli alanlar. Finans sektörünün de yeşil finansman, sürdürülebilir tahviller ve performansa dayalı finansman gibi araçlarla bu yatırımları desteklemesi gerekiyor.
Toprak İşveren: Finans sektörü ile reel sektör arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi için neler yapılabilir?

Konca ÇALKIVİK: Sürdürülebilir projelerin finansmana erişiminin kolaylaşması için finans sektörünün şirketlerin dönüşüm ihtiyaçlarını ve yatırım planlarını iyi okuyabilmesi önemli. Şirketlerin de bu projeleri ölçülebilir, karşılaştırılabilir ve finanse edilebilir bir çerçevede ortaya koyması gerekiyor. Sürdürülebilirlik hedefleriyle yatırım planlarının ve finansman ihtiyacının daha fazla entegre edilmesi önemli bir gelişim alanı. Özellikle enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, su yönetimi ve döngüsel ekonomi gibi alanlarda ölçülebilir proje modellerinin yaygınlaşması, finans kuruluşlarının projeleri değerlendirmesini kolaylaştırabilir.

Toprak İşveren: Avrupa Yeşil Mutabakatı ve özellikle SKDM, Türk şirketleri için önemli bir dönüşüm baskısı yaratıyor. İş dünyası bu süreci yalnızca uyulması gereken bir düzenleme olarak mı görüyor, yoksa rekabet gücünü artırmak ve yeni fırsatlar yaratmak için stratejik bir fırsata mı dönüştürüyor?

Konca ÇALKIVİK: Bugün sürdürülebilirlik, maliyet yapısı, rekabet gücü ve pazara erişim üzerinde doğrudan belirleyici. SKDM bunun en somut örneklerinden biri. SKDM teknik olarak 2026'da finansal faza geçti. 2026 emisyonları için ilk gerçek ödeme ve sertifika teslim yükümlülüğü ise 2027'de gerçekleşecek. Özellikle çimento, demir-çelik, alüminyum ve gübre sektörlerinde karbon artık doğrudan bir maliyet kalemine dönüşüyor. Türkiye ihracatının yüzde 40'tan fazlasını Avrupa Birliği ülkelerine yapıyor. Dolayısıyla düşük karbonlu üretim ve şeffaf veri yönetimi bizim için artık bir tercih değil, pazarda kalmanın koşullarından biri haline geldi. Büyük ölçekli ve ihracat odaklı şirketlerde farkındalığın oldukça ileri seviyeye geldiğini söyleyebiliriz. Enerji verimliliği yatırımları yapılıyor, yenilenebilir enerji kullanımı artırılıyor, sürdürülebilirlik raporlaması stratejik bir araç olarak kullanılıyor ve Kapsam 3 emisyonları ölçülmeye başlanıyor. Ancak KOBİ'ler açısından veri toplama, ölçümleme, teknik kapasite ve finansmana erişim hala önemli engeller. Bu nedenle dönüşümün yalnızca büyük şirketlerle sınırlı kalmaması gerekiyor. SKDM bir uyum zorunluluğu getiriyor ama doğru yönetildiğinde enerji verimliliği, kaynak verimliliği, yeni teknoloji yatırımları ve daha dirençli tedarik zincirleri üzerinden rekabet avantajı yaratıyor.

Toprak İşveren: Son olarak, COP31 sona erdiğinde Türkiye'nin dünyaya vermesini istediğiniz en güçlü mesaj ne olurdu?

Konca ÇALKIVİK: Türkiye'nin hedeflerini yalnızca ortaya koyan değil, bunları somut uygulamalara, yatırımlara ve ölçülebilir sonuçlara dönüştüren bir ülke olarak öne çıkmasını diliyorum. COP31 sonrasında Türkiye'nin; kamu, iş dünyası ve uluslararası paydaşları aynı masa etrafında buluşturan, çözüm üreten ve iklim eylemini hızlandıran bir aktör olarak anılması bence değerli bir kazanım olur.

Ayrıca COP31 Başkanlığı tarafından açıklanan 2035'e kadar küresel enerji tüketiminin %35'inin elektrikten karşılanması hedefinin tüm ülkeler tarafından kabul edilmesi sağlanırsa bu çok büyük bir başarı olacak.

COP31 Yolunda Türkiye: İklim Eyleminden Döngüsel Ekonomiye, Taahhütten Uygulamaya

Mete İMER
ÇEVKO Vakfı Genel Sekreteri

Gönüllü sanayi inisiyatifi ile geniş kitlelere dokunan sivil toplum kimliğini bünyesinde bir araya getiren ÇEVKO Vakfı, 35 yılı aşkın süredir Türkiye'de geri dönüşüm sistemlerinin gelişmesinde, geri dönüşüm farkındalığı ve kültürünün toplum nezdinde yerleşmesinde önemli rol oynuyor. Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS) ilkelerini benimseyen Vakfımız, son on yılda çalışma alanını Türkiye'nin döngüsel ekonomiye geçişi ve iklim değişikliğiyle mücadeleyi de kapsayacak biçimde genişletti. Günümüzde geri dönüşümü; kaynakların korunması, ikincil malzemelerin ekonomiye kazandırılması ve iklim hedeflerine ulaşılması açısından döngüsel ekonominin temel unsurlarından birisi olarak ele alıyoruz. Bu yaklaşımın gerek dünyamız gerekse BM 31. Taraflar Konferansı'na ev sahipliği yapmaya hazırlanan Türkiye'miz açısından her zamankinden daha önemli olduğuna inanıyoruz.

ÇEVKO Vakfı Perspektifi

İklim değişikliğiyle savaşım gündemi son yıllarda önemli bir dönüşüm geçiriyor. İklim hedeflerinin belirlenmesi kadar, bu hedeflerin ekonominin tamamında somut uygulamalara dönüşmesi artık küresel gündemin merkezinde yer alıyor. Enerji dönüşümünden sanayi politikalarına, şehirlerin dirençliliğinden gıda sistemlerine kadar pek çok alan iklim politikalarının parçası haline gelirken, kaynakların verimli kullanılması ve atıkların ekonomiye kazandırılması da bu dönüşümün temel bileşenleri arasında öne çıkıyor.

Türkiye'nin 9-20 Kasım 2026 tarihlerinde Antalya'da ev sahipliği yapacağı Bir-

leşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı (COP31), bu açıdan ülkemiz için önemli bir fırsat sunuyor. Konferans Başkanlığı, zirveyi "diyalog, uzlaşı ve aksiyon" temelinde, iklim taahhütlerinin somut uygulamalara ve ölçülebilir sonuçlara dönüştürüldüğü bir platform olarak konumlandırıyor.

ÇEVKO Vakfı açısından konferansın en dikkat çekici yönlerinden biri ise sıfır atık ve döngüsel ekonominin küresel iklim gündeminde güçlü biçimde yer alması. COP31 Eylem Gündemi'nin 10 öncelikli temasından birisi "Sıfır Atık" olarak belirlenirken; kaynak verimliliği, döngüsel ekonomi ve atık kaynaklı metan emisyonlarının azaltılması da bu başlık altında ele alınıyor. Bu yaklaşım, atık yönetiminin yalnızca çevre politikalarının bir alt başlığı olmadığını; iklim değişikliğiyle savaşım, kaynak güvenliği, sanayi politikası ve ekonomik rekabetçilik açısından da stratejik bir alan olduğunu ortaya koyuyor.

İklim Değişikliğiyle Mücadelede Döngüsel Ekonominin Rolü

Dünya ekonomisinin mevcut üretim ve tüketim modeli, doğal kaynakların giderek daha fazla kullanılmasına ve önemli miktarda kaynağın ekonomik değerini kaybederek sistem dışına çıkmasına neden oluyor. Oysa iklim hedeflerine ulaşmak yalnızca enerji yönetiminin dönüşümüyle mümkün değil. Üretimde kullanılan doğal kaynakların azaltılması, ürün ve ambalajların tasarımından itibaren kaynak verimliliğinin gözetilmesi, yeniden kullanım ve geri dönüşümün yaygınlaştırılması da sera gazı salımlarının azaltılması ve kaynakların korunması açısından önem taşıyor.

Döngüsel ekonomi, iklim politikalarının tamamlayıcı bir unsuru olmanın ötesinde, iklim hedeflerine ulaşmanın önemli araçlarından birisi olarak değerlendirilmeli.

Atık Yönetiminden Kaynak Yönetimine

ÇEVKO Vakfı'nın 35 yılı aşkın deneyimi bize şunu gösteriyor: Ambalaj atıklarının etkin yönetimi, yalnızca atıkların toplanması ve geri dönüştürülmesinden ibaret değil. Atıkların azaltılması, tekrar kullanılması, kaynağında ayrı toplanması, uygun şekilde ayrılması ve sınıflandırılması, geri dönüşüm kapasitesinin geliştirilmesi, geri dönüştürülmüş malzemelerin ekonomide kullanımının artırılması ve bütün bu süreçlerin sürdürülebilir biçimde desteklenmesi bir bütün olarak ele alınmalı.

"Atık yönetimi" yaklaşımından giderek daha fazla "kaynak yönetimi" yaklaşı-

mına geçmemiz gerekiyor.

Bir ambalajın kullanım sonrasında geri dönüşüm sistemine dahil edilmesi, yalnızca ambalajın yeniden değerlendirilmesini sağlamakla kalmıyor; aynı zamanda doğal hammadde gereksiniminin azaltılmasına, enerji ve doğal kaynakların daha verimli kullanılmasına ve ekonomik değerin mümkün olduğunca sistem içerisinde tutulmasına katkı sağlıyor.

Döngüsel ekonominin temel hedeflerinden birisi de ürünlerin ekonomik değerlerini, mümkün olduğunca uzun süre korumaları, dayanıklı ve onarılabilir olmaları, kullanım sonrasında ortaya çıkan malzemelerin yeni üretim süreçlerine girdi sağlayabilmesi.

Döngüsel ekonomi yaklaşımı, Türkiye açısından önemli fırsatlar barındırıyor. Özellikle sanayimizin Avrupa Birliği ile güçlü ticari ilişkileri dikkate alındığında, kaynak verimliliği, geri dönüştürülmüş malzeme kullanımı ve döngüsel üretim modelleri önümüzdeki dönemde işletmelerin rekabetçiliğini doğrudan etkileyebilecek konular arasında yer alacak.

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu Döngüsel Ekonominin Önemli Araçlarından Birisi

Döngüsel ekonominin yaşama geçirilmesinde bütün oyuncuların sorumluluklarının net biçimde tanımlanması gerekiyor. Ürünlerin tasarımından üretimine, piyasaya arzından kullanımına ve kullanım sonrasında oluşan atıkların yönetimine kadar uzanan değer zincirinde üreticiler, tüketiciler, kamu kurumları, yerel yönetimler ve geri dönüşüm sektörü arasında güçlü bir iş birliği olması büyük önem taşıyor.

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS) yaklaşımı döngüsel ekonominin önemli bir politika aracı olarak karşımıza çıkıyor. GÜS, üreticilerin piyasaya sundukları ürün ve ambalajların kullanım sonrasındaki yönetiminde sorumluluk üstlenmesini sağlayarak ekonomik ve çevresel sorumlulukların değer zinciri boyunca paylaşılmasına katkıda bulunuyor.

Türkiye'de GÜS yaklaşımının gelişimine katkı sağlayan öncü kuruluşlardan birisi olan ÇEVKO Vakfı, yıllardır ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması ve geri dönüştürülmesine yönelik sistemlerin geliştirilmesi için kamu, yerel yönetimler, özel sektör ve diğer paydaşlarla iş birliği yürütüyor.

Günümüzde GÜS'ün yalnızca kullanım sonrası ambalaj atıklarının toplanması ve geri dönüştürülmesine yönelik bir finansman ve sorumluluk mekanizması olarak ele alınması yeterli değildir. GÜS sistemlerinin, ürünlerin eko-tasarımı, piyasaya arz edilen ambalaj miktarı ve özellikleri, toplama ve geri dönüşüm performansı, maliyetler, malzeme bazında geri kazanım hedefleri ve geri dönüştürülmüş malzemenin yeniden piyasaya kazandırılması, toplumun bilinçlendirilmesi gibi unsurları birlikte kapsayan, değer zincirinin tamamını dikkate alan bir yapıya evrilmesi gerekmektedir.

Dünyada genişletilmiş üretici sorumluluğunun, geri dönüştürülebilirlik, yeniden kullanım, malzeme verimliliği ve geri dönüştürülmüş içerik kullanımına ilişkin hedeflerle ilişkilendirilmiş olması önemlidir. Böylelikle GÜS, ambalajların tasarımından kullanım sonrasındaki yönetimine kadar uzanan döngüsel ekonomi modelinin temel araçlarından birisi haline gelmiştir.

Avrupa'daki Dönüşüm Türkiye İçin de Önemli Bir Mesaj Taşıyor

Döngüsel ekonomi Avrupa Birliği'nin, iklim krizi ile mücadele çerçevesinde ortaya koyduğu, kaynak verimliliği, geri dönüştürülmüş içerik ve ürünlerin döngüselliğine ilişkin düzenlemeleri ile Türkiye'deki üreticiler ve ihracatçı şirketler açısından da önemli bir dönüşüm sürecini beraberinde getiriyor. Özellikle AB Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü ambalajların tasarımından geri dönüştürülebilirliğine, geri dönüştürülmüş içerik kullanımından ambalaj atıklarının azaltılmasına kadar pek çok alanda yeni gereklilikler içeriyor.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile güçlü ticari ilişkileri dikkate alındığında, AB Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü gereğince ambalajların döngüsellik kriterlerini sağlanması, geri dönüştürülmüş içerik kullanımının artırılması ve ambalaj atıklarının azaltılması önümüzdeki dönemde şirketlerimizin üretim ve tedarik süreçlerinde daha fazla önem kazanacak. Bu dönüşüm aynı zamanda Türkiye için rekabet gücünü koruma ve Avrupa'nın değişen pazar koşullarına hazırlanma fırsatı sunuyor. ÇEVKO Vakfı olarak, bu tüzüğün Türkiye'deki üretim ve geri dönüşüm ekosistemi açısından önemli bir dönüşüm alanı oluşturduğunu; bu çerçevede güçlü iş birlikleri, etkin geri dönüşüm sistemleri ve güvenilir veri altyapısının birlikte geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

COP31 Türkiye İçin Bir Uygulama Fırsatı

31. Taraflar Konferansı'nın Türkiye açısından önemini yalnızca zirvenin Antalya'da gerçekleştirilecek olmasıyla sınırlamamak gerekiyor. Asıl fırsat, Türkiye'nin kendi yeşil dönüşüm gündemini küresel iklim gündemiyle daha güçlü biçimde ilişkilendirebilmesi ve ülkemizde yürütülen iyi uygulamaların uluslararası ölçekte paylaşılabilmesi.

Konferans Başkanlığı, iklim taahhütleri ile uygulama arasındaki mesafenin azaltılması gerektiği yönünde açıkla-

malarda bulundu. Bu kapsamda iklim hedeflerinin ekonomik ve kalkınma politikalarıyla daha güçlü biçimde ilişkilendirilmesi, yatırım yapılabilir projelerin geliştirilmesi ve özel sermayenin harekete geçirilmesi amaçlanıyor.

ÇEVKO Vakfı açısından da desteklenen bu yaklaşıma göre doğru politikaların belirlenmesinin yanında bu politikaların sahada uygulanabilmesi için güçlü altyapıya, sürdürülebilir finansman modellerine, teknolojiye, insan kaynağına, veri altyapısına ve paydaşlar arasında etkin iş birliğine gereksinim var.

Yerel Yönetimler, Sanayi ve Tüketiciler Aynı Sistemin Parçası

Başarının tüm ilgili paydaşların çabasına bağlı olduğu döngüsel ekonomi yaklaşımı, toplumun bütün kesimlerini ilgilendiren bir dönüşüm olarak ele alınmalı:

Yerel yönetimler, atıkların kaynağında ayrı toplanması ve sistemin vatandaşlara ulaştırılması açısından kritik bir role sahip.

Sanayi, ambalajların ve ürünlerin daha döngüsel biçimde tasarlanması, geri dönüştürülmüş malzeme kullanımının artırılması ve üretim süreçlerinde kaynak verimliliğinin geliştirilmesi açısından sorumluluk taşıyor.

Tüketicilerin ise atıkları kaynağında doğru ayırarak ve doğru davranış biçimlerini benimseyerek sistemin önemli bir parçası olması gerekiyor.

ÇEVKO Vakfı'nın farklı paydaşları bir araya getiren çalışmaları ve projeleri de bu yaklaşımın bir yansımasıdır. Vakıf; kamu kurumları, yerel yönetimler, özel sektör, akademi ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri geliştirerek ambalaj ve ambalaj atıklarının daha etkin biçimde değerlendirilmesine katkı sağlıyor.

31. Taraflar Konferansı sürecinde de çalışma alanlarında çok paydaşlı yaklaşımın güçlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz.

İklim Eyleminin Başarısı Ölçülebilir Sonuçlarda Ortaya Çıkacak

Artık iklim eyleminin başarısı için açıklanan hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğinin ortaya konulması; hangi kaynakların kullanılacağı, hangi yatırımların yapılacağı, hangi göstergelerin takip edileceği ve elde edilen sonuçların nasıl ölçüleceği sorularına yanıt verilmesi gerekiyor.

Birleşmiş Milletler Taraflar Konferansı'nda ilk kez ele alınacak Sıfır Atık

çalışmaları açısından da aynı yaklaşım geçerli. Atık oluşumunun azaltılması, atıkların tekrar kullanılması, daha fazla atığın geri dönüşüm sistemine kazandırılması, geri dönüştürülmüş malzeme kullanımının artırılması ve geri dönüşüm altyapısının geliştirilmesi gibi çalışmaların veriye dayalı, somut göstergeler üzerinden ilerlemesi gerekiyor.

Türkiye'nin Güçlü Yönlerinden Biri: Sıfır Atık Deneyimi

Sıfır Atık yaklaşımının uluslararası alanda giderek daha görünür hale gelmesi, Türkiye'nin bu alandaki deneyimlerini paylaşabilmesi için önemli bir zemin oluşturuyor. Ancak bu deneyimin uluslararası ölçekte kalıcı bir katkıya dönüşebilmesi için uygulamaların ölçülebilir sonuçlarla desteklenmesi ve farklı ülkelerin koşullarına uyarlanabilecek modellerin geliştirilmesi önem taşıyor.

ÇEVKO Vakfı olarak biz de sıfır atık ve döngüsel ekonomi yaklaşımını, atıkların yalnızca yönetilmesi gereken bir konu olarak değil, kaynakların korunması, ekonomik değer yaratılması ve iklim hedeflerine katkı sağlanması açısından stratejik bir alan olarak görüyoruz.

2026 yılında COP31 odağında sürdürdüğümüz söyleşi ve iletişim çalışmalarımızda da döngüsel ekonomi, sıfır atık, kaynak verimliliği, sürdürülebilir üretim ve tüketim modelleri ile iklim değişikliği arasındaki ilişkiyi farklı paydaşların perspektifleriyle ele alıyoruz.

İş Dünyasının Rolü: Uyumdan Dönüşüme

31. Taraflar Konferansı'nın iş dünyası açısından da önemli bir mesaj taşıdığını düşünüyoruz.

Yeşil dönüşüm artık şirketlerin yalnızca çevresel sorumlulukları kapsamında değerlendirebileceği bir konu değil. Hammadde maliyetlerinden enerji kullanımına, tedarik zincirlerinden ihracat pazarlarına kadar şirketlerin rekabetçiliğini etkileyen temel bir dönüşüm alanı.

Şirketlerin iklim politikalarını yalnızca raporlama ve mevzuata uyum perspektifiyle ele almak yerine, iş modellerinin geleceğini şekillendiren stratejik bir dönüşüm olarak değerlendirmeleri gerekiyor.

Döngüsel tasarım, geri dönüştürülmüş içerik kullanımı, kaynak verimliliği, atıkların azaltılması, yeniden kullanım ve geri dönüşüm yatırımları yeşil dönüşümün önemli araçları arasında.

Özellikle sanayinin gereksinim duyduğu kaliteli ikincil hammaddenin sürdürülebilir biçimde sağlanması, önümüzdeki dönemde kritik konulardan birisi olacak. Bu nedenle geri dönüşüm sistemlerinin güçlendirilmesi yalnızca çevresel yarar sağlamayacak; aynı zamanda sanayinin kaynak güvenliğine ve ekonomik dayanıklılığına katkı sağlayacak.

COP31'den Antalya Sonrasına Bakmak

Antalya'da yapılacak konferansın başarısının, zirvenin ardından ortaya çıkacak uygulamalarda görüleceğini düşünüyoruz.

Türkiye açısından 31. Taraflar Konferansı, iklim hedeflerimizi, yeşil dönüşüm politikalarımızı ve döngüsel ekonomi yaklaşımımızı daha bütüncül bir çerçevede ele almak için önemli bir fırsat. Bu fırsatı değerlendirebilmek için üç temel konuya odaklanılması gerektiğine inanıyoruz:

Birincisi, politika ve uygulama arasındaki bağ güçlendirilmeli. İklim ve döngüsel ekonomi hedefleri, uygulanabilir yol haritaları, güçlü finansman modelleri ve ölçülebilir göstergelerle desteklenmeli.

İkincisi, geri dönüşüm ve ikincil hammadde altyapısı güçlendirilmeli. Kaliteli ve sürekli ikincil hammadde arzı, döngüsel ekonominin ve sanayinin yeşil dönüşümünün temel koşullarından birisi.

Üçüncüsü, çok paydaşlı iş birliği güçlendirilmeli. Kamu, yerel yönetimler, sanayi, geri dönüşüm sektörü, akademi, sivil toplum ve vatandaşların aynı hedef doğrultusunda hareket edebileceği etkin mekanizmalar geliştirilmeli.

ÇEVKO Vakfı olarak, kuruluşumuzdan bu yana benimsediğimiz, sanayi öncülüğünde çok paydaşlı çalışma anlayışının bu dönüşüm için önemli bir zemin oluşturduğuna inanıyoruz.

Sonuç: Daha Döngüsel, Daha Dirençli Bir Ekonomi

31. Taraflar Konferansı, Türkiye'nin iklim diplomasisindeki görünürlüğünü artırmanın ötesinde, ülkemizin yeşil dönüşüm gündemini hızlandırmak için önemli bir fırsat sunuyor.

Sıfır atık ve döngüsel ekonominin konferansın eylem gündeminde öncelikli bir başlık olarak yer alması, kaynakların verimli kullanılması ve atıkların ekonomiye kazandırılmasının iklim eyleminin ayrılmaz bir parçası haline geldiğini gösteriyor.

Türkiye'nin bu süreçte sahip olduğu deneyimi daha ileriye taşımak için atık yönetiminden kaynak yönetimine geçişi hızlandırması; geri dönüşüm altyapısını ve ikincil hammadde piyasalarını güçlendirmesi; üretim ve tüketim modellerini daha döngüsel hale getirmesi gerekiyor.

İklim değişikliğiyle savaşım daha az kaynak tüketmek, kaynakları daha uzun süre ekonomide tutmak, atıkları yeniden ekonomik değere dönüştürmek ve gelecek kuşaklara daha dirençli bir ekonomi bırakmak anlamına geliyor.

Antalya'da gerçekleştirilecek COP31'in "diyalogdan uzlaşıya, uzlaşıdan aksiyona" yaklaşımı, önemli bir çağrı niteliğinde. Bizim açımızdan ise bu çağrının karşılığı: Taahhütleri uygulamaya, atıkları kaynağa, kaynakları değere ve ekonomik büyümeyi daha sürdürülebilir bir geleceğe dönüştürmek.

ÇEVKO Vakfı olarak, Türkiye'nin döngüsel ekonomiye geçişinde kamu, özel sektör, yerel yönetimler, akademi ve sivil toplum arasında güçlü iş birliklerinin geliştirilmesine katkı sunmayı ve sürdürülebilir geri kazanım sistemlerinin güçlendirilmesi için çalışmayı sürdüreceğiz.

Birleşmiş Milletler 31. Taraflar Konferansı'nın, Antalya'da başlayıp Antalya'da biten bir zirve değil, Türkiye'nin ve dünyanın daha döngüsel, kaynak verimli ve iklim değişimine dirençli bir geleceğe doğru attığı adımları hızlandıran bir dönüm noktası olması en büyük beklentimiz.

Rekabet Hukuku Perspektifinden Sektörel Birlikler ve İşveren Sendikaları

Av. A. Buğra AYDIN
Av. Furkan YALÇIN
Stj. Av. Derya DOĞAN
Öncel, Aydın & Uygun
Avukatlık Ortaklığı

Rekabet Kurumu'nun ("Kurum") 7 Eylül 2026 tarihinde otomotiv yan sanayisinde faaliyet gösteren 37 teşebbüs ile 2 teşebbüs birliği hakkında soruşturma açıldığını duyurması, sektörel birliklerin rekabet hukuku bakımından taşıdığı önemi yeniden gündeme getirmiştir. Açıklamada, teşebbüslerin birbirlerinden çalışan istihdam etmemeye yönelik anlaşmalar yaptığı ve çalışanların ücretleri ile çalışma koşullarına ilişkin bilgi paylaşımı yaptığı şüphesine yer verilmiştir. Soruşturma tarafları arasında bir dernek ile bir organize sanayi bölgesinin de bulunması, rekabet hukuku risklerinin yalnızca şirketlerin kendi aralarındaki doğrudan temaslardan kaynaklanmadığını göstermektedir.[1]

Sektörel birlikler, meslek kuruluşları ve işveren sendikaları; ortak sorunların dile getirilmesi, sektörün gelişimi, mesleki standartlar ve çalışma ilişkileri bakımından önemli işlevler üstlenmektedir. Bununla birlikte aynı pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin bir araya geldiği bu yapılar, ticari kararların birlikte alınmasına veya üyeler arasında rekabete duyarlı bilgilerin dolaşmasına da zemin hazırlayabilir. Bu yazıda, söz konusu kuruluşların hangi nedenle rekabet hukukunun muhatabı olabildiği, işveren sendikalarının toplu pazarlık faaliyetlerinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği sendikal faaliyetin nasıl ayrıştırılması gerektiği ve birlik çalışmalarında öne çıkan riskler ele alınmaktadır.

Birlikler Neden Rekabet Hukukunun Muhatabıdır?

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ("Kanun"), teşebbüs birliğini, teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak üzere oluşturduğu, tüzel kişiliği bulunsun veya bulunmasın her türlü birlik olarak tanımlar. Kanun'un 4. maddesi ise rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amacı taşıyan ya da bu etkiyi doğurmak ya da doğurabilir olmak

kaydıyla teşebbüs birliği karar ve eylemlerini de yasaklar. Dolayısıyla "dernek", "oda", "birlik" veya "sendika" adı tek başına belirleyici olmamakta; üyelerin iktisadi faaliyetleri ile kuruluşun somut eylem ve kararları birlikte değerlendirilir.[2]

Birlik faaliyetlerinin önemli bir bölümü, üyelerin meşru ortak amaçlarına hizmet eder. Mesleki eğitim düzenlenmesi, mevzuat hakkında görüş oluşturulması veya iş sağlığı ve güvenliği gibi alanlarda standartlar geliştirilmesinin bu kapsamda kendi başlarına rekabet sorunu yarattığı söylenemeyecektir. Buna karşılık, birliğin üyelerine hangi fiyatı uygulayacaklarını söylemesi, üyeleri olan rakipler arasındaki ticari belirsizliği azaltan verileri toplaması ya da belirli müşteri grubuyla çalışılmaması yönünde irade oluşturulması aynı şekilde değerlendirilemez. Rekabet hukuku bakımından belirleyici soru ise, ortak faaliyetin üyelerin piyasadaki bağımsız kararlarını sınırlama iradesi veya etkisinin varlığıdır.

Öte yandan, kuruluşun kamu kurumu niteliğinde bir meslek örgütü olması veya faaliyetlerini bir kanuna dayanarak yürütmesi de her somut davranışın inceleme dışında bırakılacağı şekilde anlaşılmamalıdır. Özellikle mevzuatın açıkça öngördüğü görev ile birliğin üyelerinin ticari tercihlerini yönlendirmek amacıyla kendi takdiriyle aldığı kararların birbirinden ayrılması gerekir. Bu nedenle ücret tarifeleri, mesleki standartlar ve disiplin kuralları değerlendirilirken yalnızca düzenlemenin amacı değil, hukuki dayanağı ve üyelerin ticari serbestisi üzerindeki fiili etkisi de önem taşır.[3]

Fiyat Tavsiyeleri ve Ortak Ticari Davranışlar

Birliğin üyeleri için satış fiyatı, asgari hizmet bedeli, komisyon, indirim veya zam oranları gibi ticari hassasiyeti bulunan kararları alması açık bir risk alanı olmakla birlikte; birliklerin yapısı ve ticari ilişkiler nezdinde ihlalin görünümü her zaman aynı açıklıkta olmamaktadır. Bu doğrultuda yayımlanan "tavsiye" niteliğindeki kararlar açısından da üyelerin fiyatlarını aynı yönde değiştirmesini amaçlıyor veya bu yönde bir koordinasyonu kolaylaştırıyorsa rekabet hukuku incelemesine konu olabilir. Bu doğrultuda kararın tavsiye niteliğinde olması geçerli bir savunma oluşturmayacaktır. Hatta resmi bir yönetim kurulu kararı bulunmasa bile birlik toplantısında varılan ortak anlayış, sonraki yazışmalar ve uygulama birlikte değerlendirilebilir.[4]

Rekabet Kurulu'nun ("Kurul") işveren sendikalarını ele aldığı temel kararlardan TAGBİS Kararı'nda[5] üyeler arasında kredi kartıyla satışlarda komisyon uygulanması ve promosyonların kaldırılması yönündeki faaliyetleri incelemiştir. Kurul; üyeler arasındaki bilgi akışını, sendika yöneticilerinin yazılarını ve düzenlenen toplantıyı, bayilerin piyasadaki davranışlarını koordine etmeye yönelik teşebbüs birliği karar ve eylemleri olarak değerlendirmiştir.

Ürün fiyatı gibi rekabet hukuku açısından hassas parametrelerin işverenlerce sendikal örgütlenme içinde görüşülmesine yönelik endişeler daha sonra da Kurul tarafından ortaya konulmuştur. Eskişehir'de fırın işletmelerinin örgütlendiği işveren sendikası hakkındaki İç Anadolu Fırın İşverenleri Sendikası Kararı'nda[6] ise Kurul, sendika bünyesinde fiyatların koordine edilmesine yönelik çabaları ele almış ve rekabeti kısıtlayabilecek uygulamalardan kaçınılması için Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca görüş bildirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Fiyat koordinasyonu doğurabilecek davranış açıkça sakıncalı görülmüş ve benzer uygulamalardan kaçınılması adına önleyici bir müdahale öngörülmüştür.

Fiyat dışında, üye işletmelerin hangi müşterilere satış yapacağına, hangi bölgelere gireceğine veya belirli bir tedarikçiyle çalışıp çalışmayacağına ilişkin ortak yönlendirmeler de benzer rekabetçi endişeler doğurur. Birliklerin hazırladığı örnek sözleşmeler ve davranış kuralları bu açıdan içeriklerine göre değerlendirilmelidir. Sektörde ortak bir standarda duyulan ihtiyaç, üyelerin ticari serbestisini gereksiz biçimde sınırlayan hükümleri haklı kılmaz. Mesela ürünün teknik güvenliğine ilişkin ölçüt belirlenmesi ile üyelerin belirli müşterilere teklif vermekten kaçınması aynı nitelikte değildir. Bu nedenle yalnızca genel kurul kararları değil, sirkülerler, e-posta duyuruları ve üyelere yönelik uygulama talimatları da önem taşır.

Toplantılar, Anketler ve İstatistik Çalışmaları

Sektör toplantıları, üyelerin ortak sorunlarını ilgili mercilere aktarmak ve bu anlamda yapısal gelişmeleri izlemek bakımından yararlıdır. Ancak aynı toplantının, rakip işletmelerin geleceğe yönelik ticari davranışları, müşteri planları, satış miktarları veya maliyet gibi konuları birbirlerine açıkladığı bir ortama da kolaylıkla dönüşebilmektedir. Rakiplerin bu bilgilere doğrudan veya teşebbüs birlikleri aracılığıyla erişmesi, piyasadaki bağımsız karar alma sürecini zayıflatacaktır. Bu kapsamda toplantının yalnızca resmi gündemi güvenli konulardan oluşsa dahi, toplantı öncesindeki sohbetler, WhatsApp grupları ve toplantı sonrası yazışmalar ve piyasadaki davranışlar ayrıca önem taşır.

Benzer hassasiyet, birliklerin hazırladığı sektör raporları ve anketler için de geçerlidir. Üyelere ait güncel veya geleceğe dönük ticari verilerin diğer üyeler tarafından ayrıştırılarak okunabilmesi ciddi risk doğurur. Bu nedenle çalışmanın amacı, toplanacak veriler, verileri işleyecek kişiler ve sonuçların hangi ayrıntı düzeyinde yayımlanacağı önceden belirlenmelidir. İsimlerin kaldırılması tek başına yeterli değildir; toplulaştırılmış bir rapordan belirli bir üyenin verisi tahmin edilebiliyorsa bilgi fiilen anonim hâle gelmemiş demektir.

Kurumun 2024 tarihli İş Gücü Piyasala-

rındaki Rekabet İhlallerine Yönelik Kılavuzu, özellikle ücret ve çalışma koşullarına ilişkin araştırmalar bakımından daha somut ölçütler getirmiştir. Kılavuza göre iş gücü verilerine ilişkin bilgi değişiminin kural olarak rekabeti sınırlayıcı etki doğurmaması için çalışmanın bağımsız bir üçüncü tarafça yürütülmesi, veri kaynağının veya bireysel veri içeriğinin anlaşılamaması, bilgilerin en az üç ay öncesine ait olması, raporun en az on katılımcının verisini içermesi ve hiçbir katılımcının verisinin toplam içinde yüzde 25'ten fazla ağırlığa sahip olmaması gerekir[7]. Bu koşulların tamamı birlikte aranmasının yanı sıra; rekabeti sınırlama amacıyla gerçekleştirilen bir bilgi paylaşımını hukuka uygun hâle getiren mutlak bir bağışıklık olarak görülmemesi gerektiği unutulmamalıdır.

İş gücü piyasasındaki rakiplik, şirketlerin aynı mal veya hizmeti üretip üretmediğinden bağımsız olarak daha geniş bir kapsamda ele alınmaktadır. Aynı nitelikteki çalışanları istihdam etmek için rekabet eden işverenler, çıktı pazarlarında birbirlerinden tamamen farklı alanlarda faaliyet gösterseler bile iş gücü piyasasında rakip sayılabilir. Ücret, zam oranı, yan hak, çalışma süresi, tazminat, izin hakkı ve işe alım politikaları bu pazardaki başlıca rekabet parametreleri arasındadır.

Kurul, 2023 tarihli İş Gücü Piyasası Kararı'nda[8] farklı sektörlerde faaliyet gösteren teşebbüsler arasındaki çalışan ayartmama anlaşmalarını bu anlayışla incelemiş ve 10'u uzlaşma usulüyle olmak üzere 26 teşebbüs hakkında ihlal tespiti ile idari para cezasına hükmetmiştir. Karar, işverenlerin çıktı pazarında rakip olmamasının çalışanlar için rekabet etmelerini ortadan kaldırmadığını göstermektedir. Yazının girişinde değinilen 2026 tarihli otomotiv yan sanayi soruşturması da çalışan ayartmama ve ücret bilgisi paylaşımı iddialarının teşebbüs birlikleri aracılığıyla gündeme gelebilmesi bakımından güncel bir örnek oluşturmaktadır.

İşveren Sendikaları ve Toplu Pazarlık

İşveren sendikaları bakımından dikkat edilmesi gereken temel ayrım, kanunen tanınmış toplu pazarlık faaliyetleri ile üye işverenlerin kendi aralarındaki rekabetçi davranışlarının ortaklaştırılması arasındadır. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, toplu iş sözleşmesini işçi sendikası ile işveren sendikası veya sendika üyesi olmayan işveren arasında yapılan sözleşme olarak tanımlar. Dolayısıyla işveren sendikası, üyeleri adına işçi sendikasıyla toplu iş sözleşmesi müzakere edebilir ve kanunda öngörülen koşullarla birden fazla üye işverene ait işyerini kapsayan grup toplu iş sözleşmesine taraf olabilir.

Bununla birlikte bu konum, işveren sendikasına veya sendikanın çatısı altında gerçekleşen her türlü faaliyete genel bir rekabet hukuku bağışıklığı sağlamaz. Kanun'un 3. maddesinin gerekçesinde "toplu pazarlık esasının kabul edildiği emek piyasasının" hizmet tanımının dışında olduğu belirtilmektedir. Ancak bu ifade Kanun'un bağlayıcı metninde yer almamakta ve bütün iş gücü piyasasını ya da işverenlerin bu piyasadaki her türlü uzlaşmasını kapsam dışında bırakmamaktadır. Nitekim Kurul, Konteyner Şoförleri Kararı'nda söz konusu gerekçenin işverenler arasındaki iş gücü piyasası anlaşmalarını rekabet hukukundan bağışık tutmadığını kabul etmiştir.[9]

Bu nedenle bağışıklığı sendikanın kimliğine değil, faaliyetin niteliğine ve amacına göre değerlendirmek gerekir. İşveren sendikasının, işçi sendikasıyla toplu iş sözleşmesi kurmak üzere ve yalnızca bu müzakerenin gerektirdiği ölçüde üyeleri adına ortak bir teklif hazırlaması, 6356 sayılı Kanun'da öngörülen toplu pazarlık kurumunun işleyişine ilişkindir. Buna karşılık aynı işverenlerin sendika bünyesinde gelecekte bütün çalışanlarına uygulayacakları ücretleri, zam oranlarını veya işe alım politikalarını kendi aralarında belirlemesi toplu pazarlık kavramıyla açıklanamaz.

Benzer şekilde işverenlerin birbirlerinin çalışanlarını işe almama konusunda anlaşması, sırf bir işveren sendikası veya dernek çatısı altında gündeme geldiği için meşru bir toplu pazarlık faaliyetine dönüşmez. İşçi sendikasıyla imzalanan bir metinde yer alsa dahi çalışan hareketliliğini veya üçüncü kişilerle olan ilişkileri sınırlayan hükümlerin, toplu iş sözleşmesinin doğrudan amacı ve konusu ile bağlantısı ayrıca incelenmelidir.

Toplu pazarlık sürecinde belirli bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi elbette gerekli olabilir. Ancak bu verilerin hangi amaçla istendiği, kimler tarafından görüleceği ve üyeler arasında hangi ölçüde paylaşılacağı önceden hukuk birimi eşliğinde belirlenmelidir. Müzakere için gerekli verilerin yalnızca sendikanın yetkili birimi veya bağımsız danışman tarafından işlenmesi ile üyelerin geleceğe dönük ücret kararlarının birbirlerine açıklanması aynı sonucu doğurmaz. Özellikle hem toplu pazarlık hem de sektörel temsil işlevi yürüten kuruluşlarda, bu faaliyetlere ilişkin toplantıların, veri setlerinin ve erişim yetkilerinin birbirinden ayrılması önem taşır.

Ortak Çalışmaların Meşru Sınırı

Yukarıda kimisine değinilen rekabetçi endişelerin gözetildiği sektörel birlik ve sendika uygulamalarının ise rekabet hukuku incelemesinden daha sağlıklı sonuçlar aldığı görülmektedir. Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikasının ("ÇEİS") iş sağlığı ve güvenliği alanındaki bir uygulamasına ilişkin kararda Kurul, üyelerle paylaşılan siyah ve beyaz listelerin yalnızca hizmet alınacak firmaların iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve risk değerlendirmesi gibi ölçütlerle ilgili olduğunu; bunun dışında bilgi paylaşımı yapılmadığını dikkate almıştır. Bu kapsamda sendikanın uygulamasının çimento üreticileri arasındaki rekabeti kısıtlayıcı sonuca yol açmayacağı değerlendirilmiştir.[10]

İş sağlığı ve güvenliği, eğitim veya teknik standart gibi meşru bir amaçla yürütülen çalışmada paylaşılacak verinin bu amaç için gerekli sınırda tutulması önemlidir. Örneğin üyelerin ortak iş güvenliği eğitimi planlaması ile aynı toplantıda gelecek dönem satış fiyatlarının konuşulması birbirinden bağımsız değerlendirilir. Meşru bir gündem, onun dışında gerçekleşen rekabete duyarlı bilgi değişimini kendiliğinden hukuka uygun hale getirmez.

Bu nedenle birlik yönetimleri toplantılarda gündem ve tutanak düzenine özen göstermeli; üyelerden talep edilen verilerin amacını ve paylaşım biçimini önceden belirlemelidir. Üyeler ise bir toplantıda fiyat, müşteri veya geleceğe dönük ücret bilgileri gibi hassas konular gündeme geldiğinde tartışmaya katılmadan itirazlarını açıkça belirtmeli ve söz konusu veri akışının devam etmesi halinde "bilgi akışının pasif alıcısı" konumunda bulunmayarak toplantıdan ayrılmalıdır. Sonrasında yapılan yazılı itirazın ve toplantı kaydının korunması, yaşananların doğru şekilde ortaya konulmasına yardımcı olur. Bu adımlar, her olayda ayrı değerlendirme yapılması gereğini ortadan kaldırmasa da birlik çalışmalarının sınırlarının anlaşılmasını kolaylaştırır.

Birliğin ve Üyelerin Sorumluluğu

Rekabete aykırı bir davranışın birlik çatısı altında gerçekleşmesi, birlik ve üyeleri bakımından doğacağın sorumluluğu kapsamı bakımından değerlendirilmelidir. İhlal kimi zaman birliğin karar organlarınca alınan yönlendirici bir karar, yöneticilerin üyelere gönderdiği yazılar veya birlik tarafından yürütülen bir veri paylaşım sistemi şeklinde ortaya çıkabilir. Kimi zaman ise birlik toplantısı, üyelerin kendi aralarındaki anlaşma veya uyumlu eylemi için kullanılan bir zemin niteliğinde olabilir. Bu durumda birliğin koordinasyona somut olarak nasıl katkıda bulunduğu ayrıca incelenir. Kurul'un 2002 tarihli Yonga Levha Sanayicileri Derneği Kararı'nda, üyelerin dernekte toplanarak fiyat ve piyasa koşullarını konuşmak suretiyle gerçekleştiği ihlalde kurul teşebbüs birliği kararı değil, üyeler arasında bir anlaşmanın varlığına karar verdiğinden derneğe ceza uygulanmasına karar verilmediyse de her durumda sektörel birliğin, doğrudan birlik faaliyetinde gelişmeyen ihlaller bakımından da kolaylaştırıcı etkisinin bulunmadığı değerlendirilemeyecektir. Nitekim güncel Kurul uygulaması da ihlal ile teşebbüs birliği arasındaki illiyet bağını daha sıkı ele alarak sorumluluğu genişletmektedir. 2023 tarihli YUM-BİR Kararı'nda[11] teşebbüs birliklerinin üyeler arasındaki uyumlu eylemlere ortam hazırlayarak veya bu eylemleri kolaylaştırarak rekabet karşıtı koordinasyonda rol oynayabileceği değerlendirilmiştir. Kurul, yumurta fiyatlarının belirlenmesine ve arzın kısıtlanmasına yönelik davranışları nedeniyle Yumurta Üreticileri Merkez Birliğine bağlı bazı yerel birliklerin Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğine ve bu birliklere idari para cezası verilmesine karar vermiştir. Böylece birliklerin sorumluluğunun yalnızca bağlayıcı bir fiyat kararı almaları hâlinde değil, koordinasyona somut katkı sunmaları durumunda da gündeme gelebileceği ortaya konulmuştur. Rekabete aykırı davranışların doğrudan birliğin faaliyetleri kapsamında gerçekleşmediği durumlarda da birliğin rakipler arasındaki koordinasyona ne ölçüde katkı sunduğu önem kazanmaktadır.

Sonuç

Sektörel birlikler, meslek kuruluşları ve işveren sendikaları, üyelerine sundukları ortak çalışma zemini sayesinde ticaret ve çalışma hayatında önemli işlevler görmektedir. Bununla birlikte aynı zemin; üyelerin fiyat, müşteri, üretim, ücret veya işe alım gibi rekabet parametrelerini ortaklaştırdığı ölçüde rekabet hukuku riski doğurur. Kurulun geçmiş kararları ile 2026 yılında otomotiv yan sanayisine yönelik olarak açılan soruşturma, teşebbüs birliklerinin rekabet hukukunun yalnızca dolaylı bir muhatabı olmadığını göstermektedir.

Birliklerin iş sağlığı ve güvenliği, mesleki gelişim, toplu pazarlık ve sektörel temsil çalışmalarını sürdürürken faaliyetlerinin amacı ile kapsamını açıkça belirlemesi gerekir. Fiyat tavsiyelerinden kaçınılması, toplantıların kontrollü yürütülmesi, istatistik çalışmalarında verilerin gerçekten anonim ve toplulaştırılmış hâle getirilmesi ve toplu pazarlık için gerekli bilgi akışının diğer sektörel faaliyetlerden ayrılması, hem kuruluşun hem de üyelerinin faaliyetlerini daha güvenli biçimde yürütmesine katkı sağlayacaktır.

Dipnot

[1] Rekabet Kurumu, "İş gücü piyasasına yönelik rekabet ihlallerine taraf olduğu şüphesi bulunan 37 teşebbüs ve 2 teşebbüs birliği hakkında soruşturma açıldı", 07.09.2026; Kurulun 13.08.2026 tarihli ve 26-29/831-M sayılı soruşturma açma kararı.

[2] 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun m. 3 ve m. 4. Ayrıca bkz. İsenbike Kavak, Rekabet Hukuku Açısından Teşebbüs Birliği Kararları, Galatasaray Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007, s. 18-20.

[3] Mehmet Özden, Profesyonel Meslek Birlikleri, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, 2004.

[4] İsenbike Kavak, Rekabet Hukuku Açısından Teşebbüs Birliği Kararları, Galatasaray Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007, s. 18-20. ve 25 vd. ; Ayrıca bkz. Aslan İ. Y., Rekabet Hukuku, 3. Genişletilmiş Baskı, Ankara, Ekin Kitabevi, 2005.

[5] Rekabet Kurulunun 18.09.2000 tarihli ve 00-35/392-219 sayılı TABGİS kararı.

[6] Rekabet Kurulunun 07.07.2015 tarihli ve 15-28/338-110 sayılı İç Anadolu Fırın İşverenleri Sendikası Kararı.

[7] Rekabet Kurumu, İş Gücü Piyasalarındaki Rekabet İhlallerine Yönelik Kılavuz, para. 22-28.

[8] Rekabet Kurulunun 26.07.2023 tarihli ve 23-34/649-218 sayılı kararı.

[9] Nezir Furkan Kıran, İşgücü Pazarında Rekabet Hukuku Uygulamaları, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, Temmuz 2022, s. 12-14; Rekabet Kurulunun 02.01.2020 tarihli ve 20-01/3-2 sayılı kararı.

[10] Rekabet Kurulunun 05.01.2017 tarihli ve 17-01/3-3 sayılı kararı.

[11] Rekabet Kurulunun 26.10.2023 tarihli ve 23-50/980-357 sayılı kararı.

YARGITAY KARARLARI

T.C.
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2026/115
Karar No : 2026/1653
Tarih : 25.02.2026

• YILLIK ÜCRETLİ İZİN HAKKI
• İŞVERENİN İZNİN KULLANILACAĞI ZAMANI BELİRLEME YETKİSİ
• İZİN KULLANMA BAŞVURUSUNUN YAPILDIĞI VE REDDEDİLDİĞİNE İLİŞKİN YAZILI BELGE OLMAMASI
• İZİN HAKKININ BİR KISMININ KULLANILMIŞ OLMASI
• İŞÇİNİN HAKLI FESHİNE GEREKÇE YAPILAMAMASI

ÖZET: Yıllık ücretli izin hakkı anayasal temeli olan bir dinlenme hakkıdır. Ancak işyeri düzeni ve çalışma şartlarına göre işveren, işçinin izin talebini değerlendirerek izin kullanılacağı zamanı belirleme yetkisine sahiptir. Somut uyuşmazlıkta davacının davalıya izin kullanma başvurusu yaptığına ve işverence reddedildiğine dair yazılı bir belgeye rastlanmamıştır. Ayrıca dosya kapsamına göre 43 gün olmak üzere izin hakkının bir kısmını kullandığı anlaşılmaktadır.

Davalı tarafça izin kullandırmama durumunun davacı üzerinde baskı unsuru olarak kullanıldığına ve davacıyı yıldırmaya yönelik bir tutum kapsamında izin verilmediğine dair bir iddia da ileri sürülmemiş ve dosya kapsamından da bu yönde bir izlenim edinilmemiştir. Şu hâlde işyerinde çalışma şartlarını belirleme yetkisi olan işverenin izin taleplerini işin durumuna göre uygun bir zamanda karşılaması yasal yetkisi olup bu sebebe dayanılarak işçi tarafından iş sözleşmesinin feshedilmesi 4857 sayılı İş Kanunu'nun 24. maddesine göre işçinin haklı feshi olarak değerlendirilemez.

MAHKEMESİ : İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesi
SAYISI : 2021/2761 E., 2025/1772 K.
DAVA TARİHİ : 02.12.2019
İLK DERECE MAHKEMESİ : İstanbul 35. İş Mahkemesi
SAYISI : 2019/824 E., 2021/699 K.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı taraf vekilleri tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçelerinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA:
Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin 21.12.2009 tarihinden 21.05.2019 tarihine kadar davalılara ait işyerinde superintendent (gemi makineleri teknisyeni) olarak aylık net 27.000,00 TL+asgari geçim indirimi+yemek ile çalıştığını, iş sözleşmesinin davacı işçi tarafından haklı nedenle sona erdirildiğini, kıdem tazminatı, yıllık ücretli izin, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücreti, ödenmemiş aylık ücret alacağı ve asgari geçim indirimi alacaklarının davalılardan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP:
Davalılar vekili cevap dilekçesinde; davacının davalı ... (...) işçisi olmadığını, diğer davalı ... ... (...) isimli Şirketin işçisi olduğunu, bu durumun ... Kurumu kayıtlarından anlaşılabileceğini, alacak taleplerinin zamanaşımına uğradığını, haklı bir nedeni olmaksızın istifa eden davacının herhangi bir alacağının bulunmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI:
İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacı tarafından davalı işverenin sigorta primlerini eksik bildirilip eksik yatırdığı, ücretlerinin eksik yatırılması, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal resmî tatil ve dinî bayram tatili çalışma ücretlerinin ödenmemesi, asgari geçim indiriminin ödenmemesi, yıllık ücretli izinlerinin kullandırılmaması, sigorta primlerinin eksik gösterilmesi sebeplerinin her biri birbirinden bağımsız ayrı bir fesih sebebi yapılarak iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedildiğinin iddia edildiği, davacının alacaklarını ve elden ödeme olduğunu ispat edemediği, ancak en son yıllık ücretli iznini 26.12.2014 tarihinde kullandığı, Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 2013/7567 Esas, 2014/6472 Karar sayılı kararı da dikkate alınarak yıllık iznin uzun süre kullandırılmamasının haklı fesih nedeni olacağı, buna göre davacı iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiğinden kıdem tazminatına hak kazandığı, kullandırılmayan yıllık ücretli izin alacağının bulunduğu, davalılar arasında fiilî organik bağ bulunduğundan hükmedilen alacaklardan müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları, davacı tanığının işverene karşı davası olduğundan fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil alacaklarının ispat edilemediği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

İSTİNAF
İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; kabul edilen alacaklar yönünden İlk Derece Mahkemesi kararı yerinde olduğundan ve davacı tanığının beyanı ile sabit olduğu üzere aralarında organik bağ bulunan davalılarca davacı birlikte istihdam edildiğinden davalılar vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine, ancak fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil alacakları yönünden ise salt tanığın işverene karşı davası olduğu gerekçesiyle beyanına itibar edilmemesinin isabetsiz olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun ilgili alacaklar yönünden kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

TEMYİZ
A. Temyiz Sebepleri

1. Davacı vekili temyiz dilekçesinde;
a. Davacının ücretinin hatalı hesaplandığını,
b. Asgari geçim indirimi alacağının da ödenmediğini, imzasız bordrolara itibar edilemeyeceğini ileri sürmüştür.
2. Davalılar vekili temyiz dilekçesinde;
a. Davacının ... işçisi olmadığını, bu Şirket yönünden davanın husumet yokluğundan reddine karar verilmesi gerektiğini,
b. Kıdem tazminatında, haklı bir nedeni olmadan istifa eden davacının kıdem tazminatı talebinin reddinin gerektiğini,
c. Davacının çalıştığı dönemde tüm yıllık izinlerini kullandığını, bu alacak kaleminin reddinin gerektiğini,

d. İşverene karşı davası bulunan tek tanık beyanına göre fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti kabulünün hatalı olduğunu ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, davacının iş sözleşmesini feshinin haklı nedene dayanıp dayanmadığı, husumet, talep edilen alacaklardan davalıların sorumlulukları, talep edilen alacakların ispat ve hesabı hususlarındadır.

1. Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davacı vekilinin tüm, davalılar vekilinin aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.
2. Taraflar arasında fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının ispatı hususunda da uyuşmazlık bulunmaktadır.

Fazla çalışma yaptığını iddia eden işçi bu iddiasını ispatla yükümlüdür. Ücret bordrolarına ilişkin kurallar burada da geçerlidir. İşçinin imzasını taşıyan bordro sahteliği ispat edilinceye kadar kesin delil niteliğindedir. Bir başka anlatımla bordronun sahteliği ileri sürülüp kanıtlanmadıkça imzalı bordroda görünen fazla çalışma alacağının ödendiği varsayılır.

Fazla çalışmanın ispatı konusunda işyeri kayıtları, özellikle işyerine giriş çıkışı gösteren belgeler, işyeri iç yazışmaları delil niteliğindedir. Ancak, fazla çalışmanın yazılı belgelerle kanıtlanamaması durumunda tarafların, tanık beyanları ile sonuca gidilmesi gerekir. Bunun dışında herkesçe bilinen genel bazı vakıalar da bu noktada göz önüne alınabilir. İşçinin fiilen yaptığı işin niteliği ve yoğunluğuna göre de fazla çalışma olup olmadığı araştırılmalıdır.

İmzalı ücret bordrolarında fazla çalışma ücreti ödendiği anlaşılıyorsa işçi tarafından gerçekte daha fazla çalışma yaptığının ileri sürülmesi mümkün değildir. Ancak, işçinin fazla çalışma alacağının daha fazla olduğu yönündeki ihtirazı kaydının bulunması hâlinde, bordroda görünenden daha fazla çalışmanın ispatı her türlü delille yapılabilir. Bordroların imzalı ve ihtirazı kayıtsız olması durumunda, işçinin bordroda belirtilenden daha fazla çalışmayı yazılı belge ile kanıtlaması gerekir. İşçiye bordro imzalatılmadığı hâlde, fazla çalışma ücreti tahakkuklarını da içeren her ay değişik miktarlarda ücret ödemelerinin banka kanalıyla yapılması durumunda ise işçinin ihtirazı kayıt ileri sürmesi beklenemeyeceğinden, ödenenin üzerinde fazla çalışma yapıldığının her türlü delil ile ispatı mümkündür.

Fazla çalışmanın yazılı delil ya da tanıkla ispatı imkân dâhilindedir. İşyerinde çalışma düzenini bilmeyen ve bilmesi mümkün olmayan tanıkların anlatımlarına değer verilemez. Çalışma sürelerinin ispatı noktasında işverene karşı dava açan tanıkların beyanlarına ihtiyatla yaklaşılması gerekir.

Aynı ilkeler, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil günlerindeki çalışmanın ispatı bakımından da geçerlidir.

Fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının ispatında salt davacı ile menfaat birliği içinde olan tanık beyanlarıyla sonuca gidilemez. Bununla birlikte başkaca delil ya da olgularla desteklenmesi durumunda davalıya karşı davası olan tanık beyanlarına itibar edilmelidir. Bu çerçevede; işin ve işyerinin özellikleri, davalı tanıklarının anlatımları, iş müfettişinin düzenlediği tutanak veya raporlar ve aynı çalışma dönemi ile ilgili olarak söz konusu alacakların varlığına ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararları gibi hususlar başkaca delil ya da olgular olarak değerlendirilebilir.

Somut uyuşmazlıkta davacı vekili, davacının 8 saati aşan günlük 12 saati bulan çalışmaları olduğunu, davalı Şirketin uluslararası bir şirket olup 7/24 çalışıldığını, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatillerde çalışıldığını iddia etmiş; davalı taraf davacının 09.00-19.00 saatleri arasında haftanın 5 günü çalışıldığını, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatillerde çalışma olmadığını belirtmiştir. Davacı vekili .... isimli işçiyi tanık olarak göstermiş, davalı vekili davacı tanığının işverene karşı davası olduğunu belirtmiştir. İlk Derece Mahkemesince salt işverene karşı davası bulunan tanık beyanına itibar edilemeyeceği gerekçesiyle bu taleplerin reddine karar verilmiş, Bölge Adliye Mahkemesince ise işçinin çoğu kez iş sözleşmesi feshedilen işçiler dışında tanık bulmasının mümkün olmadığı, işten çıkarılan ve yasal hakları ödenmemiş işçilerin ise dava açmaktan başka çaresi bulunmadığından aynı işverene karşı davalarının olmasının başlı başına tanıklığı geçersiz kılmayacağı gibi bunun tanık anlatımlarını değerden düşürücü bir sebep de sayılamayacağı, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 255. maddesi uyarınca aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça asıl olanın tanıkların gerçeği söylemiş olduklarının kabulü olduğu, davalı Şirkete karşı

davası olduğu beyan edilen davacı tanığı hakkında gerçek dışı beyanda bulunduğu yönünde ciddi ve inandırıcı deliller ileriye sürülüp ispatlanmadığı, buna göre davacının takdiri delil niteliğindeki tanık beyanları ile fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatillerde çalıştığını ispatladığı gerekçesiyle bu taleplerin kabulüne karar verilmiştir.

Yukarıda açıklandığı üzere Dairemizin yerleşik hâle gelen içtihadına göre fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının ispatında salt davacı ile menfaat birliği içinde olan tanık beyanlarıyla sonuca gidilemez. Başkaca delil ya da olgularla desteklenmesi durumunda davalıya karşı davası olan tanık beyanlarına itibar edilmesi mümkün ise de somut uyuşmazlıkta dosya kapsamında işverene karşı davası bulunan tanık beyanı dışında başkaca delil bulunmadığından bu taleplerin reddi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.
3. Yıllık ücretli izin hakkı anayasal temeli olan bir dinlenme hakkıdır. Ancak işyeri düzeni ve çalışma şartlarına göre işveren işçinin izin talebini değerlendirerek izin kullanılacağı zamanı belirleme yetkisine sahiptir. Somut uyuşmazlıkta davacının davalıya izin kullanma başvurusu yaptığına ve işverence reddedildiğine dair yazılı bir belgeye rastlanmamıştır. Ayrıca dosya kapsamına göre 43 gün olmak üzere izin hakkının bir kısmını kullandığı anlaşılmaktadır. Davalı tarafça izin kullandırmama durumunun davacı üzerinde baskı unsuru olarak kullanıldığına ve davacıyı yıldırmaya yönelik bir tutum kapsamında izin verilmediğine dair bir iddia da ileri sürülmemiş ve dosya kapsamından da bu yönde bir izlenim edinilmemiştir.

Şu hâlde işyerinde çalışma şartlarını belirleme yetkisi olan işverenin izin taleplerini işin durumuna göre uygun bir zamanda karşılaması yasal yetkisi olup bu sebebe dayanılarak işçi tarafından iş sözleşmesinin feshedilmesi 4857 sayılı İş Kanunu'nun 24. maddesine göre işçinin haklı feshi olarak değerlendirilemez. Tüm bu tespitler karşısında davacının kıdem tazminatı talebinin reddi yerine kabulüne karar verilmesi hatalıdır.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;
Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA,
Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgilere iadesine,
Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,
25.02.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

Kaynak

• (Atıf: İstanbul Barosu Dergisi - Temmuz-Ağustos 2026 • Cilt: 100 • Sayı: 2026/4)

Türk Ytong'un 5 Fabrikası Enerjisini Güneşten Alacak

Gazbetonun Lideri Türk Ytong'dan Yenilenebilir Enerjiye Stratejik Yatırım

"Türkiye'nin lider gazbeton üreticisi olan Türk Ytong, temiz enerji dönüşümü yolundaki ilk yatırımını Nakkaş Holding grup şirketlerinden Saves desteğiyle hayata geçiriyor. Yatırım kapsamında, Mardin'in Derik ilçesinde 21 MW güçte bir güneş enerjisi santrali (GES) kurulacak. Türk Ytong, Dilovası, Tekirdağ, Bilecik, Antalya ve Çatalca'da bulunan beş fabrikasının elektrik ihtiyacını güneş enerjisinden karşılayacak. 2027 yılı içerisinde işletmeye alınması beklenen bu yatırım, Türk Ytong'un temiz enerjiye geçiş sürecindeki en önemli dönüm noktası olacak."

Türk Ytong Genel Müdürü ve aynı zamanda Sendikamız Yönetim Kurulu Üyesi Agah Durukal, projeye ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede Türk Ytong'un yenilenebilir enerji için gerçekleştirdiği bu yatırımın sürdürülebilir büyüme vizyonunun önemli kilometre taşlarından biri olduğunu söyleyerek şu açıklamayı yaptı: "Mardin Derik'te hayata geçireceğimiz güneş enerjisi santrali ile üretim tesislerimizin elektrik ihtiyacını yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılamayı ve karbon ayak izimizi önemli ölçüde azaltmayı hedefliyoruz.

Bu yatırım çevresel sorumluluk anlayışımızı ortaya koyarak geleceğe daha sürdürülebilir bir üretim modeli bırakma hedefimize önemli katkı sağlayacak."

Türk Ytong, Sürdürülebilir Üretim İçin Güneşe Yatırım Yapıyor

Agah Durukal sözlerine şöyle devam etti: "Türkiye'de çağdaş yapılaşmanın ve mimarlık kültürünün destekçisi olmamızın yanı sıra, sürdürülebilirlik ve çevreci yapılaşma denildiğinde de akla ilk gelen markalar arasında yer alıyoruz.

Çevreci, yenilikçi ürün, hizmet ve çözümlerle ön plana çıkıyoruz. Gerçekleştireceğimiz bu yatırım, Nakkaş Holding'in iki önemli grup şirketi olan Türk Ytong ve Saves arasındaki sinerjiyi güçlendirirken, Nakkaş Holding'in yenilenebilir enerjiye, temiz enerji dönüşümüne ve sürdürülebilir büyümeye verdiği stratejik önemin de güçlü bir yansımasını ortaya koyuyor."

Mardin'de Kurulacak GES, Türk Ytong'un Elektrik İhtiyacını Karşılayacak

2024 yılında Romanya'nın ilk depolamalı GES yatırımını hayata geçirerek bu alandaki ilk Türk yatırımcısı olan Saves, Mardin Derik'te hayata geçirilecek güneş enerjisi santrali projesinde stratejik iş birliğine öncülük ederek proje geliştirme ve yönetim süreçlerini üstleniyor.

Projenin EPC (Mühendislik, Tedarik ve İnşaat) süreçleri YEO Teknoloji tarafından yürütülürken, kalite, izleme ve saha yönetimi süreçleri ise şirketin dijital dönüşüm vizyonuna uygun olarak eyerod platformu üzerinden tamamen dijital olarak takip edilecek.

2026 Ytong Mimari Fikir Yarışması'nda Kazanan Projeler Belli Oldu

"Türk Ytong tarafından 22'ncisi düzenlenen Mimari Fikir Yarışması sonuçlandı. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" romanındaki "zaman, kimlik ve toplum" gibi evrensel temaları bugünün dönüşüm ve kırılmaları içinde yeniden ele almayı amaçlayan yarışmada üç proje eşdeğer ödül almaya hak kazandı. Bu yıl ayrıca iki proje, özgün yaklaşımları ve jüri değerlendirmesinde yarattıkları tartışma potansiyeli nedeniyle Jüri Teşvik Ödülü'ne layık görüldü. "

Türkiye'de 62 yıldır çağdaş yapılaşmanın ve mimarlık kültürünün destekçisi olan Türk Ytong'un düzenlediği 2026 Mimari Fikir Yarışması sonuçlandı. Mimarlık dünyasında çağın ilerisindeki konuları eksenine alarak ufuk açıcı pek çok fikrin tartışılmasına katkı sağlayan ve alanındaki en uzun soluklu yarışmalardan olan Ytong Mimari Fikir Yarışması'nda kazananlar belli oldu.

İleri ve Geriye Bakmaya Yönelik Eleştirel Bir Durak Arayışı

22'ncisi düzenlenen yarışmanın bu yılki teması Ahmet Hamdi Tanpınar'ın uluslararası ilgi gören ve klasikleşmiş "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" romanından ilham aldı. Katılımcılar romanda ele alınan "zaman, kimlik ve toplum" gibi evrensel temaları bugünün dönüşüm ve kırılmaları içinde yeniden ele aldıkları projeleriyle yarışmaya başvurdular.

Ödüle Hak Kazanan 3 Ekibin Rotası Mimarlığın Kadim Merkezi Mısır

Yarışmada üç proje eşdeğer ödüle layık görüldü. Yarışmayı kazanan ekipler, jüri üyeleriyle birlikte Kahire'de gerçekleştirilecek mimari geziye katılacak. Katılımcılar bu özel program kapsamında kentin tarihi ve çağdaş mimari mirasını yerinde inceleme fırsatı bulacak.

İki Proje Jüri Teşvik Ödülü ile Ödüllendirildi

Bu yıl ayrıca iki proje, özgün yaklaşımları ve jüri değerlendirmesinde yarattıkları tartışma potansiyeli nedeniyle jüri tarafından Jüri Teşvik Ödülü'ne layık görüldü. Yarışma şartnamesinde belirtilen seyahat ödülü kapsamında olmayan Jüri Teşvik Ödülü imzalı mimarlık kitaplarından oluşuyor.

Jüri başkanlığını Yeditepe Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ece Ceylan Baba'nın üstlendiği yarışmanın diğer jüri üyeliklerini Azaksu Mimarlık Kurucu Ortağı Mimar, Prof.Dr. Adnan Aksu, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Celal Abdi Güzer, MAS Mimarlık Kurucu Ortağı Mimar Derya Tezel ve Atelier Hakan Demirel Kurucusu Mimar Hakan Demirel üstlendiler. Jürinin yaptığı değerlendirme sonucunda, Mısır Mimarlık Gezisi ile ödüllendirilen ekipler ve projeleri:

2026 Ytong Mimari Fikir Yarışması Eşdeğer Ödül Grubu

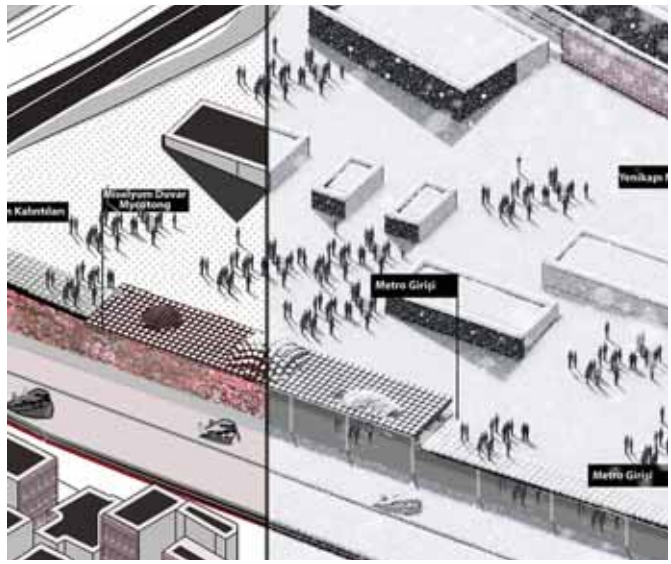
Proje Adı: Müphem Zaman (Belirsiz zaman)
Ekin Yıldız, Mimar ve Yüksek Lisans Öğrencisi (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Bahar Deniz Büyüktaş, Mimar ve Yüksek Lisans Öğrencisi (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Proje Adı: Dem./
Yusuf Ali Memişoğlu, Mimar (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Kadir Veli Tekin, İç Mimar (Marmara Üniversitesi)
Zeynep Çağla Kutluel, Mimarlık Bölümü Öğrencisi (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Proje Adı: Horror Vacui
Aylin Akay , Mimar (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Başak Ünver, Mimar ve Yüksek Lisans Öğrencisi (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Işıl Ceren Tur, İç Mimar ve Yüksek Lisans Öğrencisi (Hacettepe Üniversitesi)

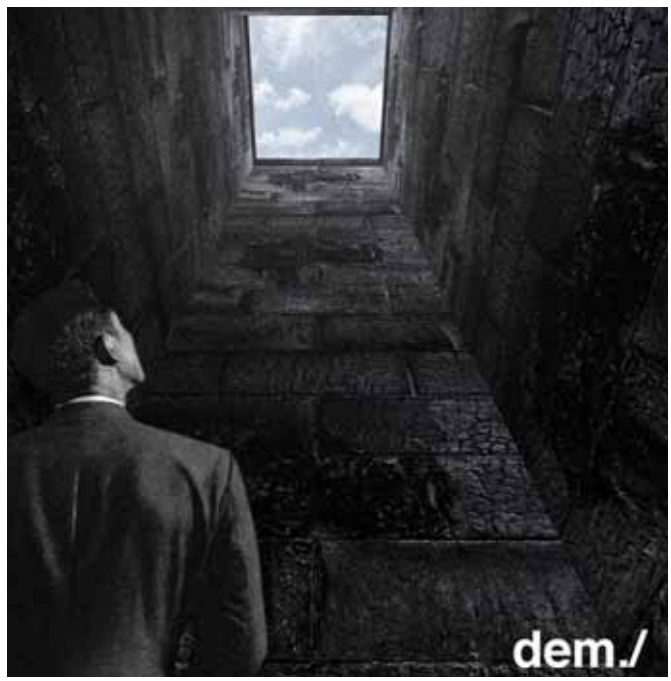
Jüri Teşvik Ödülü'ne Layık Görülen Ekipler ve Projeleri:

Proje Adı: Yeraltı Çarkları
Mine Yıkar , Mimarlık Bölümü Öğrencisi (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Aybüke Aydın, Mimarlık Bölümü Öğrencisi (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Şevval Komkeser, Mimar (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Proje Adı: Sekans: Yedikule Bostanları'nda Aidiyetin Koşulları
Ezgisu Kuyumcu , Mimar (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)
Zeynep Merve Özsütçü, Mimar (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Ödül kazanan fikir projelerine https://ytongakademi.com/index.html adresinden erişilebilir.

Geleceğe Hazır Yapılar Bugünden İnşa Ediliyor

"Türk Ytong, sürdürülebilir yapılaşmanın çevresel etkileri daha az, daha dayanıklı ve enerji verimli binalarla mümkün olduğuna dikkat çekti. "

İklim değişikliği, yüksek enerji maliyetleri ve doğal kaynaklar üzerindeki baskı, yapı sektöründe bugünün beklentilerini karşılamanın ötesinde, geleceğin koşullarına da uyum sağlayabilecek binalara duyulan ihtiyacı artırıyor. Dünya Yeşil Bina Konseyi (WorldGBC) tarafından bu yıl 7-11 Eylül tarihleri arasında düzenlenen Dünya Yeşil Bina Haftası da "#BuildItReady" temasıyla, yapıların geleceğin iklim ve enerji koşullarına bugünden hazırlanması gerektiğine vurgu yapıyor.

Dünya Yeşil Bina Haftası kapsamında değerlendirmelerde bulunan Türk Ytong Genel Müdürü ve aynı zamanda sendikamız Yönetim Kurulu Üyesi Agah Durukal, sürdürülebilir yapılaşmanın yalnızca enerji tüketimini azaltmakla sınırlı olmadığını söyledi. Kaynakların verimli kullanıldığı, çevresel etkilerin yaşam döngüsü boyunca gözetildiği, sağlıklı ve konforlu yaşam alanları sunan yapıların hayata geçirilmesi gerektiğini belirtti. Durukal, Türk Ytong'un sürdürülebilir yapılaşma alanındaki çalışmalarını şöyle değerlendirdi: "Türkiye'de çağdaş yapılaşmanın ve mimarlık kültürünün destekçisi olmanın yanı sıra, sürdürülebilirlik ve çevreci yapılaşma alanında da öncü bir marka olmayı sürdürüyoruz. Çevreci ve yenilikçi ürün, hizmet ve çözümler geliştirirken, üretim süreçlerimizin çevresel etkilerini azaltmaya yönelik yatırımlar da gerçekleştiriyoruz. Mardin Derik'te yatırımını yaptığımız güneş enerjisi santralini 2027 yılında devreye alarak üretim tesislerimizin elektrik ihtiyacının önemli bir bölümünü yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılayacağız ve karbon ayak izimizi önemli ölçüde azaltacağız."

Geleceğin Binaları Enerjiye Daha Az İhtiyaç Duymalı

Binaların uzun yıllar kullanılması, bugün verilen tasarım ve malzeme kararlarının gelecekteki enerji tüketimi ve çevresel etkiler üzerinde belirleyici olmasını sağlıyor. Bu nedenle sürdürülebilir yapılaşmada, binanın enerji ihtiyacını tasarım aşamasından itibaren azaltacak çözümler önem taşıyor. Türk Ytong, yüksek ısı yalıtım performansına sahip yapı malzemeleriyle yeni binalarda ve mevcut yapıların yenilenmesinde enerji verimliliğine katkı sağlıyor. Doğru malzemelerin kullanılması, binaların ısıtma ve soğutma için ihtiyaç duyduğu enerjinin azaltılmasına yardımcı olurken, iç mekân konforunu da destekliyor.

Sürdürülebilirlik, Binanın Yaşam Döngüsünün Tamamında Ele Alınmalı

Bir yapının çevresel etkisi yalnızca kullanım aşamasındaki enerji tüketimiyle sınırlı değil. Ham madde temininden üretime, taşımadan uygulamaya ve yapı ömrünün sonuna kadar alınan kararlar, yapının sürdürülebilirlik performansında önemli rol oynuyor. Ytong, yapı malzemelerinin çevresel etkilerinin şeffaf biçimde değerlendirilmesinin sürdürülebilir yapılaşmanın önemli unsurlarından biri olduğuna dikkat çekiyor. Mineral ham maddelerden üretilen Ytong ürünleri; hafiflik, ısı yalıtımı ve enerji verimliliğine katkı sağlayan özellikleriyle sürdürülebilir yapılaşmayı destekliyor.

Yapıları Geleceğe Hazırlamak, Bugünün Sorumluluğu

Agah Durukal, Dünya Yeşil Bina Haftası kapsamında yaptığı değerlendirmede sözlerine şöyle devam etti: "Bugün inşa ettiğimiz binalar, yalnızca bugünün değil, önümüzdeki yılların iklim, enerji ve yaşam koşullarına da cevap vermek zorunda. Bu nedenle sürdürülebilir yapılaşmayı geleceğe yönelik bir tercih değil, bugünden üstlenmemiz gereken bir sorumluluk olarak görüyoruz. Enerjiye daha az ihtiyaç duyan, kaynakları daha verimli kullanan; sağlıklı ve konforlu yaşam alanları sunan binalar inşa etmek büyük önem taşıyor. Türk Ytong olarak mineral ham maddelerden üretilen doğa dostu ürünlerimizle çağdaş konutların yanı sıra üretim tesisleri ve fabrikalar için de çözümler geliştiriyoruz. Ürünlerimize "Çevre Etiketi" (EPD) alarak bu alanda bir ilki gerçekleştirdik ve Türkiye'de sektör bağımsız EPD belgesi alan ilk marka olduk. Sürdürülebilir yapılaşma yaklaşımımız doğrultusunda üretim teknolojilerimizi çevresel etkileri azaltacak şekilde geliştiriyor, üretim süreçlerimizi kapalı döngü yaklaşımıyla düşük enerji kullanımı ve sıfıra yakın atık hedefiyle yürütüyoruz."

Dünya Yeşil Bina Haftası, yapı sektörünün iklim değişikliği, enerji maliyetleri ve kaynak kullanımı gibi geleceğin temel sorunlarına karşı ortak çözümler geliştirmesi açısından önemli bir farkındalık platformu oluşturuyor. Türk Ytong da bu yaklaşım doğrultusunda, daha dayanıklı, enerji verimli ve sürdürülebilir yapıların yaygınlaşması için çalışmalarını sürdürüyor.

Yangın Güvenliği Binaların Tasarım Aşamasından Başlıyor

“Türk Ytong Satış ve Pazarlamadan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Barış Saban, binalarda yangın güvenliği denince akla yalnızca yangın söndürme sistemlerinin gelmemesi gerektiğini belirterek, yapıların tasarım ve inşaat aşamasından itibaren doğru malzeme seçimiyle yangın risklerinin azaltılabileceğine dikkat çekti.”

Yangın, can ve mal güvenliğini tehdit eden en önemli riskler arasında yer alıyor. Yangına karşı alınan önlemler binanın tasarımından başlayarak yapı malzemelerinin doğru seçilmesine kadar uzanan bütüncül bir yaklaşımı gerektiriyor. Türk Ytong Satış ve Pazarlamadan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Barış Saban, Yangından Korunma Haftası kapsamında yaptığı değerlendirmede, yapıların yangın güvenliğinin proje ve tasarım aşamasından itibaren ele alınması gerektiğini vurguladı. Yapı malzemelerinin seçiminde enerji verimliliği ve ısı yalıtımı kadar yangına dayanım performansının da dikkate alınması gerektiğini belirten Saban, “Bir yapının yangın güvenliği, yangın çıktıktan sonra alınacak önlemlerle başlamaz. Yangının yayılmasını yavaşlatacak veya önleyecek doğru malzemelerin seçimi, yapının tasarım ve inşaat aşamasından itibaren yangın güvenliğinin önemli bir parçasıdır” dedi.

Yalıtım Malzemesi Seçiminde Yangın Dayanım Performansı Mutlaka Sorgulanmalı

Barış Saban, özellikle yapıların dış cephesini kaplayan ısı yalıtım sistemlerinin yangın güvenliği açısından ayrı bir önem taşıdığına işaret ederek şöyle konuştu: “Binalarda enerji verimliliğini artırmak amacıyla uygulanan ısı yalıtımı, doğru ürün ve sistem seçildiğinde yangın güvenliğine de katkı sağlar. Yangına dayanıksız yalıtım malzemelerinin kullanılması yapının kısa sürede alev almasına, zehirli gazların açığa çıkmasına neden olur. İnsanlar cephedeki yangınların bina içine sızmayacağını düşünüyor. Yangınlarda ölüm nedenlerinin yüzde 40 ila 60 oranında, yanıcı malzemelerin yaydığı toksik maddelerden kaynaklanan zehirli gazlar ve duman olduğu kaydediliyor. Yüksek yapılarda cephe boyunca devam eden yalıtım katmanlarının yangın karşısındaki performansı büyük

önem taşıyor. Tüketicilerin ve yapı profesyonellerinin yalıtım malzemesi seçerken yalnızca ısı iletkenlik değerine veya enerji tasarrufuna değil, ürünün yangın sınıfına, kalite değerlerine, sahip olduğu belgelere de bakması gerekiyor. Yangın güvenliği, bir binanın enerji verimliliği kadar temel bir yapı güvenliği konusu olarak ele alınmalı."

Yüksek Yapılarda Cephe Yangınlarına Karşı Önlem Önemli

Yüksek binalarda cephede başlayan yangınların kısa sürede geniş bir alana yayılabilmesi, cephe sistemlerinde kullanılan malzemelerin yangın performansını daha da önemli hale getiriyor. Binanın dış cephesinde kullanılan malzemelerin yangına karşı davranışı, alevlerin cephe boyunca ilerlemesinin ve yangının farklı katlara taşınmasının sınırlandırılmasında kritik rol oynuyor. Bu nedenle özellikle yüksek yapılarda ısı yalıtım uygulamalarında yanmaz veya yüksek yangın dayanım performansına sahip malzemelerin tercih edilmesi, yangın güvenliği açısından önemli bir önlem olarak öne çıkıyor. Yanmaz yapı ve yalıtım malzemelerinin kullanılması da bu yaklaşımın önemli unsurları arasında bulunuyor.

Türk Ytong Ar-Ge Çalışmalarında Güvenli ve Dayanıklı Yapı Malzemeleri

Yapı malzemelerinin yangın karşısındaki performansı, Türk Ytong'un Ar-Ge çalışmalarında da öncelikli konular arasında yer alıyor. Ytong, yapı malzemelerinin ısı yalıtımı, yangın dayanımı, enerji verimliliği ve dayanıklılık gibi farklı performans kriterlerini birlikte değerlendirerek ürün ve sistemlerini geliştiriyor.

Ytong'un mineral esaslı yapı malzemeleri, yapıları yalnızca dış etkilere karşı koruyan bir yapı elemanı olmanın ötesinde, binaların yangın güvenliğine katkı sağlayan özellikleriyle de öne çıkıyor. Ytong duvar ve yapı elemanlarının mineral esaslı yapısı, yüksek sıcaklıklara karşı dayanım gösterirken yangının yapı içinde ilerlemesinin sınırlandırılmasına katkı sağlıyor. Bu özellik, özellikle yangın güvenliğinin tasarım aşamasında ele alınması gereken yapılarda önemli bir avantaj sunuyor. Türk Ytong yalnızca ürün geliştirmeyle sınırlı kalmıyor; farklı yapı sistemlerinin performansının geliştirilmesine yönelik çalışmalar da yürütülüyor. Malzeme özellikleri, yapı güvenliği ve enerji verimliliğinin birlikte ele alındığı Ar-Ge çalışmaları sayesinde daha güvenli, enerji verimli ve uzun ömürlü yapıların geliştirilmesine katkı sağlanıyor.

Barış Saban, "Ytong olarak yüz yılı aşan yapı malzemeleri alanındaki bilgi birikimimizi Ar-Ge çalışmalarımızla sürekli geliştiriyoruz. Konutlar, fabrikalar, iş ve sanayi merkezleri

için çağdaş yapı malzemeleri üretiyoruz. Bizim için bir yapı malzemesinin performansı yalnızca tek bir kriterle değerlendirilemez. Isı yalıtımı, yangın güvenliği, dayanıklılık, enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik bir bütün olarak ele alınmalı. Ar-Ge çalışmalarımızı da bu anlayış doğrultusunda sürdürüyoruz. Amacımız, yapıların yaşam döngüsü boyunca daha güvenli, konforlu, enerji verimli ve dayanıklı olmasına katkı sağlayan çözümler geliştirmek" dedi.

A1 sınıfı Multipor ile Isı Yalıtımı ve Yangın Güvenliği

Türk Ytong'un mineral esaslı ısı yalıtım ürünü Multipor, A1 sınıfı "Hiç Yanmaz" özelliğiyle yapıların ısı yalıtımında yangın güvenliğine katkı sağlayan çözümler arasında yer alıyor. Mineral esaslı yapısı sayesinde farklı uygulama alanlarında kullanılabilen Multipor Mantolama Sistemi; dış ve iç duvarlarda, tavanlarda, teraslarda ve konsol döşemelerde ısı yalıtımı amacıyla uygulanabiliyor.

Yüzey Kalitesi mi? Tasarruf mu?

Biriyle Yetinmeyenler İçin
Yeni Karbosan ProGrit ACR31 Cırtlı Diskler

Türkiye'nin ilk aşındırıcı ürünler üreticisi Karbosan, yüzey hazırlama ve zımparalama uygulamalarında profesyonel kullanıcılara performansını daha uzun süre koruyan, mükemmel bir yüzey kalitesi sunan ve verimliliği arttırarak maksimum tasarruf sağlatan yeni ProGrit ACR31 Cırtlı Disk ürün ailesini pazara sunuyor.

Zımparalama işlemlerinde iyi bir yüzey elde etmek kadar, kullanılan ürünün performansını ne kadar süre koruduğu da önem taşır. Sık ürün değişimi yalnızca sarf malzemesi tüketimini artırmakla kalmaz; iş akışını da kesintiye uğratır, zaman ve işçilik kaybına da neden olur. Yeni ProGrit ACR31 Cırtlı Diskler, performansını daha uzun süre koruyan özel tasarımıyla kusursuz bir yüzeyi ve tasarrufu birlikte sunar.

Daha Az Tıkanma, Daha Uzun Kullanım

Zımparalama sırasında ortaya çıkan toz ve talaş, ürün yüzeyini kaplayarak performansın kısa sürede düşmesine neden olur. ProGrit ACR31'in özel kaplama yapısı, sıvanmanın önüne geçerek diskin daha uzun süre çalışmasını destekler.

Bu yapı kullanıcıya daha az disk değişimi ile daha az çalışma kesintisi ve daha verimli sarf malzemesi kullanımı sağlar. Özellikle ahşap, MDF, boya ve benzeri yoğun toz oluşturan uygulamalarda ürünün performansını daha uzun süre koruması önemli bir avantaj sunar.

Daha Dengeli ve Pürüzsüz Yüzeyler

ProGrit ACR31'in homojen aşındırıcı yapısı, yüzeyin kontrollü ve eşit biçimde işlenmesine katkı sağlar. Dengeli aşındırma, istenmeyen zımpara izlerini azaltır ve sonraki boya, vernik veya yüzey işlemleri için daha düzgün bir yüzey oluşturur.

Yüzey görünümünün önemli olduğu mobilya, otomotiv ve boya hazırlığı gibi uygulamalarda daha tutarlı ve kontrollü sonuçlar elde edilmesini destekler.

Farklı Yüzeylere Daha Kolay Uyum

ProGrit ACR31'in C ağırlık kâğıt mesnedi, dayanıklı ve esnek yapısı sayesinde, düz yüzeylerin yanı sıra hafif eğimli alanlarda da kontrollü kullanım sunar. Yüzeye uyum sağlayan yapısı, kullanıcının çalışma sırasında kontrolünü artırır ve uzun süreli uygulamalarda kullanım konforunu destekler.

Bu esneklik özellikle çalışması zor olan yüzeylerde kullanım kolaylığı sağlar ve operatör konforunu arttırır.

Karbosan progrit

Tek Ürün Ailesiyle Farklı Uygulamalara Çözüm

ProGrit ACR31; ahşap, MDF, masif ahşap, otomotiv, mobilya ve yatçılık uygulamalarında yüzey düzeltme, boya ve macun öncesi hazırlık, vernik katları arasında zımparalama, hafif çapak alma ve genel yüzey temizliği gibi birçok işlemde kullanım imkânı sunar.

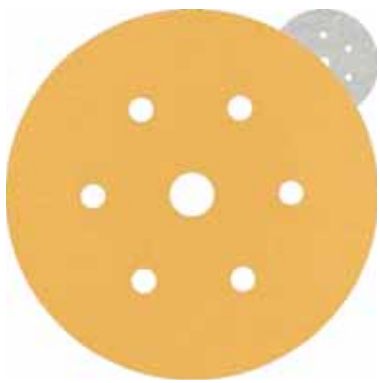
Farklı çap, delik ve kum seçenekleri; kaba yüzey hazırlığından daha hassas yüzey işlemlerine kadar farklı ihtiyaçlara uygun çözüm seçimini kolaylaştırır. Aynı ürün ailesi içerisinde farklı işlem adımlarına cevap verilmesi, çalışma süreçlerinin daha kolay yönetilmesini destekler.

Daha Az Duruş, Daha Fazla Verim, Maksimum Tasarruf

ProGrit ACR31; yüksek yüzey kalitesini, uzun kullanım süresiyle ve çalışma verimliliğiyle bir araya getirir. Daha az tıkanma ve daha az disk değişimi ile iş akışındaki kesintileri azaltır; zaman, işçilik ve sarf malzemesi kullanımından tasarruf etmenizi sağlar.

ProGrit ACR31, yüzey kalitesinden ödün vermeden daha uzun süre çalışmak ve zımparalama maliyetlerini daha verimli yönetmek isteyen profesyonellere güçlü bir çözüm sunar.

ProGrit ACR31 Cırtlı Disk ürünümüzü incelemek için web sitemizi ziyaret edebilirsiniz.

SEREL Dream

Hayatın en doğal anları, iyi tasarlanmış ürünlerle daha konforlu, daha akıcı ve daha keyifli hale gelir. SEREL Dream, tam da bu düşünceden hareketle tasarlandı. Estetik, ergonomi ve fonksiyonelliği dengeli bir bütünlük içerisinde bir araya getiren koleksiyon, çağdaş yaşamın ihtiyaçlarına cevap verirken modern banyolar için zamansız bir tasarım yaklaşımı sunuyor. Karakteristik D Shape formu, yumuşak eğriler ile net geometriler arasında kusursuz bir denge kurar. Eğrisel yüzeylerin davetkâr sıcaklığı, düz hatların yalınlığı ve mimari netliğiyle buluşur. Bu dengeli tasarım dili, ürüne hem çağdaş hem de kalıcı bir karakter kazandırırken farklı mimari yaklaşımlara ve banyo konseptlerine doğal bir uyum sağlamasına olanak tanır.

SEREL Dream'in tasarımında günlük kullanım deneyimi merkezde yer alır. Gün içerisinde defalarca tekrarlanan rutinler düşünülerek geliştirilen geniş ve ergonomik iç hazne yapısı, kullanım kolaylığını desteklerken kullanıcı ile ürün arasında sezgisel ve zahmetsiz bir etkileşim oluşturur. Her detay, yalnızca estetik bir bütünlük sağlamak için değil, aynı zamanda günlük yaşam kalitesini artırmak amacıyla tasarlanmıştır.

Banyo mekânlarında hijyen, kullanıcı deneyiminin ayrılmaz bir parçasıdır. SEREL Dream, bu ihtiyaca SEREL Hygiene+ yüzey teknolojisi ile gelişmiş bir çözüm sunar. Özel yüzey yapısı sayesinde bakteri oluşumunu azaltmaya yardımcı olan SEREL Hygiene+, lavabonun daha temiz ve hijyenik kalmasına katkıda bulunur. Zor kirlenen ve kolay temizlenebilen yüzeyi sayesinde bakım ihtiyacını azaltırken su ve temizlik ürünlerinin daha verimli kullanılmasını destekler. Böylece günlük kullanım kolaylığını artırmanın yanı sıra, kaynakların daha bilinçli tüketilmesine katkı sağlayarak sürdürülebilir yaşam anlayışını

da destekler. Çünkü geleceğin banyoları yalnızca estetik açıdan başarılı ürünlerle değil, aynı zamanda sorumlu tasarım yaklaşımını benimseyen çözümlerle şekillenir.

Farklı mimari projeler ve yaşam alanları farklı beklentiler doğurur. Bu nedenle SEREL Dream, çeşitli ölçü seçenekleriyle kompakt banyolardan geniş aile banyolarına kadar farklı mekânsal ihtiyaçlara uyum sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Koleksiyon; konut projeleri, oteller, ticari yapılar ve renovasyon uygulamaları için işlevsel ve estetik çözümler sunar.

Koleksiyonun öne çıkan özelliklerinden biri kullanım esnekliğidir. SEREL Dream lavabolar, görünür krom sifon ile kullanıldığında hafif ve çağdaş bir görünüm oluştururken, yarım ayak ve tam ayak seçenekleri tesisat bağlantılarını zarif bir şekilde gizleyerek daha bütüncül bir görünüm elde edilmesine yardımcı olur. Aynı zamanda tezgâh üstü uygulamalara da uygun olan seri, mimarlara, iç mimarlara ve kullanıcılara farklı mekân kurguları oluşturma özgürlüğü sunar.

Yalın tasarım anlayışı, fonksiyonel detayları ve zamana meydan okuyan estetiğiyle SEREL Dream, yalnızca bugünün değil, geleceğin banyoları için de tasarlanmıştır. Çünkü iyi tasarım yalnızca güzel görünmekle kalmaz; her gün deneyimlenen kullanım kalitesini, konforu ve işlevselliği de yıllarca beraberinde getirir.

SEREL Dream, günlük yaşamın doğal akışına uyum sağlayan; tasarım, hijyen ve kullanım deneyimini dengeli bir bütünlük içerisinde sunan çağdaş bir lavabo koleksiyonudur.

VitrA Grid ile Banyo Tasarımı Özgürleşiyor

Üç farklı segment arasında sonsuz uyum sunan VitrA Grid, ilham veren banyo mekanları oluşturmayı kolaylaştıran kapsamlı ürün portföyle öne çıkıyor. 200'den fazla ödülün sahibi tasarım stüdyosu NOA işbirliğiyle hayata geçirilen seri; yenilikçilik, işlevsellik ve sadeliği buluşturan vizyoner yaklaşımıyla banyo planlamasını yeniden şekillendiriyor. Modüler konseptiyle kullanıcıların banyolarını kendi ihtiyaçları, beklentileri ve yaşam tarzları doğrultusunda özgürce şekillendirmelerine olanak tanıyor.

V1, V2 ve V3 segmentleriyle ürün seçimini sadeleştiren VitrA Grid; performans, tasarım ve fiyat arasında ideal dengeyi kurarak her ihtiyaca uyum sağlayan kişiselleştirilmiş banyo çözümleri sunuyor. V1, işlevsellik ve tasarım kalitesini ulaşılabilir fiyatlarla bir araya getiren akıllı başlangıç noktası oluştururken; V2,

modern çizgileri, gelişmiş fonksiyonları ve dengeli fiyat-performans yaklaşımıyla rafine seçenekler sunuyor. V3 ise üst düzey tasarım niteliği, ileri teknolojiyi ve premium ürün özelliklerini bir araya getiren en seçkin segment olarak konumlanıyor. Kullanıcılar, bu üç segmenti özgürce eşleştirerek, bütçe ve beklentilerine uygun banyolar tasarlayabiliyor.

Köşeli ve yuvarlak formlara sahip banyo mobilyaları, seramik sağlık gereçleri, armatürler ve duş sistemlerinden oluşan VitrA Grid, farklı segmentler arasında estetik bütünlüğü koruyan şık çözümler sunuyor. Ürünleri sistematik biçimde gruplandıran seri, aynı segment içinde ya da farklı segmentler arasında kolay karşılaştırma ve eşleştirme olanağı sağlayarak “mix & match” yaklaşımını banyo tasarımının merkezine taşıyor. Tüm banyo ihtiyaçlarını karşılamak üzere özenle kurgulanan portföyüyle VitrA Grid, ürün seçimini modern, esnek ve ilham verici bir satın alma deneyimine dönüştürüyor.

Doğanın Zamansız Ruhu

VitrA'nın yenilenme ve döngüselliğe vurgu yapan "nova vita" (yeni hayat) temasıyla tasarladığı yeni karo koleksiyonlarından NovaPetra, arduvaz taşının doğal karakterinden ilham alarak, kalıcı ve sofistike bir güzellik yaratıyor. NovaPetra koleksiyonuyla %100 geri dönüştürülmüş atığın ham hali, ustaca bir dönüşümle zengin dokulara ve derinliğe sahip zarif bir karo formuna ulaşıyor. Yenilikçi üretim anlayışı ile yüksek kaliteyi bir araya getiren koleksiyon, doğanın zamansız ruhunu çağdaş mekanlara taşıyor.

Etkileyici hacim ve boyut sağlayan gerçekçi dijital rölyef teknolojisiyle dokunsal zenginlik ve üstün performans ortaya koyan NovaPetra, sıcak ve soğuk tonlardan oluşan çok yönlü paletiyle konutlarda ve ticari mekanlarda estetik ve dayanıklılığı bir araya getiriyor. 120x120, 60x120 ve 60x60 cm boyutlarında tasarlanan koleksiyonda, 60x60 cm ebadının dış mekan kullanımına uygun dayanıklı 20 mm kalınlık seçeneği de bulunuyor. Modernliğin özgün yansımasını sunan NovaPetra'nın yer ve duvar karoları, açık ve koyu gri ve grej tonlarında üretiliyor.

nova vita: VitrA'nın Doğadan İlham Alan Yenilikçi Koleksiyonları

VitrA, doğadan ilham alan yenilikçi koleksiyonlarıyla malzeme kütüphanesini genişletirken, bütünsel tasarım anlayışını bir adım ileri taşıdı. nova vita konsepti altında geliştirilen yeni nesil porselen karo koleksiyonlarıyla; zamansız doğal taş ve betonun estetiğini, rafine sadelik ve sofistike kombinasyon olanaklarıyla yeniden yorumladı. Renk uyumu, dengeli dokular ve modern mimariye uyumlu formatlar sayesinde nova vita, tasarım profesyonellerine sınırsız bir yaratıcılık alanı açtı.

VitrA'nın nova vita karo koleksiyonları, yalnızca estetik bir yaklaşımı değil, aynı zamanda VitrA'nın sürdürülebilirliğe olan güçlü bağlılığını da yansıtıyor. Dönüştürülen atık malzemelerden elde edilen yüksek performanslı yüzeyler, sorumlu üretim anlayışıyla şekillendiriliyor.